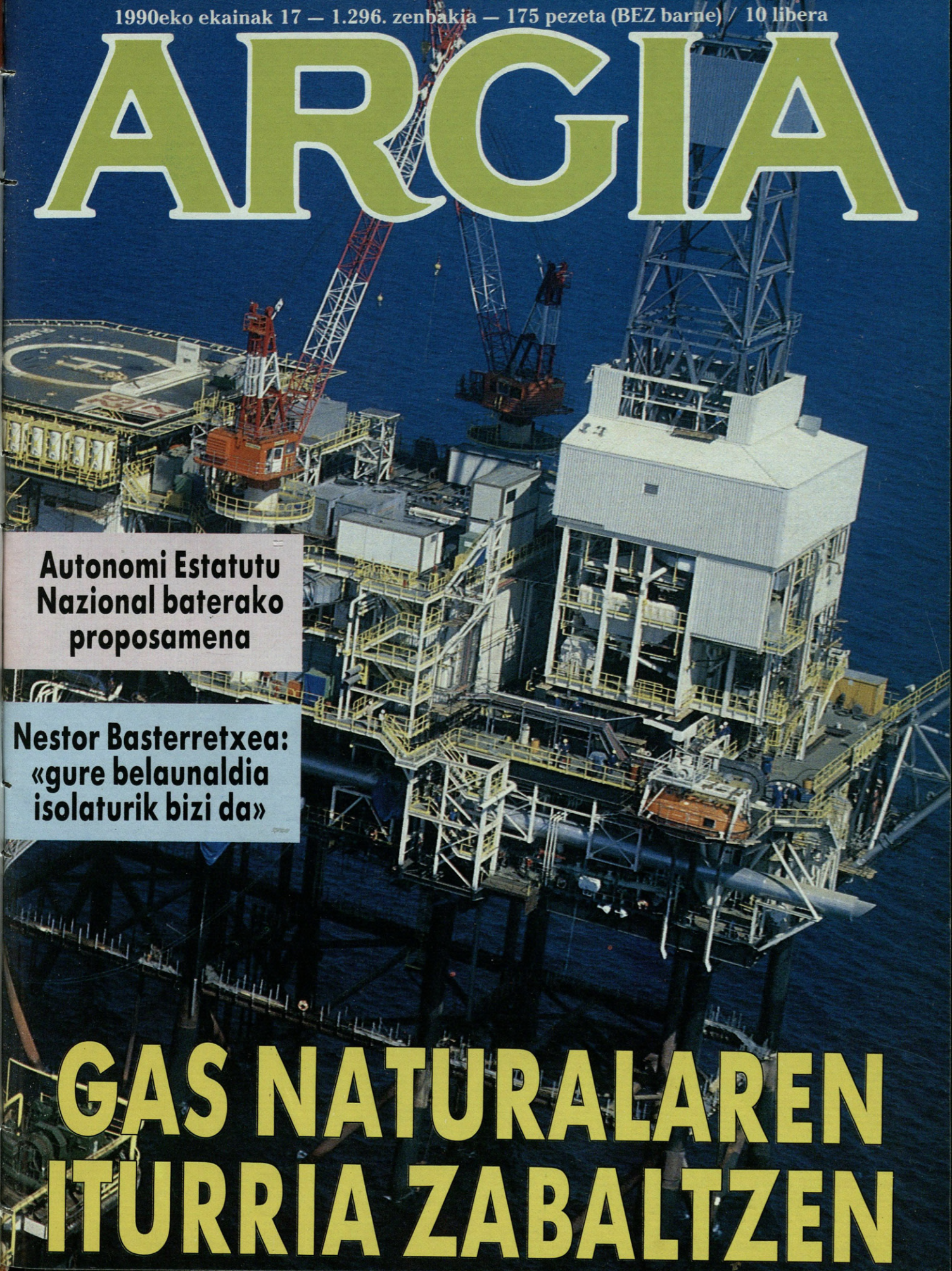

ARGIA

**Autonomi Estatutu
Nazional baterako
proposamena**

**Nestor Basterretxea:
«gure belaunaldia
isolaturik bizi da»**

GAS NATURALAREN ITURRIA ZABALTZEN

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

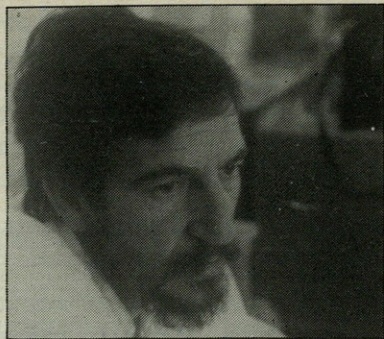
EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73-71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

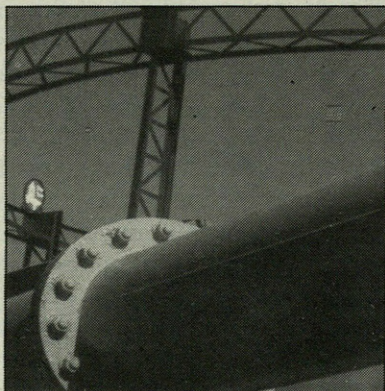

Vivodist

ANGEL RINCÓN: Euskadi eta Aragoiren arteko mugan dagoen Kortes herriko alkatea du Angel Rincón. 3.000 biztanle dituen Erriberako herri honek alkate abertzalea du, «Korteseke Ezkerreko Asanbladako»

11 zerrenda burua alegia. Berarekin mintzatu gara gu.

GASA: Euskal Komunitate Autonomora larogeigarren hamarkadaren hasieran iritsi zen gas naturala lehendabizikoz. Oraintsu etxebizitzara eta erabilpen komertzialerako era zabaltzen hasi da banaketa sare industrialaren sostengatzuz.

HEZKUNTZA: Ikasturtea amaitzeaz piztu da Euskal Eskola Publikoaren afera zaharra. Nola elkartu egungo eskolak? Ze eskola mota ateratzeko? Nola jokatu ikastolekin? Nafarroako eta Iparraldeko ikastolekin zer? Euskara? Galdera anitz airean.

24

1.296. zenbakia

POLITIKA

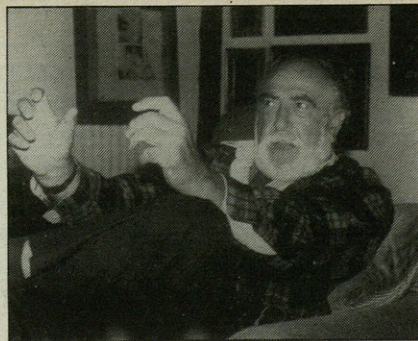
- 5.** Laburrak.
- 6.** Kronika politikoa. N. ARRAS-TOA.
- 8.** HB: Autonomi estatuto nazionala. B. ARTOLA.
- 11.** Angel Rincón: «Erriberan, irabazi baino komentzitu egin nahi dugu». X. LEKUONA eta B. ARTOLA.
- 16.** NAZIOARTEKOA: Liberia: Taylor-ek Doe-ri ala Doe-k Taylor-i moztuko lepoa? PABLO SASTRE.
- 18.** Brendan Hughes: «Sinn Fein ahaztu egin da askotan Hego Irlandaz». LUIS FERNANDEZ.

ERREPORTAIK

- 21.** Gas naturalaren iturria zabaltzen. ITXASO FERNANDEZ eta XABIN MAKAZAGA.
- 24.** Euskal Eskola Publikoa legearen atarian. J.J. PETRIKORENA eta M. ARRIETA.
- 27.** Nestor Basterretxea: «GAUR mugimenduaren porrotaren ondoren geure belaunaldia isolaturik bizi da». A.GOSTIN eta J.J. PETRIKORENA.
- 39.** Bidasoaren alde bakoitzak ez du berdin balio. LUIS FERNANDEZ.
- 42.** Faxe: azken inbasio japoniarra. L. ARISTI.

KULTURA

- 45.** Kultur ataria.
- 46.** Patziku Perurena: «Artearen helburua artea bera desegitea behar luke». I. CAMINO eta A. GOSTIN.
- 48.** Mikel Mardones: «Bizi guzian komikia egitea gauza tristea da». LOREA AGIRRE.
- 50.** Baldin Bada: «Direktoaren osagarriaren beharrak sortarazi du disko berri hau». JOXAN OIZ.
- 50.** Ramon Sanchez irundarrak Sarriegiren txapela eskuratu sei urteren ostean. MIKEL ARRIETA.
- 54.** Aste giroa.
- 64.** Kultur kronika.
- 66.** AZKENA.

NESTOR BASTERRETXEA:

Euskal Herriko eskultura errautsetatit maila gorenera jaso duen belaunaldiaren hanka batek Nestor Basterretxea du izena. Ez du konprenitzen politikoen artearekiko jarrera, lotsagarria derizkio Van Gogh-en inguruko mugidari... guzti hauek argitu dizkigu orriotan.

27

LITERATURA:

Obra zabala gertatzen ari da pixkaka hasiz doan Patziku Perurenarena. Azkeneko lanean, gizakiaren bideez dihardu makina bat aurkeztuz eta pentsamoldea bera kolokan paratuz.

46

DANTZA: Sei alditan garaile suertatu den Mikel Sarriegi gaintitu eta berea egin du Ramon Sanchez irundarrak Gipuzkoar erako Euskadiko Aurrekulari txapelketa. Orriotan, dantza munduaren errepasso zabal bat bi txapeldun hauen eskutik.

50

Euskarazko egunkariaren beharraz

Irakurria dut «Euskarazko egunkariaren zabaltasuna» izeneko I. Inurrietaren artikulua eta guztiz kezkatua geratu naiz. Lehenik eta behin esan autoreak ez dudala ezagutzen, baina haxe da gutxiena, darrion edukinak da garrantzia. Eta ez zaizkit batere gustatu hor jaulki dituenak. Oso erdimentetan berriro amatzera doan euskararen azken alabari ez dakit beldurra dion, aitatasuna ez dagokionaren gorrotoa edota emakume bihurtuko denean beraz gozatzeko aukerarik espero ez duenaren zelo gordezina... Nik al dakit, bada, zer adierazi nahi duen artikulua!...

BAT. Ba omen da proiektuaz zalantza franko egiten duenik. Eske gaur oso dago modan jarria egiten ez dutenek zerbait egin dutenak edota egin asmo direnak harrika hartzea. Ez litzateke jatorragoa bizkarra arrimatu eta projektua elkar-lanean hobetzea? Agian ez da posible.

BI. Zer garantia eskaintzen zaigu orain proiektu honi laguntzeko? esanez kezu da. Hitz horiekin nik ulertzen dudana zera da, Inurrietak inten-

tatu duela proiektuarekin kolaboratzea eta ez duela modurik aurkitu. Hau horrela bada, «Egunkaria Sortzen» organizazioak oso gaizki egin duela esango nuke, zabaltasunaren izenean eta egunkariaren onerako kolaboratzaileak batzen edota behintzat biltzen saiatu behar bait luke.

HIRU. «Egunkaria sortzen denean jabetu «geu» eta Eusko Jaurilaritzak eman dezala dirua». Esaldi mingarria iruditzen zait haxe. Zergatik ez da «geu» horretan bera sartzen? Azkar egin du Eusko Jaurilaritzak diru-laguntza erretiratzeko gonbitea.

LAU. Inurrietak barrikada jartzen du bera eta «Egunkaria Sortzen» antolamenduaren artean, baina esanez bezala barrikada «besteek» egin dutela. Agian afirmazio honek (ustea bakarrik?) baduke zer ikusirik BI puntuarekin. Kolaborazio bila saiatu ez bada, inputazio grabea iruditzen zait dagoeneko «barrikada, Hipercor, terrorismoa» eta antzeko alusioak harrotzen hastea.

BOST. «Falta direnak etortzea zeukaten», haxe artikulua osoan esaldirik zentzuzkoena. Projektua mamitzen hasi besterik egin ez den momentuan, berak jadanik erabakia du kanpoan geratzea. Nire uste-tan, badu prejuiziorik franko proiektuaren aurka. Badirudi badakiela nolakoa izango den egunkaria eta ez dela izango

bere gustokoa. Ez al hago oraindik garaian heure aportazioak bideratzeko?

SEI. ARGIA projektuan gehitxo sartuko ote den beldur agertzen da. Eta zergatik ez orekatzeko lanari ekin? Astero jasotzen dut eta esan behar dut nahikoa irekia iruditzen zaidala eta agian irekiagoa ez bada, ez «besteek» aportazioak ukatzen dituztelako, hauek falta direlako baizik. Dena dela, lanerako fundamentua ikusten zaie, behintzat, eta segurki merezi duten hainbat diru-laguntza jaso gabe subentzioen kontzeptuan.

ZAZPI. Konpetitiboa, profesionala, militantismoa. Profesional onei behar bezala pagatuko ez ote zaien beldur agertzen da. Eta okerrago dena: «ateak ixteko modu bat bezala» ikusten du zirkunstantziek inposatutako egoera larri hau. Gauza bat dago argi: euskarazko egunkaria ezin daiteke izan «ekonomikoki» errentagarria, «sozialki» bakarrik baizik. Beraz, zer ulertzen du soldata konpetitiboak ordaindu behar direla horrekin? Aurrez dakigu ezinezkoa izango dela, subentziorik ez balitz. Ondorioa: militantismoa ERE nahitaezkoa izango da hein batean. Nork du errua profesional «on» batek ez badu nahi errentagarria ez den proiektu batekin kolaboratu? Proiektuaren bultzatzaileek? Soldata onak posible lirateke legozkiekeen suben-

tzioak jasoz gero. Hauek ukatuz gero, ordeak, eta badirudi haxe litzatekeela Inurrietaren desioa, soldata konpetitiboak ordaindu ahal izatea, mirarigintzan sinistea iruditzen zait.

Azkenik esan bere artikulua irakurrita nik ateratutadun ondorioak guztiz negatiboak iruditzen zaizkidala. Badirudi «Egunkaria Sortzen» eta mundu instituzionala erabat aurka ikusi nahi litzatekeela. Honela, egunkaria, itolarrian desagertu dadin. Ez da denbora asko Mari Karmen Garmendiak esan zuela euskarazko egunkaria sortzeko baldintza objetiborik ez zegoela oraindik. Noiz arte baldintza horien zain? «Irtenbideak asmatzen saiatu beharra dago» dio, baina ez du aportaziorik egiten, «linea editorial definitu bakarra» ez edukitzea kontseilatzea besterik.

Euskararen gaurko egoerak Inurrietaren postura eta plegua baino jatorragorik behar eta merezi duela iruditzen zait. Baina, jakina, euskara bakoitzaientzat zer den dago kon-tuan hartu beharra. Ez dut artikulugilea ezagutzen, baina artikulua erabat negatiboa iruditzen zait, agian esne txarrarekin idatzia. Agian oker nago eta honela izan bedi.

JON URRUJULEGI

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernández, Josu Landa, Xabier Lekuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Xabier Letona, Sabinio Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gastelzen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Jose Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Jose Azurmendi, Jose Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakarko, M.J. Barandiaran, Bota Puntutaba, Amaia Elosegi, Enbido, Xarlo Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagurre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermine Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Jose Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diselnu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Ensal.

Administrazioa: Txumai Iturrria.

Ardura teknikoak: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia./ Tenderia kalea 33-3. ez. 48005 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4166936, 4166500.

Telefaxes: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Hitzez hitz

«GAlek jadanik ez du hiltzen eta, beraz, ez da kezagarria egun. Horregatik, badirudi, erakunde terrorista honen hilketa guztiak argitzeke geratuko direla».

Joseba Azkarraga
(DV, 90-VI-7)

«Komunitate autonomoak erabaki politikoak hartzen diren gunetan ez dauden artean Estatu autonomikoa ez da projektua izatetik ezertan gauzatuko».

J.R. Guevara
(Deia, 90-VI-8)

«Presoek espetxeetan bizitza gal ez dezaten, gu denok kale mobilizapenetan esku hartze handiagoa izan behar dugun».

J.M. Olano
(Egin, 90-VI-9)

«Amedo eta Domínguez ez ditut ezagutzen, eta ieporatzen didatena jaku: nahi baduzue Martínez Torres komisarioaren liburua irakur ezazue, bertan beregain hartzen bait ditu hainbat ardura».

Francisco Paesa
(Tiempo, 424. zenbakia)

Gordetzekoak

ERTZAIN TZA RAKO 700 LANPOSTU BERRIRAKO DEIALDIA

Elaboratzen den Herrizaingo Sailak (Euskal Herria) berriak deialdia egiten du. Deialdi honetan baldintza onak, honako hauek daude: Gizonezkoetan gutxienezko 1,75m. eta emakumezkoetan, gutxienezko 1,65 m.ko garaiera izatea. 20 urte sartzen diren Abenduaren 31n gehienez 30 urte izatea. Soldatak egin zaien ados egin beharrik ez izatea. Lehen mailako lanbide titulua edo bigarren mailako ikasketen titularen jabe izatea. B-2 motako gidatzeko karneta izatea Arkauteko ikastaroa bukatu baino lehen. Eskaera orriak honako helbideetara bidalko dira:

E.L.A.T. Arria Arlo Politeknikoa Campo Volantín, 24 - 5. 1. Salla 48007 BILBAO	E.L.A.T. Askatasuna Bidea, 1 - 1. 20004 DONOSTIA	E.L.A.T. San Antonio, 15 - 1. 01005 VITORIA-GASTEIZ
--	--	---

ERTZAIN PROMOZIO BERRIAN IBARREZKERRALDEKO ESKAERA UGARI

PROMOZIO berri baterako deialdia zabaldu berri du Herrizaingo Sailak, bertan 700 lanpostu berri betetzeko aukera iragartzen delarik. Hala ere, Lakuan eta Administrazio eta Plangintzarako Sailean bereziki, eskaeren murrizketak eta hauen fokalizazioak kezka sortu ditu, ertzain bihurtzeko eskaera gehienak langabezia zorrotz sentitzen den Ibarrezkerraldekoak bait dira. Hau honela, egunkarietan argitaratzen ari diren iragarkietan garrantzi berezia ematen ari zaie euskarari.

«ARABA EUSKARAZ 90» EAN STAND-AK DEBEKATURIK

AURTENGO «Araba Euskaraz»eko antolatzaileek, Ibilaldiaren ondoren EAJ alderdiaren erantzuna ikusirik, Abetxukoko antolaketa taldeak ipinitako txozna eta stand-ez gain beste edonolako txozna edota stand-ak ipintzeko debekua luzatu die gainetako herri nahiz kultur taldeei. Bi irakurketa egin daitezke: EAJren aurrean amore eman dutela antolatzaileek edota ikastolen esparruan EAJk bila leza-keen —horren usaina badago— zatitzeko aitzakirik eman nahi ez izatea.

Ezpalak

ARARTEKOAK ARKAUTEKO AKADEMIA BISITATU DU

● ARARTEKO ardura duen Juan San Martinek asteazkenean Ertzaintzaren Arkauteko poliziakademia bisitatu zuen, bertan Juan Lasa Barne kontseilariarekin elkar hizketatu zela. Komunitate autonomoko Arartekoaren ekimen honek hasiera batean Barne Kontseilaritzaren kezka sortu bazituen, bisitaldiaren unean ez ulertze guztiak konpondu eta ontzat jo zuten bi parteek.

LEGRAND EPAILEAREN AURKAKO SALAKETA

● CHRISTIANE Fando eta Mireille Glaymann abokatuek «agiri administratiboan faltsifikapena» egiteagatik Michel Legrand epailearen aurkako salaketa ezarri dute epaitegian. Bi abokatuok adierazi duteenez, Santiago Arrospeide errefuxiatua atxilotzeko egin ziren telefono entzuketak legez kanpo egin zirela frogatzen dituzten agiriak lortu dituzte.

ADIERAZPEN KONTRAESANKORRAK JOKUAREN AFERAN

● JOKUAREN afera argitze asmoz epaileak astearterako deitu zituen iruzur honetan ustez nahasturik dauden enpresari eta abokatuak. Hauetako enpresari batek, Olga López-ek hain zuzen, lehen adierazi bezala, Portuondo eta Goirrekin birritan bildu zela eta bilera hauetan atzeraturik zeuden diru kopurua ordaintzeaz gain, ehun mila pezeta PNVrentzat eta beste hainbeste «banatzeko» ordaindu behar zirela esan ziotela baieztatu du epailearen aurrean. Diru hau Suizan Portuondoren izenean zegoen kontu korronte batean sartu behar omen zen. Beste enpresari batek, Arseli Garciak, guztia ukatu du.

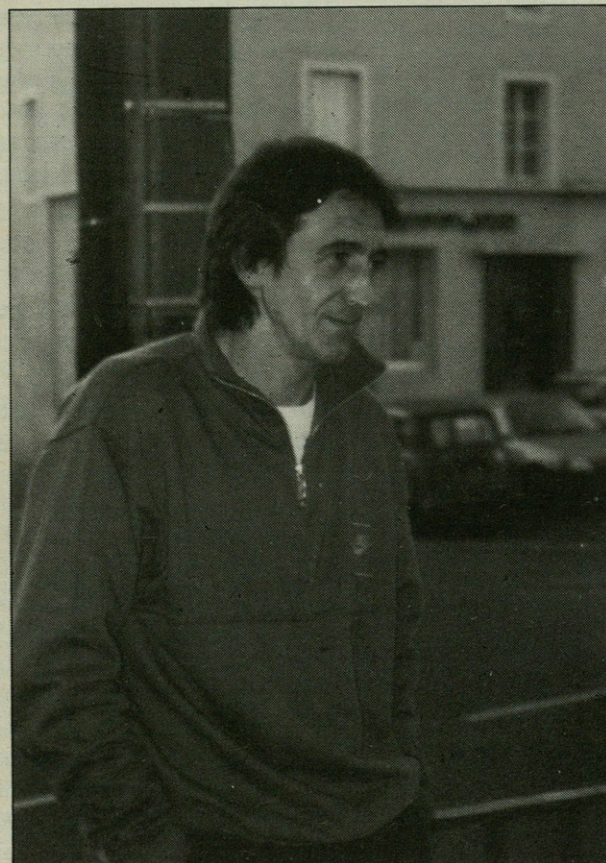
Corcuera-ren salerosketak

POLITIKAN negoziagai ez den ezer ez omen da esistitzen. Horixe erakutsi eta frogatu nahi digu José Luis Corcuera ministrari espainolak, Madrileko Parlamentuan berari eginiko galderen ostean kezkatu baino haserreago eman dituen erantzunekin. «Frantziak ez badu Mamarru eta bere egoeran dauden beste hainbat etakide entregatu, zergatik entregatu behar du Espainiak Mendaille aginte judizial frantsesek epaitu dezaten?» Hauxe da Corcuera-ren argudioa, nahiz Monbar tabernan lau errefuxiatu hil zituzten mertzenarioek George Mendaillek kontratu zituela leporatzen dioten.

Dirudenez, Isidro Galalde ondarrutarra George Mendaille-z trukatu nahi du Barne Ministeritzak. Madrilgo kazetariak irentsi ez dutena irentsi nahi izan digu Barrionuevoren jarraitzaileak, azken finean, Galalde mertzenario frantses batekin erkatu bait du. Ministrari espainolak argitu behar lukeena Mendai-

llek pezeta espainolez kobratzen zuen gisa, Garalderi zenbat libera ematen zion gobernu frantsesak. Agian, eta orduan, erkaketak zentzurik ez zukeen. Hala ere, horiek kontu txikiak izan-go dira ministrariarentzat, zeregin honetan guztiak balio bait dio: erabakia hartzeko informazio gehiago behar omen du, Justiziaren zereginean ez omen da sartzen, Ministrari Kontseiluan gaia ez omen da ukitu...

Guztia, antza denez, erabakia atzeratzeko, hots, Mitterrand gobernu nola presionatu asmatzeko beta irabazi asmoz. Presoen salerosketa iragarri du Corcuera sindikalista ohiak, beraz, zer ordaindu dio Madril Mitterrand-i Martínez de la Fuente gasteiztarraren estradizioarengatik? Zer emango lioke Madril Mújika Garmendiaren estradizioarengatik? Astelehenean hastekoa zen Santiago Arrospideren aurkako epaiketa. Madrilko merkader berriek behar adina diruz negoziaria ahal dezakete, lehen ere horrela ordaindu dutela ez dezala inork ahaztu.

Isidro Galalde.

PSOE GAL taldea dela bide presionatzen ari diren neurrian —nahiz Amedo eta Domínguez espetxeratuak eta isilik jarraitu— eta ikerketa hariak zuzenbide onez abiatzen direla somatzen denean —nola ulertu bestela Paesa eta Corcuera-ren lekuz kanpoko jokabide eta adierazpenak?— ez du inork talde hiltzaile honen ardurarik beregain hartu nahi. Amedok behin eta birritan esateko asko daukala adierazi du, Paesak orain Martínez Torres komisarioaren liburua irakurtzeko —kontutan izan komisario hau Amedoren arduradun izan zela Bilbon—, eta Alfonso Guerra-ren babesa eskatu du. Bestalde, izenak argitara eman ohi ditu prentsak, azken zerrendan ertzaingai izan zen Jose Manuel Olarte agertzen da, Eduardo Berloso poliziaren informazio iturri izan daitekeena, Paesaren anai bat... Mataza askatuz doa ala hari solteok nahaspilatzea besterik ez dute xedetzat?

Ilun jarraitzen duen gaia —aspaldidanik gainera— Jokuaren afera da. Aurreko astean Olga López, Arseli García, Antón Fontán abokatua eta Bizkaiko Ogasun zuzendari den Iñaki Goiri epaileak deitu ditu, Olga López enpresariaren Goiriaren aurkako salaketak oso larriak direla. Honek adierazi duenez «Iñaki Goirik inposatu zuen Fontán bitartekari gisa joku baimenak lortu ahal izateko». Eta ez da horretan geratzen, «Fontánek, Goiri beraren aurrean esan zigun, Ogasunari eta EAJri ordaindu eta gero, joku baimenak eskuratu ahal izateko gizon klabea bere koinatua zela». Hau honela, EAJri dirua ordaintzeko Suizan irekirik eta Joku zuzendari den Portuondoren ize-

George Mendaille.

nean zegoen kontu korrontean sartu behar zela ere adierazi du. EAJk esateko zerbaite izan beharko luke.

Sk, PPren ildo beretik, Gernikako Estatutuaren defentsa egin behar dela defendatu zuen baina alarmismorik gabe.

GAIEN errepikapena da Hego Euskal Herriko politikagintzaren egungo ardatz nagusia. Jokua, estradizioen afera, Juan Ramón Guevarak salatzen duen Gernikako estatutuarekiko eraso, Irurtuzn-Andoain autobidea... Guztiak hauteskunde besperazn eginak eta batzu elektoralistatzak joak.

Horrelaxe jo du Eusko Alkartasuna alderdiak J.R. Guevarak Parlamentuko Batzordean eginiko Estatutuaren aldeko defentsa. Honek alderdi guztiek onespina lortu nahi zuen, oposizioak aldeko jarrera agertu badu ere, EAJtik urrun gelditzea nahi izan du. EAK, araudi etikoa aurkeztu zuenean EAJk emandako erantzuna itzuli die jeltzaleei, EAJk Estatutuaren alde agertu duen jarrera elektoralistatzat jo du, alderdi honek adierazi duenez, defentsa hau EAK betidanik egin duena izan bait da.

PSE/PSOEk apal erantzun du, Epaitegi Konstituzionalarekin egon daitekeen arazoa ez dela Estatutu osora zabaldu behar adieraziz. EEK, Martin Auzmendiren bitartez, 79ko izpiritura itzuli behar dela eta, azken finean, egoera honen ardura Gasteizko gobernuak egin duen gestio txarraren ondorioa dela azpimarratu zuen. PP eskuindarrek EAJrekin bat egin du, Estatutua arriskuan dagoela baina honen defentsa EAJk egiten duena baina moderatuagoa behar omen du izan. Eta azkenik, CD-

GASTEIZKO gobernuari oposizioak bere eritzia —oposizioak edukinean baino azalean sakondu du— aurkeztu arren, publikoki lehengo egoera berean geratu da gaia, Arzalluzen hurrengo mugimenduak zein nolakoak izango diren iragartzen direlarik. Azkoitiarra PSE/PSOE gutxiesten hasi da bederen, nazionalisten arteko gobernu batekin mehatxuka dela. Hauteskunde giroa.

Bestalde, Herri Batasuna alderdia Autonomi Estatutu Nazionalaren projektua aurkezten eta hainbat alorretan egin diren ekarpen prozesuarekin aurrera darrai. Projektu honek, Gernikako estatutuak hamar urteetan eman duen esperientziaz baliatuz, eztabaida estatutista berrir piztu nahi du, HBren hitzetan indarrean dagoen Estatutuak hainbat oinarritzko akats agertu bait du, horien artean Instituzioen praktika politikoa eta herritarrean arteko zubia galdu dela, herritarrak berak ilusioa galdu duela eta benetako Estatutu Nazional baten oinarria izango litzatekeen testu baten proposamenean diharduela dio HBk. Proposamen honen herritaratzea hilaren azkenean amaituko da, jasotako ekarpen guztiak landu eta proposamen osatua gauzatuko dela. HBren asmoa gainerako alderdi politikoei testua aurkeztea eta aipatu eztabaida piztea izanik, Ajuria Enea hitzameneko alderdien ekarpena nolakoa den ikusiko da.

N. ARRASTOA

Tasio Erkizia, autonomi estatutu berrirako proposamena
lantzen ari den HBko bozeramale

«Proposamen honekin eztabaida estatutista sortu nahi da»

Herri Batasunak Hego Euskal Herrirako Autonomi Estatutu Nazional berri baten proposamena kaleratu du. Apiriletik hona pertsona eta talde ezberdin askok hartu du parte projektu honetan. Ekainaren 30ean emango zaio amaiera lanaren lehen zatiri, gero azken bilduma egin eta proposamen orokorra azaltzeko.

Tasio Erkizia buru belarri murgildu da estatuto berri honen gauzatzean.

Gernikako Estatutuak hamar urte beta dituenean, Herri Batasunak estatutu berri bat egiteko proposamena agertu du. Tasio Erkiziaren ustetan, hamar urteren ostean, une honetan egiteak, badu bere arrazoia. «Jendeak pentsa dezake estatutuaren unea pasa zela eta atzean goazela, baina gure ustez, inoiz baino une egokiagoan plazaratu dugu iniziatiba hau». Dena den garbi adierazten du HBko bozeramaileak, lan hau proposamen bat dela eta Autonomi Estatuto Nazionalaz mintza den bakoitzean hori eduki behar dela kontutan. «Gainera begibistan geratu da herri sektore zabal batek egonezin handia duela, ilusio falta, eta abertzaletasuna kinka larrian dagoen susmoa antzeman da azken urteotan».

Egun ditugun instituzioen ezina, Madriletikiko menpekotasuna eta hartutako bidearen porrota agerian geratu dira eta Arzalluz berak aitortu duela pentsatzen du koalizio abertzaleak. Arzalluzek autonomi estatutuak lege seguroak ez direla esan du. Estatutu honek abertzaletasuna garatu eta naziotasuna finkatzeko tresna izan nahi duela diosku Tasio erkiziak.

Bi estatutuen ezberdintasuna

Estatutu bat indarrean egotean eta beste bat proposatzeak, bien artean dauden ezberdintasunak eta asmo ezberdinak ulertzeko balio duela pentsatzen du Herri Batasunak. 1979an kaleratu eta indarrean dena, egoera espanolizatzailea mantendu eta independentzia egarria itotzeko tresna

«Herriaren ilusio berpiztu nahi duela dio Tasio Erkiziak.

omen da eta berria aldiz, «aurrerapausu nabarmena. «Hala ere ez da honekin gure egarri guztia aseko, baina bai bideratuko duela. Gure asmoa nolabait esateko, mendi gailurrera iristea da, askatasun osoa, baina badakigu askotan gora iristeko bide egokiena ez dela zuzen joatea. Baina gora noski igoko garela». Bozeramaile abertzaleak dioenez, egungo Estatutua bera bilakatu dute helburu eta estatutu berriak helburu batera iristeko bidea izan nahi du.

Nahi ez duten, baina beharrezkoa den tresnatzat jotzen du Tasio Erkiziak estatutua. Bi estatutuen arteko ezberdintasun funtsezkoa, oinarrian bertan omen dago. «Indarrean denak Madrilekiko harremanak menpekotasun egoeran gauzatzen ditu eta gure proposamena, berdintasun egoeran egitea da, ez Madrid izatea zenbait konpetentzia ematen dituen, alderantziz, Euskal Herria izatea epe batez konpetentzia batzuk onartzen dizkiona Madrili. Horregatik gure komunitatea ez da egun bezala deituko, 'Euskal Estatu Autonomoa' baizik».

Hogei arlotako lana

Autonomi Estatutu berriaren proposamena Herri Batasunak bultza du baina koalizioak argitzen duenez, ez da HBren programa politikoa edo estratejia. «Independentzia, giza klaseen gainditzea... proposatzen dugu, baina estatutua ez da hori eta horregatik ez gara programa estratejiko batetaz ari». Proiektorearen gauzatzean, mota askotako eta ideoloji ezberdinetako jendeak hartu du parte. Duela urtebete pentsatu zuen HBk urrats hau emateko garaia iritsi zela. Hausnarketa sakon baten

ondoren, lehen pausua iazko urriaren zazpian Iruñean egin zen estatutu berrirako proposamenerako oinarri politikoen aurkezpena izan zen. Ondoren hogei lan talde jarri ziren martxan, gai ezberdinak lotuz.

Hemeretzi arlo landu dira eta hogeigarrena, ekainaren hogeitamarrean Donostian egingo den festa erraldoi batean kaleratuko den proposamen orokorra izango da, lan guztiaren bilduma. Modu honetan herri eztabaida bultza nahi izan dela argitzen du Tasio Erkiziak. «Autonomi berriaren helburu nagusietariko bat herritarra iristea da, bere nahi, amets eta helburuak jotzea, berak parte hartuz zuzenki». Hego Euskal Herriko herri guztietan landu da estatutu proposamen hau. Ahalik eta pertsona gehienek parte hartzea izan da helburua, Herri Batasunaren ustetan. «Bakotzari dagokion alorreko lana eskaini eta beraien proposamen eta aldaketen zain geratu gara. Esan behar gainera, PNV eta EAKo zenbait militante ere lan egin dutela, nahiz eta gero kasu batzutan beraien izena kaleratu izan nahi ez duten».

“**H**erri sektore zabal batek egonezina, ilusio falta eta abertzaletasuna kinka larrian dagoela ikusi du”

Autonomi Estatutu Nazionala eginaz, herriz herri

● Herri Batasunak proposamen hau lantzeko batzorde nazional bat osatu zuen, honek bere aldetik Batzorde Dinamizatzailea eratzeko erizpideak jarritz. Talde honetara bildu zirenei lan egitaraua azalduz hasi zen prozesoa apirilean.

● Lana bi mailatan banatu da. Batzorde Dinamizatzaileetan parte hartzen dutenek inguruko jende guztiari lanaren berri eman eta zirriborroak banatu dizkie. Bestalde estatutu berrirako arloetarikoa bat edo batzuek lantzeko konpromezua hartu du herri bakoitzak. Kasu batzutan, zenbait arlo errepikatzen zirelako herri askotan, aukeratu be-

harrean ezarri egin da landu beharreko arlo hau.

● Behin aukeraketa egin eta gero, arloarekin zerikusirik duten jende eta taldeengana jo da, aurkeztu eta beraien proposamenak jasotzeko. Honela, eta arloaren arabera, herriko txirrundulari taldearengana edo emakumeengana edo sindikatuengana... jo da. Bitartean, Batzorde Dinamizatzaileko ki-deek, herrian orokorrean landu beharreko arloaz aparte, beste guztiak landu dituzte.

● Aurkezpenak egin ondoren, proposamenak eta ekarpenak jaso dira. Hauek Herrial-

deko arduradunari bidali zaizkio, aztertu eta azalpenik edo gehiago sakontzerik behar ote duten ikusteko. Hemendik Batzorde Dinamizatzaile Nazionalera pasa dira, argitua izan den ekarpena jasotzeko. Batzorde honek argitasun gehiagorik behar dela uste balu, ekarpena egin duen pertsona edo taldearengana joko luke zuzenean.

● Ekarpene guztiak borobildu eta gero, aipaturiko batzorde nazional horrek, bilduma bat osatuko du, Autonomi Estatutu Nazionalerako azken proposamena. Hau ekainaren hogeitamarrean aurkeztuko da Donostian egingo den jaialdian.

«EA eta PNVko zenbait militante ere parte hartu du lanetan».

Ilusioa eta eztabaida politikoa

Tasio Erkiziak azaltzen duenez, proposamenarekin herri eztabaida piztu nahi izan da, hesi asko gaunditzea. HBk egin du proposamena, baina herri osoaren emaitza izan dadila nahi du. Koalizio abertzaleak egiten duen irakurketaren arabera, herriak protagonismoa galdu du eta eztabaida politikoa itzali egin da beregan. Aldiz, instituzioengan geratu da soilik eztabaida eta ilusioa galdu du herriak. Honela, estatutu be-

rri hau izango omen litzateke egoera ezberdin batean izaera berri bateko instituzio eta herriaren arteko lotura, ilusioaren berpiztea.

Autonomi estatutu berriarekin zer egin daitekeen azaltzean, Madrilek ezer erregulatuko ez duela badakigu esan du HBk, eta horregatik ez omen da ahaztu behar herri borrokak ere tinko jarraitu behar duela. «Benetan projektua gauzatzeko, jendeak parte hartzen jarraitu beharko du, mobilizazioak bultzatzen eta protagonismoa eskuratzen berriz».

“Gure asmoa mendi galurrera iristea da, independentzia lortzea, baina badakigu asotan zuzeneko bidea ez dela egokiena”

Herri Batasunak badaki jende guztia ez datorrela berak planteatzen duen estratejiarekin bat, baina hala ere koalizioaren estratejiatik at baina HBren barrutik atera den proiektuarekin jendea ados egon daitekeela pentsatzen du. «Hemen kontua ez da gure alde dauden ala ez, estatutu berriarekin bat diren ala ez, eta hala ez bada esan dezala jendeak zerekin ez dagoen ados. Gure ustez benetako bakerako tresna baliotsua da, irtenbidea aurkitzeko eta Estatu espainola—Hego Euskal Herriaren arteko berdintasun baldintzan emango den errespetu egoerarako tresna». Autonomi Estatutu proposamen berriak herri borrokaren islada izan behar duela dago bozeramaile abertzalea.

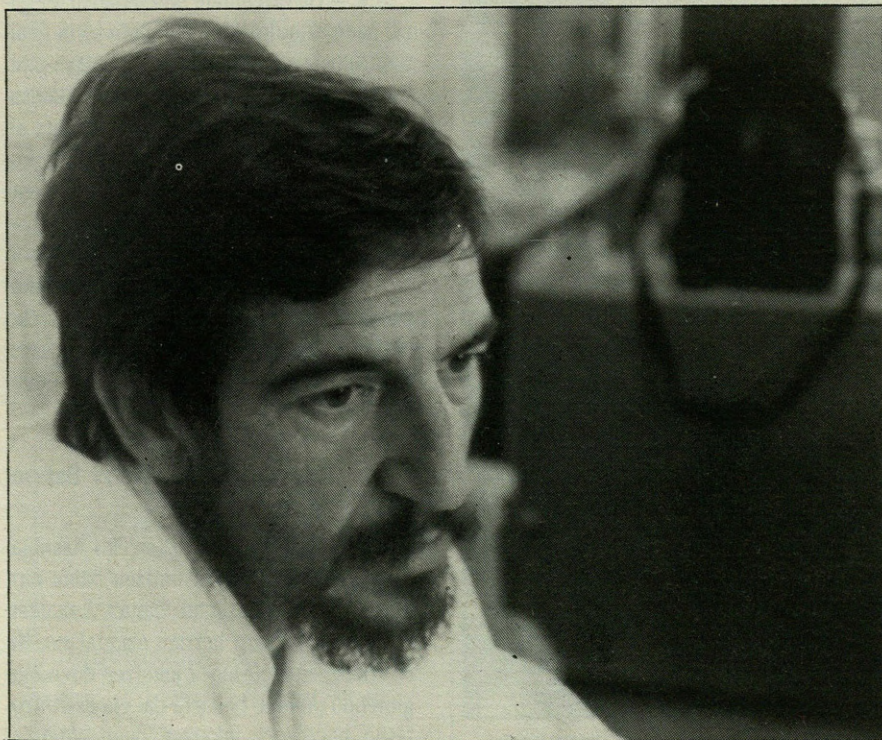
Lau zutabe ditu Autonomi Estatutu Nazionalerako proposamenak. Lehenik, Autodeterminazio eskubidea. Euskara Hizkuntza Nazionala, eta ez koofizialtasuna. Lurraldetasuna, Hego Euskadi guztira zabalduko diren instituzioak eta azkenik, botere politikoa.

B. ARTOLA

Angel Rincón, Korteseko alkate abertzalea

«Erriberan, irabazi baino komentzitu egin nahi dugu»

Euskadi eta Aragoiren arteko mugan dago Kortese, Tuteratik behera. 3.000 biztanle dituen Erriberako herri honek alkate abertzalea du, «Korteseko Ezkerreko Asanblada»ko zerrenda burua alegia. Angel Rincón delineantea da eta zonalde honetako bizitza erritmoa errespetatuz, eskuin nahiz ezkerreko botuak eskuratzea erdietsi du eta Herri Batasunakoa izan arren biztanlegoaren gehiengoaren begirunea ere bai.

«Eskuinak eta PSOEek azken sei edo zazpi urteetan ez dute 3 mozio baino gehiago aurkeztu».

ARGIA.— Zu Korteseko alkate gisa, zein arazo ikusten duzu nabarmen Erriberan?

Angel Rincón.— Arazo handiak baino gabezia zenbaiten arazoa dauzkate Erriberak eta Kortese; zorionez konpontzen ari direnak gainera. Gestio aldetik, udal autonomia arazoak ditugu egungo legearekin Diputazioak «dirijismoa» egiteko aukera guztiak bait ditu eta Korteseko arazoak ere horiek dira, langabezia eta hiritargo pobreenak bizibaldintza hobeto batzuz ez edukitzea ere gaineratuz.

Langabeziaren mintzatzerakoan nekazaritzaz hitz egin behar dugu, hau baita erriberatarren lanbide nagusia. Gaur egun PSOEek aurrera daraman politika oso kasikarra da, burutzen ari den nekazarierreforma, industrialak partxeoren bat izan bazuen, hau da, lan alternatiboren bat eskuratzeko erraztasuna edo soldataren bat kobratu ahal izateko aukerarik eman bazuen, guri aplikatzen ari zaigunak ez du aukera txikienarik ere ematen, derrigorrez langabezira garamatza.

A.— Eman al du Erriberak bere baitan duen guztia?

A.R.— Erriberak batzuk uste duten baino garapen ahalamen handiagoa dauka. Bertako nekazaritzari laguntza handiagok eta ekoizpenei egun duten baino irteera hobetuegia eskaintzen bazaie Erriberak aldaketa sakona jasan dezake, ahalme-

na baino ahalmen gaitasuna izugarria duela esango nizueke.

A.— Nafarroako Instituzioek Erriberan baztertuta, ahaztua al dute?

A.R.— Nahiz eta politikariek zerbaitetaz gogoratu, probetxuzko zerbait egingo luketen nire zalantzak ditut. Ahaztua baino Erribera ez dago promozionatua eta hau denon lana da.

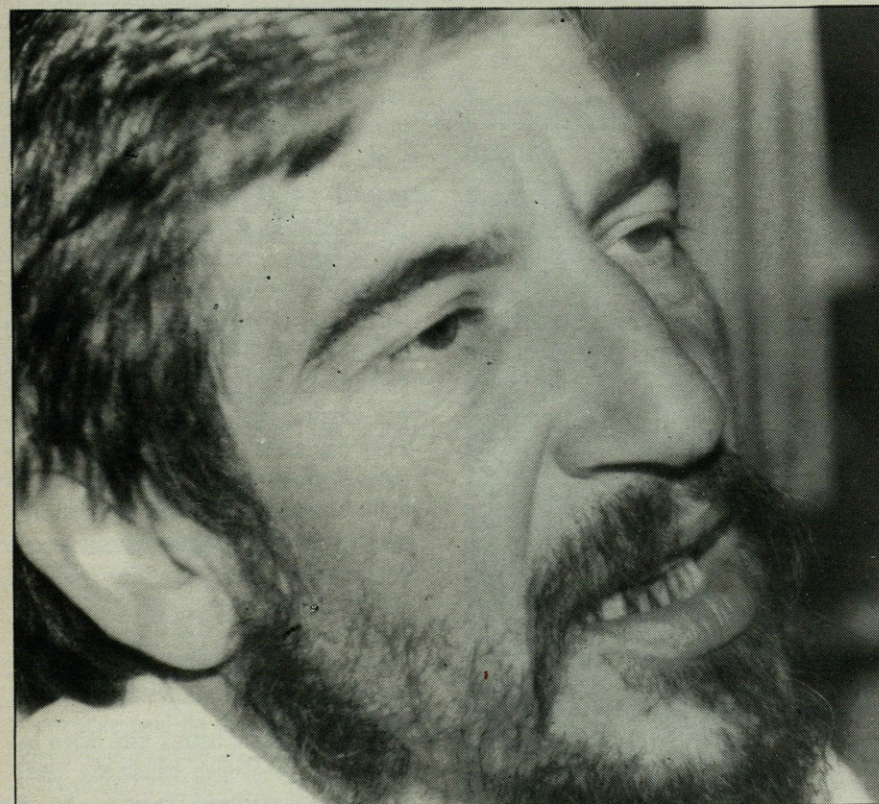
A.— Zein harreman duzue Instituzio horiekin?

A.R.— Guztiz normalak. Hitz egitera joan behar dugunean joaten gara, eskatu behar dugunean eskatzen dugu.

A.— Baina Erriberako herri bateko udal batek alkate abertzalea izateak ez du eraginik?

A.R.— Zerbait eskatzen dugunenean ederki begiratzen digute, baina ez gaituzte bazterreratu, batez ere aukerarik eman ez diegulako. Edozein eskazikuzun egiterakoan baldintza guztiak zorrotz betetzen ditugu ezusterik egon ez dadin.

A.— Zergatik aurkeztu zinen Korteseke ezker aldeko zerrenda batean?

«Errespetoa adieraztea lortu dugu, Iruñeko parlamenturako botua emango ez ligueen askok udal hauteskundeetan botua eman

“Erriberak
*aldaketa sakona jasan
dezake, ahalmena baino
ahalmen gaitasuna
izugarria duela esango
nizueke”*

A.R.— Gu zergatik aurkeztu ginen garbi dago: gure helburua udaletxea herriaren zerbitzuan ipintzea da, eta honekin esan nahi dut herri borondatearen islada izan behar duela, gehiengoaren borondateak zuzendu behar duela, eta ez dut esan dene-na, ezin bait da denen gustorako gestioa egin. Udaletxe hau herritarren gehiagoren erizpideek zuzentzen dute.

A.— Zuek udaletxeko beste alderdiekin hitzarmenik sinatu al duzue, edo hauen beharrik izan al duzue?

A.R.— Legealdi honetan 6 zinegotzi ditugunez, eskuinak 3 eta PSOEk bakarra duenez, ez dugu honelako beharrik izan. Aurreko legealdian 4 zinegotzi genituenez,

hitzarmen bat egin genuen baina herri honetan bestelako esanahi dauka honek. Kontsentsuak agintzen du, adibide gisa, kultur etxeari Joxe Migel Barandiaran izena ematen badiogu, kultur batzordeak proposaturik izan da eta honetan, herriko talde guztiek esku hartzen dute: Ikasleen Guraso Elkarateak, «peñak», dantzariak, ikasleak... hitzarmen beharrik ez dago. Egia esan, jendeak ez du gehiegi esku hartzen baina proposamenak egiten dituztenean kontutan hartzen dira eta gehienetan, zuzenak izan ohi direlako, onartuak.

A.— Eta arazo ideologikoak?

A.R.— Pentsa, iaz geroztik eskuina ez da udal batzarretara agertzen, kontutan ez ditugula hartzen aitzakiaz. Atentatu, «Pacto por la paz» eta honelako mozioak alde batera utziz, eskuinak eta PSOEk azken sei edo zazpi urteetan ez dute 3 mozio baino gehiago aurkeztu. Atera kontuak. Eta guk aurkeztu ditugunean gure alde agertu dira, ez gureak zirelako hoberenak zirelako baizik.

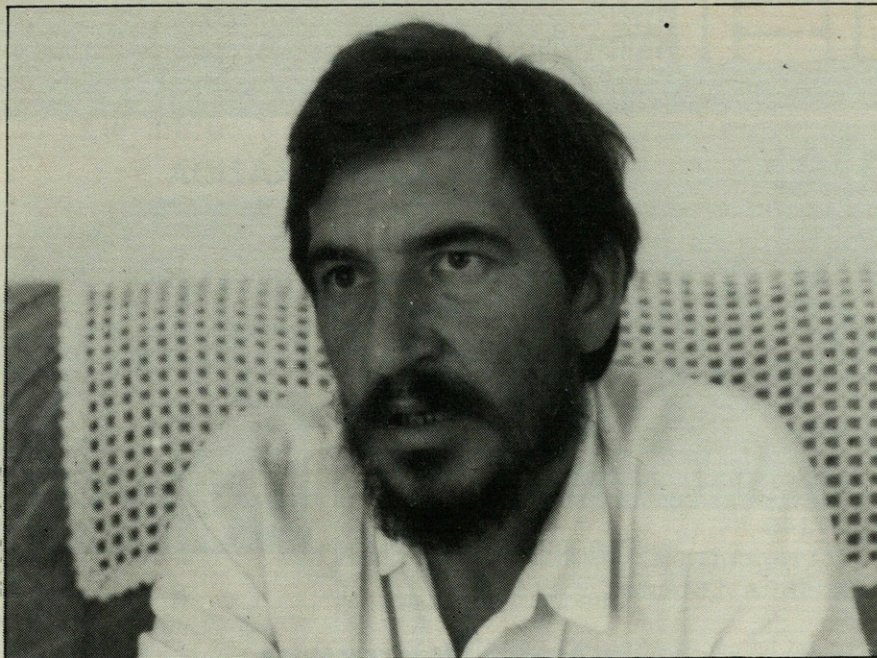
Nafarroa-Euskadi, «Tolerantzia edo intolerantzia hitzarmena»... Gaur egun konponezina alor ideologikora eraman nahi dute.

A.— Hiritargoak nola erantzuten du alkate abertzale baten aurrean?

A.R.— Gu errealitate batetik abiatzez gara, hauteskundeetan 1.100 botu lortu genituen —herriak 3.000 biztanle pasatxo ditu, zentsoa 2.000koa dela— eta Herri Batasunaren botu emaleak 140 dira, PNV eta alderdi moeta hauekin 200en bat botu esku-ratzen dugula, beste guztiak «nahiz eta» ematen digu botua, nahiz eta gu abertzaleak izan botua ematen digute, HBk gestio on bat egin dezakeela ikusi dutelako, errespetoa adieraztea lortu dugu, Iruñeko parlamenturako botua emango ez ligueen askok udal hauteskundeetan botua eman ohi digu.

A.— Zein eritzi duzu Herri Batasunaz?

A.R.— Ni Korteseke Ezkerreko Asanblada zerrendan aurkeztu nintzen baina nire burua Herri Batasunan baitan kokatzen dut eta ez dut hori herrian ezkututzen. Nire eritziz, zintzotasunez jokatzeko duen mugimendu politiko bakarra da, eta ez zintzotasun handinez jokatzeko duen alderdia, herrian ikusten bait da zer egiten duten besteek.

Angel Rincónen ustez eta zoritzarrez, Bardeetako politgonoa kenduko dute, baina sarraski bat gertatu ostean, ez lehenago.

A.— Lehen ere eskuinaz mintzatu zara, baina Erribera sozialismoaren eta PSOEren gotorleku izan da.

A.R.— Eskuina diodanean PSOE barne sartzen dut. Eskuinaren artean ñabardurak egin daitezke baina...

A.— PSOEek hemen politika eskuindarra egiten al du?

A.R.— Hemen eta leku guztietan. Langileriak zertan aurreratu duen ez dut ikusten nik, eta era berean, ez dut ikusten helburu hau eta gizartearen egitura pobreenak laguntzeko helbururik duen politikorik. Esan esango dute baina ez dute betetzen. HBk, ordea, planteamendu horiek dituela iruditzen zait eta hementxe nago.

A.— Orduan, norantz doa Erribera?

A.R.— Eskuinak irabazten badu, ez moti-

batutako gizarte baterantz joango gara, noizbehika eta fede gutxiagoz botua eman- go duena eta langileriaren egoerak txarre- ra joko du. Honek krisi ideologiko eta nor- tasunezko krisi batera eraman gaitu jada- nik, eta gure mezua jendearengan murgil- duko dela uste dut, jendeak «nahikoa da» esango du. Ekialdeko herrietan zer gertatu den ez dute ongi irakurri, azalezko irakur- keta okerra egin dute, «sistema apurtu da» esan dute eta kontua ez da sistema txarra edo ona den, kontua gehiegizko aplikape- na egin dutela izan da eta hemen gauza bera gertatzen ari da. Egiptoko piramidee- tako esklabuaren bizitzan eta gaurko langi- le batenaren artean ez dago hainbeste des- berdintasunik. Jendea konturatuko da, eta eman zaigun askatasunak zertarako balio eta non duen muga begibistakoa da.

A.— Kortesen kokatuz, euskal norta- sunik ba al dago?

A.R.— Eskasa, baina geroz eta handiago da. Akats historiko bat somatzen dut: Erri- beran eta Nafarroa osoan, euskalduntasu- na adierazten duen ikurraren mimetismoa egin nahi izan da, idi pare baten irudia es- kegita izan behar da, etxean, traineruez ulertu behar da, herri kirolez, hau da, aiz- kolari eta harri-jasotzaileez... Nola jakingo dugu zuhaitz bat moztzen azken 300 urtez geroztik ez badago arbol tenterik hemen? Horiek ez dira euskal nortasunaren ikur bakarrak, eta gu ere Euskadi gara eta ho-

rrelakorik ez dugu eta kopiatzeko asmorik ere ez.

Folklorismoa ez da txarra baina Euskal Herria zabala da eta hemen herri kirolrik ez dago; baina tomatearen bilketaz gu baino gehiago dakien jenderik ez ez duzue gora- go ezagutuko. Okerra da adibidez, Euskadi Oiarzun eta bere inguruanearekin orde- zkatzea. Honelako tabuak galtzen ari dira zorionez.

A.— Zer egiten du Korteseko udalak euskalduntasuna bultzatzeko?

A.R.— Udaletxean gehiengo dugunez «dirijismo» antzeko bat egin genezake, hau da, balkoiean ikurriña jarri, pertsonalki de- fendatzen duguna, eta honelakoak, baina horretarako giza babesik ez dagoela jabe gara eta honen aurrean euskalduntasuna bultzatzeko guztiari erraztasunak ematen dizkiogu eta herriko inor aztoratu gabe ekimen honetan dihardugu. Irabazi baino komentzitu nahi dugu.

A.— Zer pentsatzen du herritarrek Bardeei buruz?

A.R.— Denok aurka gaude. Inposaketa hau gure artean edukitzea lotsagarria dela pentsatzen du edonork baina aurka egite- rakoan betikoak biltzen gara. Nik badakit poligonoa zoritxarrez kendu egingo dute- la, eta zoritxarrez diot, sarraskiren bat ger- tatzen denean bakarrik kenduko dutelako, ez lehenago. Guk eginiko gestio guztiek, Nafarroako parlamentuak onartutako akordioak ez dute ezertarako balio, egin egin behar dira, baina ez dute ezertarako balio. Hegazkin baten istripuaren ondorioz eskolako haurrak edo hiritarren artean sa- rraskiren bat gertatzen denean, orain aur- ka mugitzen garenok eta beste guztiek go- gor ekinez poligonoa kenduko dute, ez bestela.

A.— Norantz begiratzen du erribera- tarrak: Euskadirantz ala Aragoirantz. Ala «navarrista» da.

A.R.— Zonalde honetan bilakaera han- dia jazo da eta muga gaudenez, garai ba- tean jendeak ez zekien aragoitarra ala na- farra zen, «navarrismoak» indar handirik ez zuela. Egun, jendeak argi du aragoitarra ez dela eta ez da eritzia errealitatea baizik. Eta geroz eta jende gehiagok Nafarroa Euskaditzat jotzen duela Kortesen bertan dakusagu.

XABIER LEKUONA
B. ARTOLA

“**N**afarroa osoan eta Erriberan bereziki, euskalduntasuna adierazten duen ikurraren mimetismoa egin nahi izan da, eta akats historikoa da”

XVIII. IKASTAROAK

IRUÑEA: uztailak 16-28

Matrikula-epea ekainak 1-29

INFORMAZIOA ETA MATRIKULA

Baiona:

ZABAL LIBURUDENDA, Pannecau, 25;

Tel. 59254390

Bilbo:

UEU, General Concha, 25-6; Tel. 4317145

Donostia:

ELHUYAR, Urbietta 7, 3; Tel. 429945

Gasteiz:

AXULAR LIBURUDENDA, S. Gregorio, 3

Tel. 223614

XALBADOR LIBURUDENDA, Comedias, 14

Tel. 234167

ARTEA ETA KOMUNIKAZIOA

Antzerkigintza, Musika

GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIAK

Ekonomia, Filosofia, Historia, Kazetaritza, Pedagogia, Psikologia, Soziologia, Zuzenbidea.

HIZKUNTZALARITZA

Glottodidaktika, Linguistika, Literatura, Itzulpengintza

NATUR ZIENTZIAK

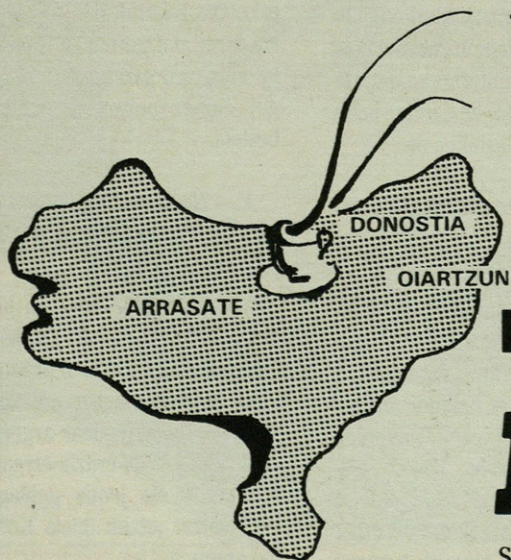
Osasuna, Natur Zientziak

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Fisika, Informatika, Kimika, Laneko Euskara, Matematika.

BABESLE NAGUSIAK: Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Turismo Saila, Nafarroako Gobernuako Lehendakaritza eta Barne-Departamentua

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

Ele-mele

«Ekin behar da, multipartidismoa zatiketa etniko eta erlijiosoak indartzera etorri dadin».

Jacques Booth

(Kamerungo Kanpo ministroa)

«Munduko pentsakeraren bilakaerak azken hileotan [multipartidismoaren] gai horri buruz nazio debate bat bultzatzera eramán gaitu».

Pedro Pires

(Cabo Verdeko lehen ministroa)

«Erdi eta Eki Europako asmo nazionalistak itzalean zeuden askatasun falta zela eta [...] Espainiak autonomien Estatua eraikitzen hartu duen esperientzia zabal dezake. Gutxiengo nazionalen arazoak marko politiko demokratikoan konpon daitezke bakarrik».

Fernandez Ordoñez

(Espainiako Kanpo Ministroa)

«Multipartidismoa da, Afrikan, zatiketa eta liskarren iturri».

Omar Bongo

(Gabongo presidentea)

KIRGIZTAN-UZBEKISTAN: GERRA ZIBILAREN ARRISKUA

LAROGITIK goiti pertsona hil zen pasa zen asteen Kirgiztan soviatar errepublikako enfrentamentu «etniko»etan. Kirgiztan barruko gehien-go uezbeikiarra duen eskualde bateko lur arazo batzuk zirela eta piztu ziren kalapita odoltsu hauek «nekez bukatu ahalko dira —adierazi du Kirgiztango barne ministroak— modu baketsu batean». SESBeko barne ministrariak, beretik, bi errepubliken arteko gerra zibilaren arrisku berehalakoaz abisatu zuen Moskuko Parlamentuan.

HAUTESKUDE BEZPERETAN KOLPE BORTITZA JASO DU SENDEROK

HAUTESKUNDEEN bigarren itzulirako sei egun falta zirelarik, Limako gobernuak ustez orain arte Sendero Luminoso erakunde armatuari jo dion kolperik gogorrenetakoa ematea erreusitu du. Elvia Zanabria, Peruko Partidu Komunistako idazkari orokorra dago atxilotuen artean, orobat Sybila Arredondo, Jose Maria Arguedas, espainolez eta ketzueraz idazten zuen poeta famatuaren alarguntsa bera.

«SALBUESPEN EGOERA» ALTXATU DE KLERK-EK

EKAINAK 8 zituela iragarri zuen De Klerk, hegoafrikar presidenteak, 1986tik indarrean zegoen «salbuespen» (?) egoera altxaturik gelditzen zela. Altxatze hori ez dagokio Natal probintziari, bertan ANCKo jendearen eta Inkatha-ko zulu kontserbazaleen arteko enfrentamentuak ez bait dira suabeagotu. Neurri horretaz «herriaren garapen bat» dela, esan du Nelson Mandela buruzagi beltzak, «baina ez du arrazakeriaren arazoaren muina konpontzen inondik ere».

Lerroan

BUTHELEZI-REN BAZA PRETORIAK

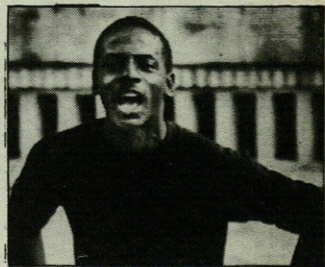
“Buthelezi buruzagi zu- luak tentsioa igo araziko du, ANC-NP [gobernuan, azken hori] soluzioan toki on bat lortu arte. Bere mugimendua, Inkhata-k, Natal probintzian lasaitasuna itzul dadin prezio bat ordain araziko du.

David Dansoko (Le nouvel Afrique-Asie, 90-VI)

BALITZ ETA BALU GOSEAK JAN

“Xaloarena ote da ima- jinatzea, [Moskuk] 70 urte haue- tan tradizio musulmanak gutxie- tsi eta erreprimitu orde z babestu eta erraztu izan balitu, parte har- tu nahi ez zuten emakume gaz- teen eskubideak zaindu izan bali- tu, egoera egun oso bestelakoa izango litzatekeela?

Robin Hahnel & Michael Albert (Z, 90-IV)

MUSLIMEN INDARRA

“1990eko «prima- rio»etan «Islamgo Nazio»aren bu- ruzagi den Luis Farrakhan-en apoioa izan zuen Jesse Jack- son-ek. Black Muslims-en liderra- ren deklarapen antisemiten on- doren trabagarri zitzaion apoio hori Jacksoni, eta —zuhurki— bere distantziak hartu behar izan zituen. «Islamgo Nazio»aren era- gina maldan behera zegoela uste genuen orduan, baina erreality- teak kontrakoa dio, ghetto beltz ezberdinetan ikusten ari denez.

Barbara Malley (Le nouvel Afrique-Asie, 90-VI)

Kostaldean Estatu Batuek 2.000 marine, noiznahi interbenitzeko prest

Liberia: Taylor-ek Doe-ri ala Doe-k Taylor-i moztuko lepoa?

Abenduaren 24ean 120 gizon ziren, Libiatik abiatuta, Nimba mendietan ofentsiba hasi zutenak. Orain, 3.000 izan daitezke, eta Gbanga, bigarren hiria, eta Buchanan, itsasaldean, hartu dituzte.

Atzeritar gehienek, eta Doe-tar anitzek ere, utzi du dagoeneko Monrovia.

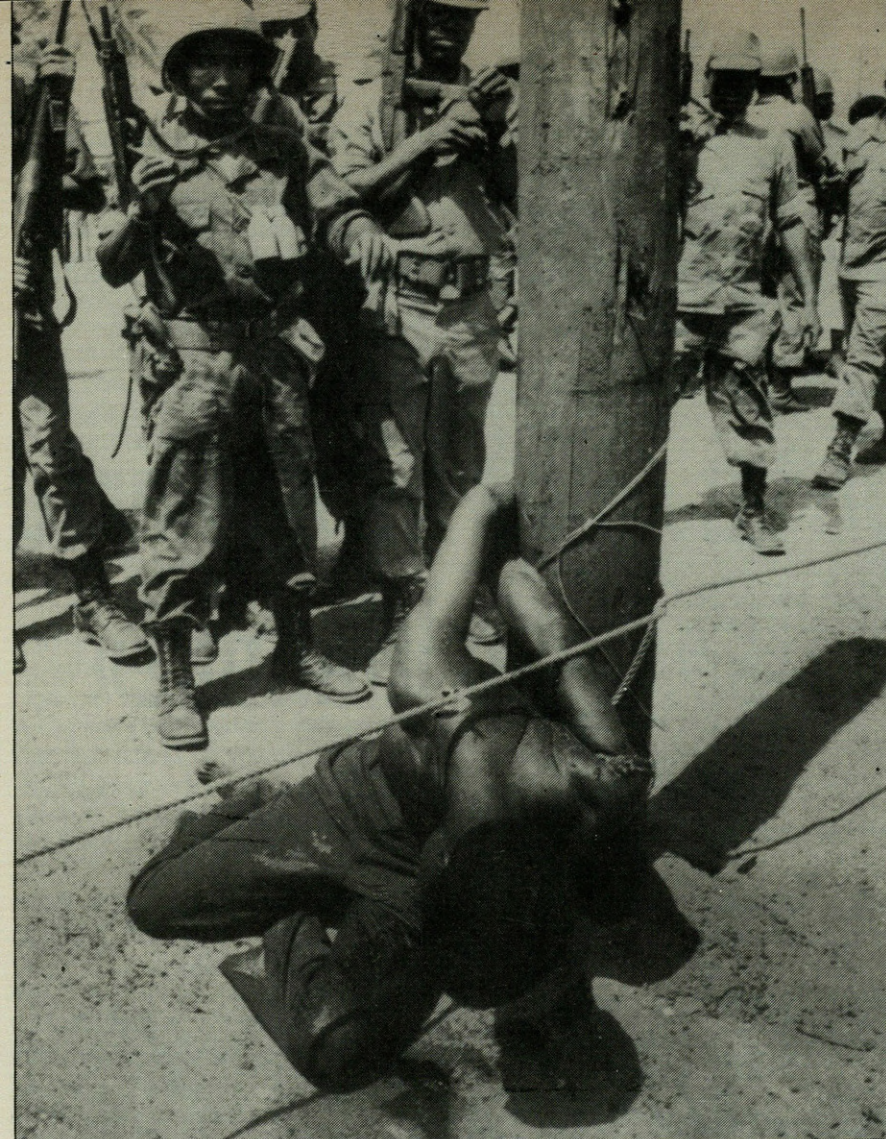
Sei hilabete urriotan, gutxienez milaren bat pertsona hil, 150.000k aldegin dute, Ginea edo Bolikostara. Doe eta Taylor dira buruz buru aipatzen diren izenak. Bata orain arteko presidentea, bestea gerrilaren buru. *Kru* etniakoa bata, sortzez amerikar-liberiar komunitatekoa bestea.

Liberiako ipar-ekialdean *mano* eta *gio* etniak bizi dira, eta horiexek erasotzen dituzte armadak. Samuel Kaneyon Doe, gobernuburuak, populazioari «ehiza fusil, gezi, lantza eta labanez» borrokatzeko dei egin dio. Goizero, Monrovia, hiriburuko kaleetan, *mano*ak eta *gio*ak agertzen dira mutil-duta, hilik.

Charles Taylor, «Nazio Fronte Abertzale»koa bera, ez da samurrago horretan. Di-rela *kru*, direla «*mandingo*» [hala deitzen diete bertakoek Gineatik inmigratu duten malinké, fula eta susu etnietakoei, miera-tari musulmanak gehienbat, Doe-ren aliatu matxinatuen ustetan], antzeko sarraskiak burutzen ditu: iritsi herri batera, eta meskitara errautsi, eta *imama* hil ohi dute. Hala egin zuten Sanokole-n Suleyman Camara-rekin eta halaxe Kakata-n Mohammed Sow-rekin: beren jarraitzaileen aurrean le-pamoztuta biak.

1980: kongoen ordezkruak

Estatu Batuei «kooperazio militar»ari buruzko akordio batez lotuta —mendebaldeko Afrikan, Maroko alde bat, horrelakorik duten bakarrak—, 50-55 urteko bizitza

1980ko kolpe ondoko argazkia. Ohizko irudia, pasa hamar urtetan.

esperantzaz, %63ko analfabetismoaz, 1965etik 1985era behera jo duen Barne Produktu Nazionalaz, ez dira liberiarak, horratik, Afrikaren pobrezia zerrendetan azkeneko postuetan agertzen diren etari-koak.

Historia aski berezia du Liberiak. Munduko bigarren gerrara bitarte, Afrikako Estatu independente bakarra zen bera. 1847ko uztailaren 26an sortu zen, izan ere, Estatu hau, Iparramerikatik sasoi haietan bertaratu ziren abolizionista talde batzuren eraginez.

Horiek 1980ra arte iraun zuten gobernuan, orduan jo bait zuen Doe, artean sargento zenak, Estatu kolpea. William Tolbert presidente-ohia tripa-hustu zuten, haren familia afusilatu zuten Monroviako hondartzan. «Kongo»en ordez —hala deitzen bait zaie amerikar esklabu haien ondorengoei—, kru etniako jendea ipini zuen alde guztietan botere berriak —«Doemokrazia»ren ezaugarrietako bat izan zen horixe.

Etnia puzzle bat izanik Liberia! [2.2 milioi bizilagun dira. %42a hirietan da bizi. 1950 eta 1980 bitartean doblatu egin zen populazioa. Orain, %3,2an emendatzen da urtero. Kostaldean bizi dira gehienak]. 25.000 «kongo»ez eta siriarrak eta libanotar jatorrizko multzo batzuek aparte, populazioaren gehiengoa niger-kongo familiakoa-ri dagokio, *mande* eta *kwa* taldeei batez ere. Mandeak (bandi, loma, gio, mano, kpele), sinple esanda, oihanean bizi dira, Sierra Leona, Bolikosta, Gineako mugetatik hurbil. Kwaak berriz (bassa, kru, bakwe, grebo, sikone), hegoaldera, itsasoari begira. Hizkuntza ofiziala den ingelesez jendearen %15ak daki soilik.

Ekonomiaren ahulezia

Ekainaren 9rako Taylor-en ofentsibak geragaitza dirudi. Munduko kautxo sororik zabalena (Firestone-rena, 90.000 hektarea) hartu dute gerrilariak. Robertsfield-eko aireportua ere erori dela ematen du. Airez inkomunikatuta dago, behintzat, Monrovia

hiriburua. Doe-ren armada (5.700 soldadu, ofizialki) desegiten ari dela dira zurrumuruak. Negoziatzeko prest dagoela ere esan omen du Doe-k, Michael Francis, Monroviako artzapezpikuren bitartez.

Washingtonen jarrera izango da erabakikor. Militariki eskaintzen dizkion abantailak gain, Liberia da EEBBek Afrikan duten komunikazio diplomatikoen zentroa.

Baina, makal ikusten da Liberia. Kautxo eta burdinaren prezioak erortzen ziren bezala, krisia nozitu zuen. Ezin zezakeen bere konpromezurik bete. Horren ondorioz, FMIk eta Munduko Bankuak Monroviari ziztuzten ordezkariak itxi zituzten, Garapenerako Afrikar Bankuak ere bere maileguak eten zituen eta EEBBek, orain arte eta urtero urtero 500 milioi dolar hartarazten zituztenak, aurtan 20 milioi bideratu dituzte soilik, eta Liberiatik inportaketan pribilegioak ezabatu dituzte.

Altxatutakoentzat, aldeko puntu psikologiko bat bada behinik behin berorri: EEBBak neutral dirateke. Haraxe bidali dituzte, Mediterraneotik, sei bat gerra ontzi, 2.000 *marine*. Interbentzioa ezin da baztertu, baina seguru aski, gerra nornahik irabazten duelarik ere, ez dio «potentzia lagun»ari mutur beltzik erakutsiko.

Inguru txikiari berriz, Burkina Fasoko Blaise Compaoré izan bide da Charles Taylor-en hornitzaile nagusia. Ouadougou-n bizi zen, izan ere, Taylor, abendua baino lehen, eta Compaorék Libian daukan influentzia erabili zuen nonbait, lehenbizikoa

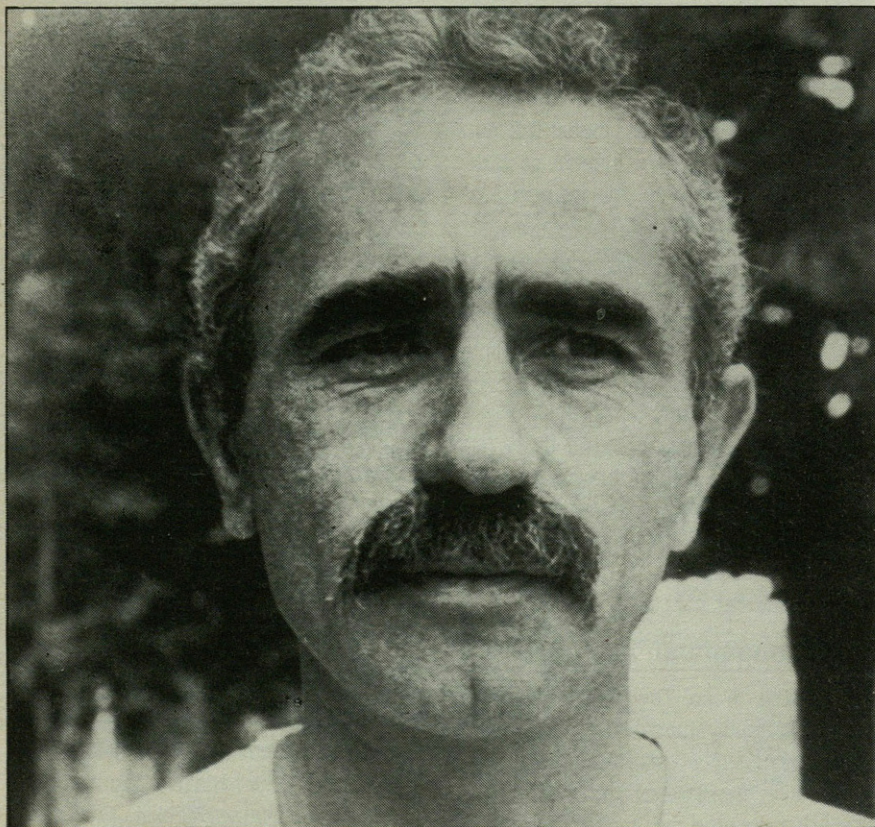
Charles Taylor, amerikarren mende.

gerrilari samalda han entrena zedin. Gero Bolikostan barrena sartuko ziren Liberiara, Abidjan-ek Taylor-i edozein laguntzarik eskuratu dionik ukatzen du baina.

Dublin eta Londres arteko akordioek ez dute inolako konponbiderik suposatu

Brendan Hughes: «Sinn Fein ahaztu egin da askotan Hego Irlandaz»

Brendan Hughes-ek 13 urte pasa ditu gartzelan IRAko militante izanagatik. Giltzaperatu zuten lehenengoan ihes egin zuen baina bigarrenean 15 urteko zigorra ezarri zioten. 1986tik kalean da berrirori eta Sinn Fein-eko partaide bezala heldu du Euskal Herrira Amnistiaren Aldeko Batzordeen eskutik.

Brendan Hughes-ek hamairu urte pasa zituen gartzelan, 86an askatu zuten arte.

ARGIA.— Bergizarteratze edo damutuen politika erabili al dute britainiarrek IRAko presoekin?

Brendan Hughes.— Neurri batean izan dugu halakorik. Ez diete esaten preso errepublikarrei «sina ezazu hau eta zoaz, libre zaude», hori ez. Esaten dizutena zera da, preso talde errepublikarra uzten baduzu kaleratzeko aukera gehiago duzu, baina arren eskatu behar duzu hori, arren esatera behartzen zaituzte. Egon da bide hortatik ekin duen jendea, gutxiengo batek aukeratu du hori. Horen indarra ezabatzeke geure jendea sartu dugu bide horretatik, kaleratzeko beharrean aurkitzen zen jendea, 50-60-70 urteko presoak bait daukagu gartzelan. Horiei estruktoretatik pasa dezaten utzi diegu eta kaleratu dira batzu horrela, eta berrirori ere borrokan inplikatu dira.

A.— Irlandako Errepublikatik egon al dira IRAkoen estradizioak?

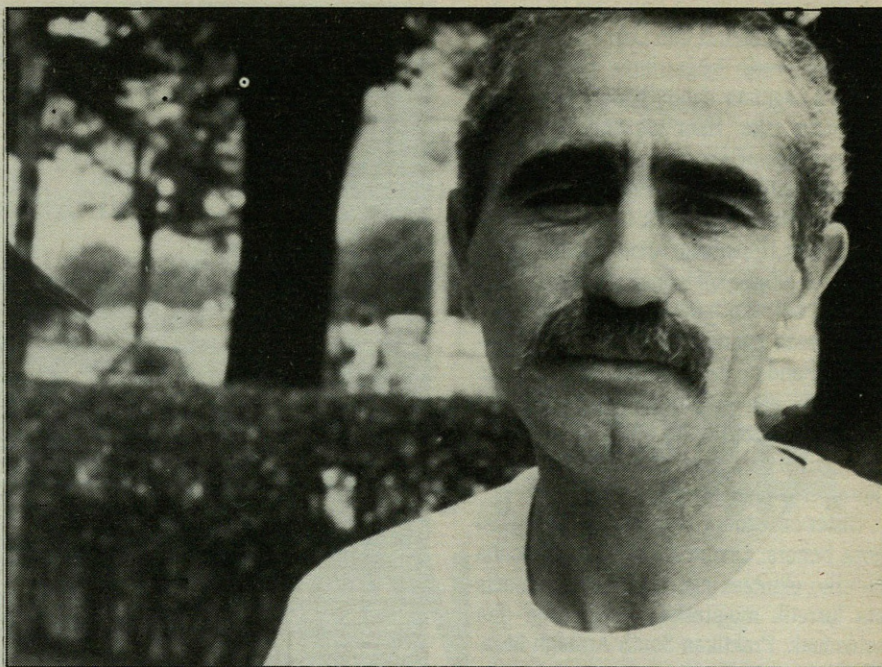
B.H.— Egon dira bai estradizioak, baina ez Ingalaterrara, baizik eta Ipar Irlandara soilik. Aurtun dena dela ez da batere izan, eta aldiz, sei preso libre utzi dituzte Irlandar Errepublikako tribunalek. Horretarako arrazoi bat azken bi urteetan gertatu diren pare bat kasu izan direlakoan nago. Gartzela britaniarretan 12 urte pasa dituzte lau irlandarrek, Guilford-eko lauak, guztiz inozenteak zirenak. Leporatzen zizkieten ekintzak atxilotutako IRAko komando batek aitortu zuen burutu zituztela, eta hala ere gartzelan mantendu zituzten. Orain askatu egin dituzte urte luzetako kanpainan

baten ondoren eta argi geratu da jendearentzat, bai Irlandan eta kanpoan, britainiar tribunaletan ez dugula irlandarrek epai zuzenik izango. Guzti honengatik, Irlandako tribunalak egoskor agertu dira oraingoan estradizioak emateko, justizia britainiarrak bere korrupzioa eta zuzentasun eza demostratu eta gero. Guilford-eko lauez gain, badira oraindik inozente asko Ingalaterrako gartzeletan.

Dena dela, iaz egon ziren pare bat estradizio. Ipar Irlandatik ihes egindako IRAko partaide bi muga pasa ta gero atxilotu egin zituzten hegoaldean eta Dublinek estraditatu egin zituen iparraldera.

A.— Zein da borroka armatuaren egoera orain momentuan?

B.H.— IRAk inoiz izan dituen baino arma hobe eta modernoagoak dauzka gaur. Lehenago ekintzek arrisku gehiago zuten eta boluntarioak ere galtzen genituen era soetan baina orain hori aldatzen ari da. Bestalde, Europa eta Ingalaterrara hedatu du borroka IRAk.

Hughes-ek dioenez, tropa britainiarrak Irlandan direla ez da su etenik izango.

«H» blokeko gose grebalariak, ezkerretik eskumara: Bobby Sands (81ko Maiatzaren 5ean hila, IRAkoa), Francis Hughes (Maiatzaren 12, IRA), Ray McCreesh (Maiatzaren 21, IRA), Patsy O'Hara (Maiatzaren 22, INLA), Joe McDonnell (Uztailaren 8, IRA), Martin Hurson (Uztailaren 13, IRA), Tom McElwee (Abuztuaren 1, IRA), Kevin Lynch (Abuztuaren 2, INLA), Kieran Doherty (Abuztuaren 8, IRA) eta Mickey Devine (Abuztuaren 20, INLA).

H blokeko gose greba gogoan beti

Duela bederatzita urte, 81eko Maiatzaren 5etik Abuztuaren 20a arte, hamar preso irlandar hil ziren banan banan gose greban, Long Kesh gartzelako H blokean. Lehen hildakoa izan zen Bobby Sands-en ondoko zeldan zegoen Brendan Hughes.

70. etako hamarkada hasieran zuten estatut politikoa kendu egin zien britainiar gobernuak preso irlandarrei, beste presoekin nahasiz taldearen batasuna desegin

zedin. Hasieratik egin zioten uko honi presoek eta zenbait protesta bilakatu zituzten Long Kesh-en. Agintariek bakarkako zeldetan sartu zituzten eta protestak segitu egin zuten. 1980an Sands eta Hughes partaide zirela, zazpi presok gose greba hasi zuten. Grebaren 43. egunean, tratamendu politikoa jasoko zutela agindu zieten britainiarrek eta eten egin zuten protesta.

Britainiarrek ez zuten hitza bete eta Sands-ek berriro ekin zion grebari 1981ko Martxoaren 1ean. Maiatzaren 5ean hil zi-

ren, eta bere ondoren IRA eta INLAko beste bederatzita militante. Azkenik, britainiarrek atzera egin zuten eta gaur egun izatera politikoa onartzen zaie errepublikarrei. Greba hura hurbiletik ezagutu zuen Brendan Hughes-entzat, «irlandarrek etorkizunean beti gogoratuko dute 81eko greba hura, mende honetako historian 1916ko britainiarren aurkako iraultzaren garrantzia du guretzat hamar gizon haien heriotzak»

Gobernuak bakarrik hiru hilez izaten ditu soldaduak Belfast edo Derry-n. Denbora horretan presio izugarriaren pean izaten dira eta segituan daude handik atera edo trasladatu eske. Haur eta andreka kaletik doazela baztertzin dituztela ikusten dute eta horregatik izaten dituzte hiru hil bakarrik Ipar Irlandan. Handik Ingalaterra, Alemania edo Holandako «relax» inguruetara bidaltzen dituzte soldaduak. Horregatik hedatu du borroka hara IRAk, jakin dezaten presio pean egongo direla edonon, ez bakarrik Irlandan, harik eta joaten diren arte. Tira, erru handia gertatu da Holandan bi australiar inozente hil bait dituzte duela gutxi. Erru larria da eta ondorioak geuk pairatzen ditugu gehien.

Ulster-en egoera beti bezala dago gutxi gora behera. Urruneko kontroleko bonba bidezko ekintzak egiten dira eta hori dela eta lurretik mugitzeko larri ikusten dira soldaduak. Praktikan South Armagh bezalako inguruetan sartu ere ezin dira egin, kasik alde «liberatuak» dira, eta helikopteroz bakarrik hurbiltzen dira hara. Orain horrela ere nekez, iaz helikoptero bat lurrreratzea lortu bait zuen IRAk. Britainiarrek ez zuten onartu hala izan zenik guk helikopteroaren argazkiak erakutsi behar izan genituen onartu zezaten.

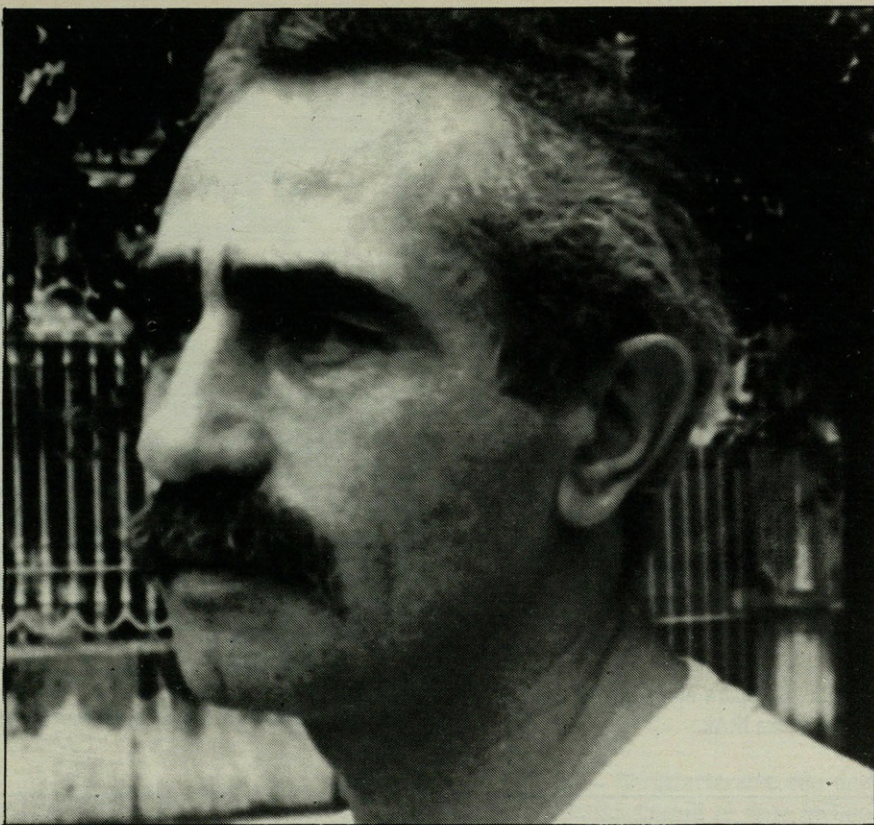
A.— Su etenerako zein aukera ikusten dituzu?

B.H.— Ez dut nik horretarako aukera garbirik ikusten. Azken 20 urteetan bi su eten egin ditugu eta ez dugu horien bidez ezer lortu. Ostera, aurrerapausuak egin zituzten britainiarrek. Errua izan ziren su etenak, desastrea IRArentzat. Lehenak bi aste iraun zuen eta bi hil bigarrenak, 1975ean, eta borroka errepublikarrean izandako une ilunena izan ziren. Su etenen ondoren zera esan genien britainiarrei: sekula gehiago ez dugu gerra etengo.

Baina, tira, bakea ere nahi dugu jakina, eta uste dut bidea zabaldu dugula. Britainiarrei eskatzen dieguna zera da, gure herriarik aldegingo duten erabakia azalduz adierazpen publikoa egin dezatela. Hori publikoki sinatzen badute borroka geldituko dugu, nahiz eta armak entregatu ez. Hori sinatu dezatela soilik, ez gaur bertan edo bihar joan daitezela, adierazpena egin dezatela. Ondoren, Irlanda osoko batzar bat osatuko da hizketaldiak demokratikoki mantentzeko britainiarrekin, baina ez da negoziatzerik izango tropak Irlandan direla.

A.— Ipar Irlandako oraingo koadro politikoa deskribatuko bazenigu...

B.H.— Azken bost urteetan Sinn Fein-ek bere indarra mantendu du. Belfast edo

Derry-n oinarria tinkoa du eta inguru guztian ageri da. Baina nazionalisten artean gehiengoak SDLPak —Social Democrat Labour Party— dauka. Duela bost urte izandako Dublin eta Londres arteko akordio anglo-irlandarraren ondorioz da hori; hura izan zenean SDLPak egoera aldatu egingo zela esan zion jendeari, justizia izango genuela, joku garbia, eta indarra irabazi zuen horrekin. Baina ez da ezer gertatu, ez da ezer aldatu. UDRak (britainiar tropak), RUCak (ipar irlandar polizia, ia erabat protestantea) eta indar lealistak lehen baino kontrol handiago dute eguneroko bizitzan. RUC eta UDR talde sektarioak dira eta gorrotatzen gaituzte, ez bakarrik errepublikarrek, katolikoak oro har. Ni bezalako edozein bizilagun talde hauen edo indar paramilitar lealisten ikusmiran dago.

A.— Eta Irlandar Errepublikan, Sinn Fein-ak parlamentura joatea erabaki zuenetik aldatu al da egoera?

B.H.— Egia esan, ez dugu han aurrera jo azken aldi honetan. Eta, onartu behar dugu, saiatu ez garelako izan da neurri handi batean, ez dugu hegoaldean ekimen sakinik egin. Gure erakundean lan ia guztia iparraldean burutzen dugu, Sinn Fein askotan ahaztu egiten da Irlanda hegoaldeaz.

Sinn Fein-en ahultasunaren beste faktore garrantzitsua jendearen ezjakintasuna da. Jendeak ez daki iparraldean gertatzen denaz ia ezer ere. Zentsurarengatik da ho-

ri, Sinn Fein-ek debekua du Irlandaren te-
lebistan. Ameriketan izan nintzen iaz, New York-en, eta 26 konterrietako —hala esaten diote Sinn Fein-ekoek Irlandar Errepublikari— gazte irlandarrak aurkitu nituen eta Ipar Irlandaz gehiago ikasi zuten Ameriketan beren sorterrian baino. Dublineko Gobernuak irakatsi bikaina eman diezaioke britainiarrei zentsuraren gaian.

A.— Eki Europako zurrunbiloak eta nazio zapalduen gaiaren berpizteak izan al du isladerik Irlandan?

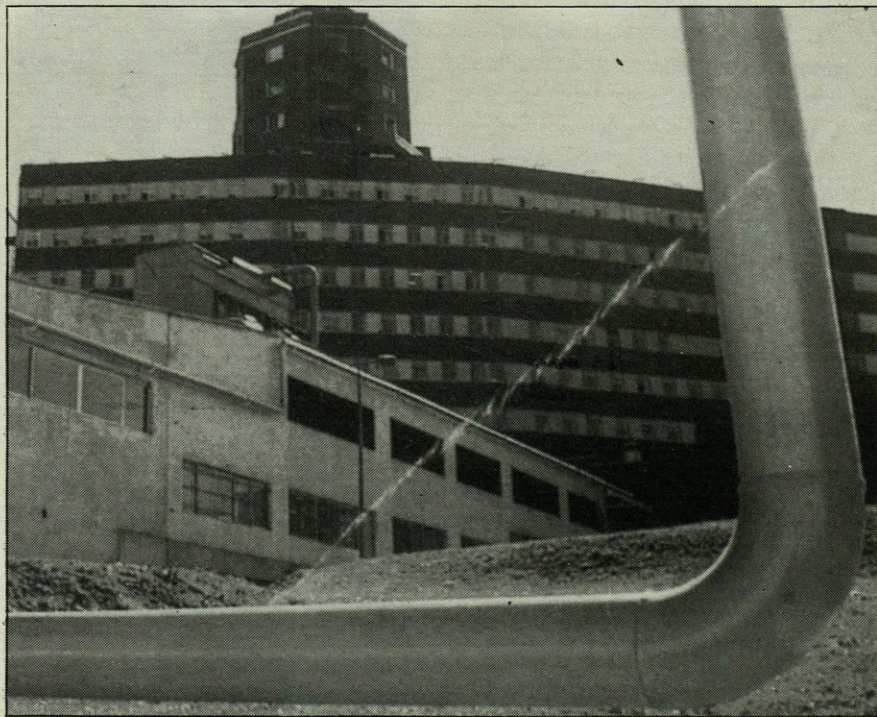
B.H.— Harritzekoa bada ere, ez du izan eraginik Irlandan, ez dakit zergatik. Egin duena kontraesanak agerian jartzea izan da, ikusi bait dugu nola Eki European hesiak behera doazen, duela gutxi ezinezkotzat jo genitzakeen gauzak gertatzen direla. Pasa den hilean EEEko gobernuburu biltzarra izan genuen Dublín, Alemaniako egoera eta bateratzea eztabaidatu zituzten, pentsa, zatitutako nazio batean!. Harrigarria da nola hitzegin dezakeen Charles Haughey-k eta bere Gobernuak Alemaniaren batuketaz, handik mila apur batzutura beste hesi bat daukate eta. Eki European zabal-tzen ari den euforia ez da iritsi Irlandara, baina uste dut, espero dut, kontraesanak azaleratuko direla eta jendea jabetuko dela egoeraz.

LUIS FERNANDEZ

Euskal Herrian duela bi urte hasi zen
etxebizitza eta merkataritza mailan banatzen

GAS NATURALAREN ITURRIA ZABALTZEN

Euskal Komunitate Autonomora 80. hamarkadaren hasieran iritsi zen gas naturala lehendabizikoz, eta industriagune garrantzitsu gehientsuenetan goraka egin zuen energia moeta honen kontsumoak. Orintsu etxebizitzetara eta erabilpen komertzialerako ere zabaltzen hasi da banaketa sare industrialean sostengatuz.

Gurutzetako Ospitalera heltzen den gas naturalaren hodia.

Energiaren Euskal Erakundearen menpe dagoen Naturgas entrepresa arduratzen da gas naturalaren banaketaz Komunitate Autonomoan, Bermeoko «La Gaviota» itsas plataformatik hornituz ia erabat. Nafarroan aldiz Gas Navarraren esku dago honen komertzializazioa, Enagas entrepresa estatalak Nafarroaren hegoaldean duen gasoduktetik hartzen duela erregaia, gero Iruñea aldean banatzeko. Enagasek Barzelonan duen biltegitik hartzen du gasa, eta Catalunya Aljeriatik likuatuta ekartzen dute, itsas-ontzi metanerotan, ez bait dago biak elkartuko dituen gaseoduktirik.

Animalia eta landareen hondakinetatik sortua

Gas naturala lurrazalaren barnean dau den gas erregarrien nahasketa da, animalia eta landareen hondakinetatik sortua milioika urtetan zehar, itsaso eta lakuen hon doan pilatu direnak, kerogenoa sortuz. Honetatik sortzen dira bai petrolioia eta baita gas naturala ere, zeina 80 %tik gora metanoz eta honezaz gain etanoa, propanoa, butanoa eta beste gasez osatua dagoen. Airean baino arinagoa denez, ihesaldiren bat gertatzekotan errez kanporatuko litza teke. Karbono monoxidorik ez duenez ez da toxikoa, eta erregai garbitzat hartzen da, ez bait du apenas azufreirik. Jatorrian

ez du usainik ez kolorerik, eta lurrazpiko gasbildutik ateratzean usaina itsasten zaio, ihesaldirik egonez gero nabari ahal dadin. Abantaila handia da gainera kontsumorako egoera primarioan erabiltzen dela. Jasotzen denetik etxeetara zein industria banatzeko tratamendu fisiko oso sinpleak pairatzen ditu, partikula solidoen iragazketa e.a., beste errekin behar dituzten eraldaketen aldean huskeria.

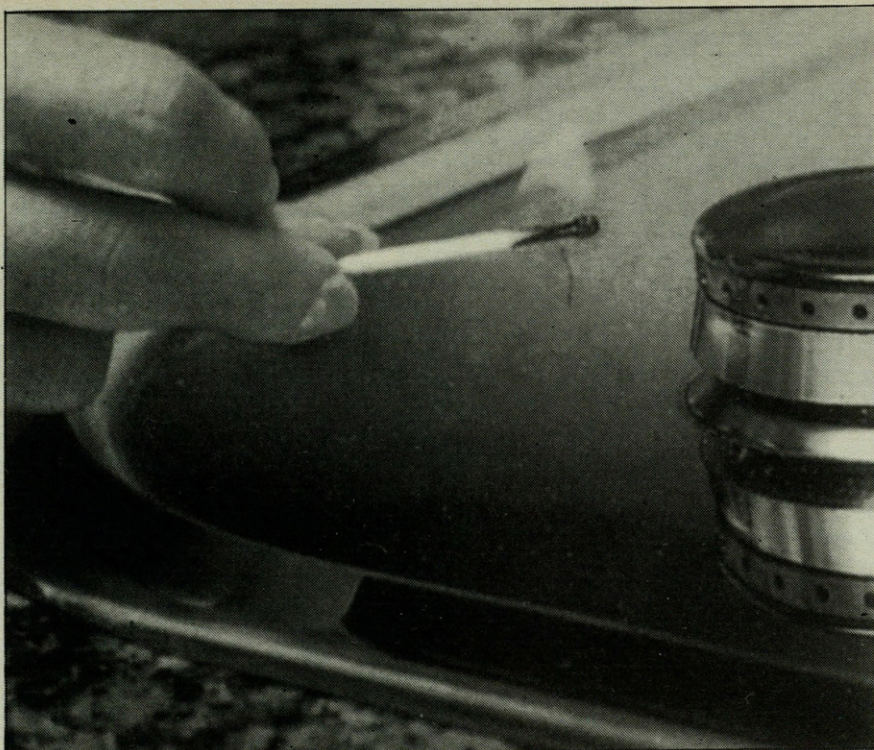
Etxebizitza eta merkataritzan

Areeta-Getxon du egoitza nagusia Naturgas empresa publikoak. Elkarte Anonimoa izan arren, Energiaren Euskal Erakundearen menpe dago, eta honek du akzioen 90 %koa; beste 10 %koa Enagas estatutaren esku dago. Naturgaseko Zuzendari Komertziala den Fco. Jabier Escabelek argitu digunez, 88ko Otsailean hasi ziren gas naturala banatzen etxebizitza eta komertzioetan erabiltzeko, eta honez gero 2.000 instalazio eginak dituzte. «Gainera beste 10.000 eskaera ditugu gauzatzeko zain dozena bat udaletan. Kontua da instalatzaileak ezin direla eskaera guztiak betetzera iritsi berehala».

Santurtzitik Irun bitartean berrogeitazazpi udaletan lortu dute baimena gas naturala banatzeko. Honetarako, herritar komunitateek lehenik eskaerak luzatu behar dituzte Udaletxera, eta bertan egoki ikusten badute Naturgasen esku uzten dute gas naturalaren banaketa, industria hornitzeko aurretiaz eraikitako gaseoduktoetan sostengatuz. Izan ere, etxebizitzetara gasa iristeko banaketa sare industrialetik jasotzen dute gas naturala. «Presio baxuko banaketa sareak eraikitzen ditugu, industrial banaketarako erabiltzen diren erdi presio baxuko banaketa sareei konektatuta. Eragozpena zera da, azken sare hauek gune konkretuetan soilik daudela, industriagunetan alegia, eta honek halabeharrez baldintzatzen gaitu banaketaren zabalkundean».

Merkatuaren sakabanaketa

Industriagune inguruetara mugatzeaz gain, merkatuaren sakabanaketa geografikoa litzateke hasi berria den energia hau merkaturatzeko eragozpenik larriena. Etxebizitzetara eta erabilpen komertzialerako banaketa oso gune konkretuetan egin

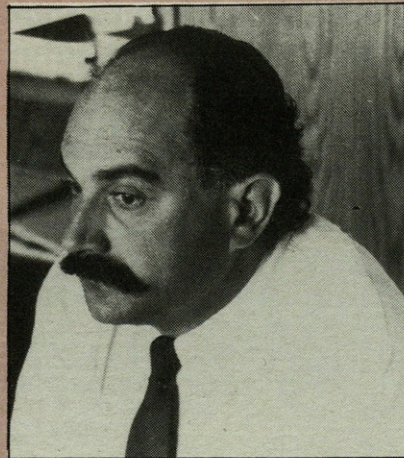
Etxebizitako zerbitzuak betetzeko baldintza egokiak ditu gas naturalak.

FCO. JAVIER ESCABEL

«Gas naturala etorkizuneko energia da»

ARGIA.— Petroleoa eskas, energia nuklearra krisian... ze etorkizun ikusten diozu gas naturalari?

Fco. Jabier Escabel.— Petroleoaren erreserbak 35 urtetan amaituko direla aurreikusten da, eta gas naturalak aldiz, oraingo lokalizatuta dagoenak, 65 urte inguru iraungo du kontsumoaren garapenak berdin jarraitzen badu. Gainera erregai garbia da, azufrearik ez bait du eta atmosfera gehien kutsatzen duen anhidrido sulfuroso ez du sortzen. Gasteizko Unibertsal Eskolan egindako ikerketen arabera, garbi ikusten da energia iturri hau erabiliz gero atmosferako SO₂ak behera egiten duela.

A.— Ze eragozpen dituzue honen komertzializatzerako?

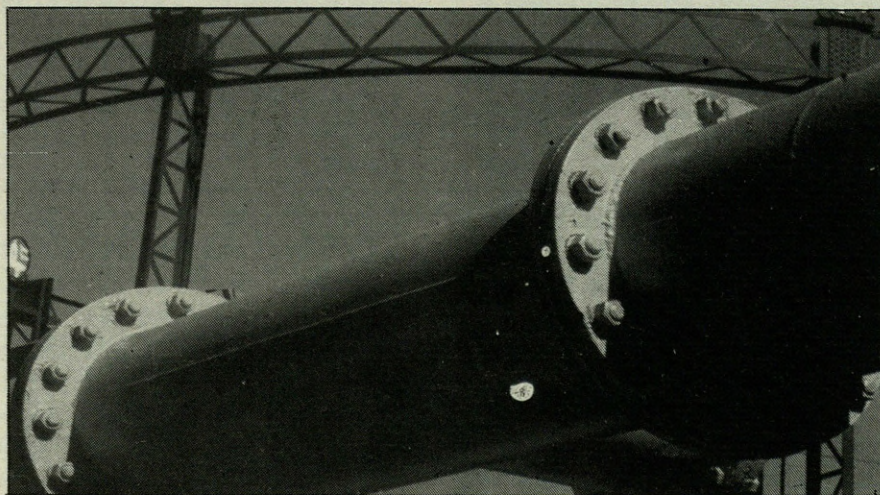
F.J.E.— Hodi sare industrialaren menpe dagoela erabat. Baina bestela abantaila handiak ditu merkaturatzeko, lurrazpitik jaso bezala erabiltzen bait da etxeetan. Tratamendu fisiko arinez iragazten da, partikula solidoak bereziz, eta usaina ematen zaio ihesaldiak nabarmentzeko. Beste erregaiek aldiz destilazio eta beste hainbat

eraldaketa jasan behar izaten dituzte erabili ahal izateko. Garbi dago azken urteotan hasi duen kontsumo tendentziak iraun egingo duela. Gas naturala etorkizuneko energia da; nik behintzat horrela darakusat. Oso eroso da gainera, ez da metatu behar, aldiro etxeko beharrak asetzeko adina lor daiteke, eta ez da energia garestia. Aipagarria da Aretxabaletako kasua, non erabat onartua izan den, eta dagoeneko bertan 600 erabiltzaile ditugu.

da oraindik ere. Gipuzkoan Aretxabaleta, Arrasate, Bergara, Oñati, Lasarte eta Oretan; Araban Laudion; Bizkaian Durango, Galdakao, Santurtzi, Portugalete, Barakaldo eta Zornotzan; azkenik, Gas de Navarra Iruñea ingurua hornitzen du soilik gas naturalez. Hegoaldeko beste hainbat udal-letan eraikitzen ari dira banaketa sareak, betiere sare industrialak dagoen gunetan. Erizpidea dagoeneko eraikitako sareak saturatzea litzateke. Iaz 150 km. hodi eraiki zituzten gas naturalaren banaketarako, eta aurtien beste 50 km. egiteko asmoa dute. «Geuk aurrekontuekin egiten dugu lan, eta erizpidea lehenik egindako sarea errentabilizatzea da, saturatzea. Sare hau zabal-tzen jarraituko dugu, jakina, baina eskaki-zunei erantzunez. Ez da lan xamurra, gas naturala ezezaguna bait da oso Euskal Herrian, baina ezagutzea emanek gero eta «gasaren kultura» sortzen denean, jendeak harrera ona eskaintzen dio, eta ondorioz eskakizunak gehitzen ari zaizkigu».

Erabiltzaileentzat erreztasunak

Elektrizitatea baino 2,5 aldiz merkeagoa (tarifak kuadroan zehazten ditugu), Eusko Jaurlaritzak dirulaguntza bereziak luzatzen ditu instalakuntza egiteko, familiako diru-sarreraren arabera. Bestalde, erabiltzaileei erreztasunak ematearren instalazioaren promozio prezioa hitzarmendu dute Naturgas enpresak eta sarea eraikita dagoen gunetako instalatzaileek, salneurriak bateratuz. Guzti honen berri emateko zein edozein informazio eskariri erantzuteko enpresa honek telefono urdina ere

Banaketa sare industrialak baldintzatzen du etxeetarako gas banaketa.

GAS NATURALAREN PREZIOAK

	ERABILERA NEURRIA m. kubikoak urteko	OINARRIZKO TARIFA hilekoa	GASTU TARIFA m. kubikokoa
Etxeko tarifa Kontsumo txikia	500 arte	281 pta.	53,92 pta.
Etxeko tarifa Kontsumo ertaina	500etik gora	629 pta.	45,57 pta.
Etxeko tarifa Kontsumo handia	5.000tik gora	6.833 pta.	30,68 pta.
Merkatal tarifa Kontsumo txikia	4.000 arte	562 pta.	53,92 pta.
Merkatal tarifa Kontsumo ertaina	4.000tik gora	3.346 pta.	45,57 pta.
Merkatal tarifa Kontsumo handia	25.000tik gora	18.236 pta.	30,68 pta.

jarri du martxan: 11 11 21 Gipuzkoarako eta 464 94 93 Bizkaiarako.

Mundu osoan gasbil- dugari

Mundu osoan ugariak dira gas naturala-
ren lurrazpiko bilguneak, eta aipagarrie-
nak SESB eta Aljeriakoak badira ere, Euro-
pa hainbat eta hainbat gaseoduktoz zehar-
katzen dute: Lac-ekoa Frantzia, Gronin-
guen-ekoa Holandan, Noruegan topatu be-
rri duten beste garrantzitsu bat... Oraingo
garapenak jarraitzekotan ezagutzen diren

lurrazpiko gasbilguduek hirurogeitabost urte-
tarako hornidura ziurtatzen dute. Bermeo-
ko La Gaviotari dagokionez, 20.000 milioi
metro kubiko gas ditu, eta iaz EKA 600
milioi metro kubiko kontsumitu ziren. Ho-
gei urtetarako gasa behintzat badugula di-
rudi.

Euskal Herrian zein estatu espainolean
atzerakada nabarmena da Europako beste
herriekiko gas naturalaren merkatura-
tzean. Hemendik kanpo 20. hamarkadan
hasi baziren gas naturala industria, etxebi-
zitza zein erabilpen komertzialerako bana-
tzen, Bartzelonan duela hamabost urte ha-
si ziren gasa banatzen, eta Euskal Herrian
garai berean hodiak eraikitzen; historia la-
burra beraz. Euskal Komunitate Autono-
moan 2.000 erabiltzaile besterik ez badira
ere, «Catalana de Gas»ek 1.140.000 usuario
ditu, eta «Gas Madrid»ek 400.000. Euskal
Herrian gas naturalaren kontsumoa oroko-
rra bilakatzeko biderik ikusten du Naturga-
seko Zuzendari Komertzialak, «baina ez
berehalakoan, hodi sarearen menpe bait
dago». Izan ere, gas naturala botilatan ba-
natzeko izugarrizko presiopean egon be-
harko luke, edo bestela tenperatura oso
hotzean, eta honetarako ontziarena arazo
latza da.

ITXASO FERNANDEZ
XABIN MAKAZAGA

Legealdi honen amaierako ituna sinatu nahi PNV-PSOEk

EUSKAL ESKOLA PUBLIKOA LEGEAREN ATARIAN

Ikasturtea amaitzear piztu da Euskal Eskola Publikoaren afera zaharra. PNV-PSOEren Jaurlaritzak, Recalde hezkuntz kontseilari duelarik, Euskal Eskola Publikoari buruzko akordioa kasik loturik dutela eman du aditzera. Nola elkartu egungo eskolak? Ze eskola mota ateratzeko? Nola jokatu ikastolekin? Eta Nafarroa eta Iparraldeko ikastolekin zer? Euskara? Galdera anitz airean.

Euskal Eskola Publikoari buruzko eztabaidan galdera asko dago oraindik erantzuteke.

Hezkuntz kontseilaria den Jose Ramon Recalde joan den astean komunikabidetara aditzera eman zuen «PNV eta PSOEren akordioa berehala izango den esperantza», legealdi honen amaitzeko gertzen diren bost hilabeetan burutua izango delakoan. Luis Maria Bandresen, PNVko Gipuzkoa Buru Batzarreko partaideak, zenbait puntutan jarrerak hurbildu egin direla dio ARGIAri, baina, oraindik desberdintasunak egon badaudela. «Aldez aurretik esan behar dugu, ez dugula inongo akordiorik izan PSOErekin. Egia da, bestalde, Gobernu hitzarmenean eta hezkuntzari dagokionez, besteak beste, hiru atal daude betetzeko: Orain Euskadin ezagutzen dugun egoera berezia, hots, hiru hezkuntz sareak egokitu behar direla (publikoa, pribatua eta ikastolak) eta mundu guztian dauden bi sareetara eraman. Irakaslego gorputza sortzea da bestea, eta azkena, dohantasunaren moduloak eta egutegia jartzea».

Prozesu korapilotsua

1987ko abenduan, hitzarmen politiko bat sinatu zuten Gasteizko Jaurlaritzak eta Ikastolen Konfederakundeak (EHIK), zeinaren bidez Jaurlaritzak eta ikastolek kome-nioak egiteko konpromezua hartu zuten hauen arazo ekonomikoak konpondu, eta bestalde, Euskal Eskola Publikoari buruzko debatea aurrera eramateko. 1988an Legea

onartu zuen Gasteizko Parlamentuak, eta ikastolen Integratziarako behin behineko legea martxan jarri zen. Ikastetxe gehienek onartutako akordio honetan ezadostasun hitzarmena ere agertzen zen. Urte eta erdiz iraun zuen prozesuan gorabehera anitz gertatu zen, azkenez, Euskal Eskola Publikoaren lehen kongresuarekin batera —iazko maiatzean ospatu zena— sinatu zutelarik Hezkuntza Sailak eta Komunitate Autonomoko ikastolek (8k ezik), patrimonioa Jaurilaritzaren esku uztearen truke 1.800 milioi jasoz. Aurten, kontzertutik aparte 3.500 milioi jaso dituzte.

Modu honetan Euskal Eskola Publikoaren diseinu eta Legeari heldu zitzaien. Euskal Eskola Publikoaren Kongresuaren marakoak egoeraren islada zuzena erakutsi zuen: Zalantzan jarri zuten Jaurilaritzak ez beste guztiek. Ikastolek ez zuten parte hartu. Sindikatuak eta alderdi politikoak kontra edota kritiko agertu ziren. Apenas egon zen Kongresuaren aurretik eztabaida sozialik, eta Recalde bestalde, ez zuen Euskal Eskola Publikoari buruzko oinarritzko testurik ere aurkeztu. Airean galdera anitz geratzen zen, oinarritzko galdera anitz: Nola elkartu sareak? Ze eskola mota lortzeko? Nola jokatu ikastolekin? Eta Nafarroa eta Iparraldeko ikastolekin zer? Euskararekin?... Interesak ere desberdinak: Sindikatuak, Konfederazioa eta Jaurilaritza indar eta interes politiko ezberdinen defentsa egiten ari ziren eta dira.

PNV-PSOEren ituna

Kongresua eta urtebete beranduago, legealdia amaitzeko bost hilabete geratzen direnean, Recalde Hezkuntz Kontseilariak, PNV-PSOEren akordioa kasik prest dagoela aitortu duelarik Euskal Eskola Publikoaren auzi zaharra plazaratu da beste behin. Koalizio gobernuak legealdi honen barnean aurkeztu nahi du Legea Gasteizko Legebiltzarrean. Dagoeneko jeltzaileek Madrilgo Hezkuntz Ministeritzarekin LOGSEri buruzko akordioa lotu dute, pentsatuak zizutzen emendakinak luzatu ez eta Baskondek «hezkuntz ituna» ziurtatu nahian. Beraz, datu orok diotenez, esan daiteke kontsentsua mantenduko dela azkenerraino Gasteizko sozioen artean.

Hala ere, ez da deusik esan sinatu nahi denari buruz. Ze akordio klase? PSOEren helburua izan daiteke LOGSE legearen bidez eta Eskola Publikoarena eginez homogeinizazio bat lortzea. Bestalde, dohanta-

MIRARI BEREZIARTUA

«Legearena baino arazo handiagoa da hezkuntzarena»

Hauteskunde bezperatan euskal eskola publikoaren legea berriro ere eztabaidagai bihurtu denean, Mirari Bereziartuaren hitzetan, Euskal Herriko ikastolen Konfederakundeko iritzia jaso nahi izan dugu.

ARGIA.— EAJ eta PSEk euskal eskola publikorako bidean, legealdi honetan bertan akordioa lortuko dutela azaldu dute berriki. Zer dakizue horretaz?

MIRARI BEREZIARTUA.— Akordioa egin duten edo egin nahi duten ez da gauza bera. Hori da jakin behar duguna, balorazioak arras ezberdinak bait dira. Akordioa guztiok nahi dugu.

A.— Badirudi legealdi honetan bertan lortu nahi dutela?

M.B.— Akordioa egin nahi dutela besterik ez dakigu, baina egutegia ikusita, ez dugu uste legealdi honetan bertan egin nahi dutela esan dezaketarik. Datorren legealdiari begira bakoitza bere planteamenduak egiten ari dela beste gauza bat da.

A.— Zein baldintzatan sinatu daiteke akordio hori?

M.B.— Ez dela denbora asko ARGIAN adierazi nuen bezala ikastolen elkarteak betidanik azaldu du akordioaren interesa, irakaskuntzaren munduan denbora batean estabilitatea lortzea interesgarritzat jotzen delako. Ikuspegi horretatik akordioak nahiko zabala izan beharko luke, konsensu handikoa, erakunde sozialek merezi duten protagonismoa izango duten akordioa. Horiek dira guk azken kongresua burutu gelineetik azaldu ditugun baldintzak.

A.— Zein da alderdi politikoen jarraia?

M.B.— Ez da erraza hori jakitea, hezkuntzaren gaia ez bait dago gainontzeko arazoetatik ate, dana nahiko lotuta joaten da. Erabaki maila alderdi politikoei dago-kie. Oso argi daukagu bakoitzak gure pa-

perak ditugula, eta guk geurea bete behar dugu.

A.— Paktu honen bitartez ez al dute indar sozial honen potentzialitatea mugatu nahi?

M.B.— Arrisku hori beti eman daitekeen arriskua da, bai gestioa egiten ari diren alderdi politiko batzuen aldetik, eta bai oposaketa egiten duten aldetik. Indar handia duenak potentziak indartsuak manipulatu nahiko ditu. Dena den lehen esan dudanarekin lotzen da, alderdi politikoei azken erabakia izan arren, indar sozialak badute zer esanik.

A.— Nola dago egun arazoa eta aurrerantzean zein pauso eman behar dira?

M.B.— Hezkuntzan dagoen arazoa legearena baino askoz potoloagoa da. Hezkuntzaren osotasunean apostu egin beharra dago, arazo asko daude konpontzeko, eta horiei erantzun behar zaie. Akordioa hor kokatu behar da. Legearena baino arazo handiagoa da hezkuntzarena.

suna lortzen dela (3tik 18 urtera bitartekoaz hitzegin da), azken batean finantziaketarena gerta daiteke puntu nagusienetako bat itun honetan, hots, eskola pribatuak eta eskola publikoak finantziaketa berdina izatearena. Isilean mantendu diren negozio hauetako beste puntua euskararena da. PSOEk lau perfil egiten ditu irakasleentzat: zero perfila, euskara gutxieneko maila, bitarteko beste maila eta EGA tituluarena. Honen aurrean, PNVk onartzen du hiru perfil izatea baina zero, erdalduna, kentzen bada.

Ikastolen bidea

«Inoiz hezkuntz lege egitasmo bat egiteko gai izango bagina txosten horrek bere zabalpena izango du maila guztietan, hau da, beste alderdi politikoak, sindikatoak, patronalak, guraso elkarteak, etab, izango dira kontuan hartuta, eta horien artean, nola ez, Ikastolen Konfederakundea, baina, ez dira bakarrik beraiek izango deituak» aitatu digu Luis María Bandressek, Federazioko Iñaki Etxezarretak, joan den as-

Ikastolen projektua nazionala izanik Legearen bidez eskaintzen zaien irtenbidea Komunitate Autonomora mugatzen ditu

tean, baztertuak izan direla esanez egin deklarazioei erantzunez.

HBk eta EAK aitortu diguten bezala, —Eek nahiago izan du akordioa sinatu arte isilik geratzea, eta PSOerek eginiko saioak alferrikakoak izan dira—, «ez dugu aukerarik izan, PNV-PSOE taldeek Euskal Eskolaren diseinuari buruz izan dituzten eztabaidetan parte hartzeko».

Hain zuzen, orain bitarteko prozesuan garrantzia berezia izan duen Ikastolen Federazioak gogorki salatu berri du Iñaki Etxezarreta ordezkariaren bitartez itunkideen jarrera: «badaramagu ez Recalderekin ez sailburuordearekin hamabi hilabete inongo bilerarik egin gabe. Ez dago inongo harremanik, ezta negoziaketarako edo dia-

Euskarari zer begirune eskainiko zaio PNV-PSOEkin sinatu nahi duten itunean?

logorako posibilitaterik». Are gehiago esan du: «Baliteke ikastolak behartu nahi izatea edonolako akordio politiko edo eskola pakto onartzera, eta guk ez dugu eskola pakturik onartuko eguneroko bizitza normalean zankadilak edo oztopoak jartzen aritzen bazaizkigu».

Ikastolen Konfederazioak apostu egin du, eta hori publikoa da, berak tartean egon nahi duela irakaskuntzarako paktoa egiten denean. Hala ere, Iruñean onartutako projektua aurrera eramatekotan —Eskola publiko euskaldun eta nazionalaren aldekoa—, bai PNV bai PSOEn proiektuak gastu politiko handia eskatu diezaioke, hots, zaila dirudi ikastolek hartu duten bidea ikusita, PNV eta PSOEn bidearekin topo egitea. Koste nagusienetako bat, ikastolen projektua nazionala izanik eskaintzen zaien irtenbidea Komunitate Autonomora mugatzearena litzateke.

Sintomak badaude bestalde, administralgoa posizionatu dela ikastolen zenbait erabakiren kontra. Esate baterako, erreformaren ondorengo hamabi eta hamasei arteko zikloa eskatzen dute —LOGSEn esaten da ziklo hori orain maila ertaina dutenak emango dutela—, eta ikastola askok hamalau urtera arte bakarrik ari dira, eta ondorioz, automatikoki, kanpoan geratzen dira.

Ze eskola mota?

Guzti honen aurrean Antxon Izagirre HBko partaideak esan digunez «besteak beste, sinatu nahi den lege akordioak ikastolen zatikatzea suposatuko luke, nahiz eta denek Iruñean projektu bakar bat

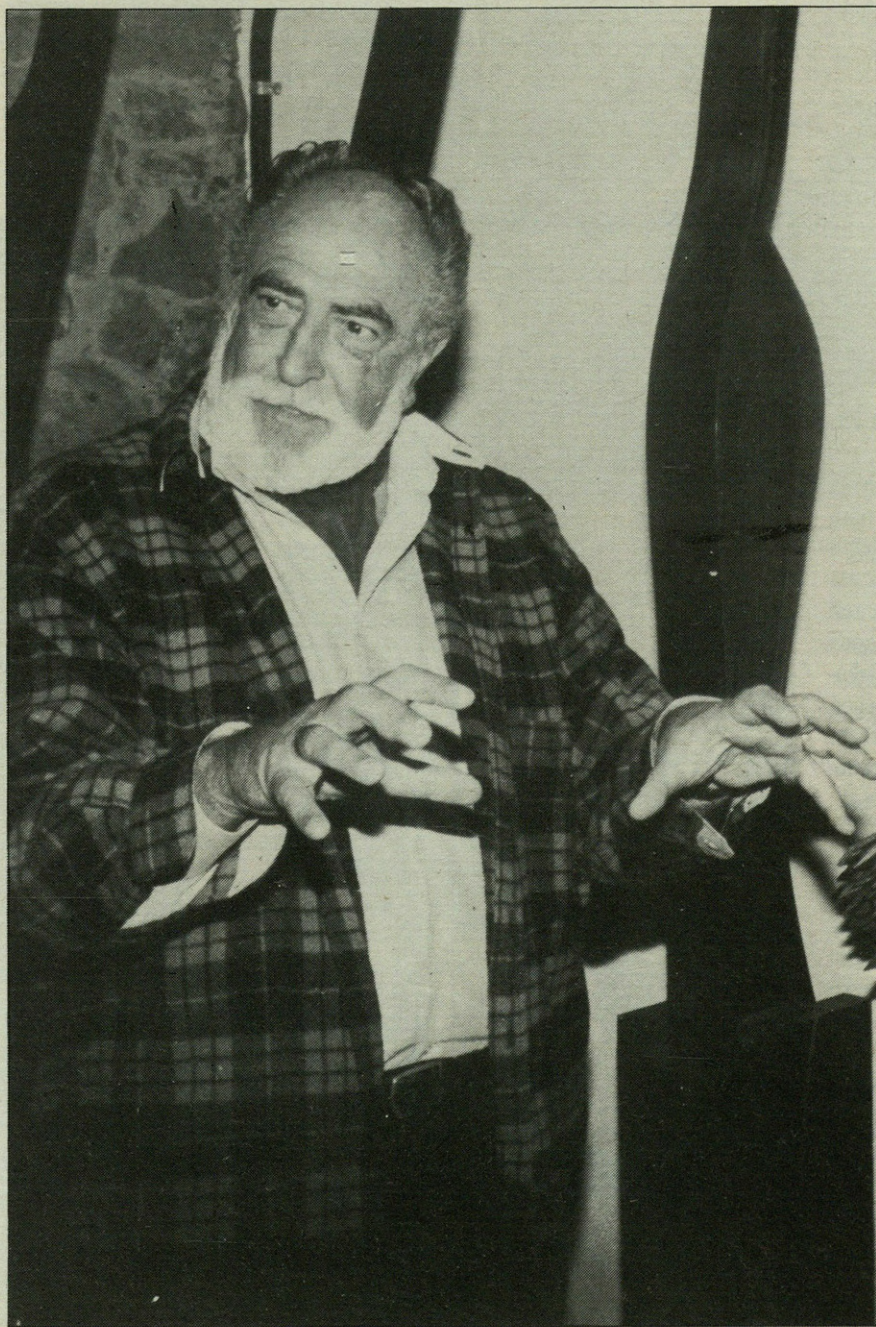
onartu duten ezinezkoa bait litzateke eskola guztientzat eskaintzea. Bakar batzuk sartuko lirateke, ze Jaurilaritzaren proposamenak suposatzen du egungo eskola transferituen bidea ikastolei zabaltzea, baina besterik gabe. Nahi duenarentzat sare publikoa egongo litzateke, eta bestetik sare pribatu dohaina. Hartu edo utzi izango da planteatuko zaiena. Finean, kontraesan handiak sortuko ditu ere: Jaiotza tasak jaisten ari diren neurrian herri txiki askotan bi eskola ezin izango dira mantendu».

Oinarrian dagoen arazoari bestalde diferente erantzuten diote alderdiek, hots, sare biak mantendu behar dira edo sare batean elkartu behar da? Earen proposamena, Eskola Publiko Nazionala eta euskalduna aldarrikatuz dator, «garapen erritmoak nahi nahi ez fase desberdinetan emanez, horretarako beharrezkoa ikusten dugularik prozesuari hasiera Elkarte Autonomoan ematea». Eek bere aldetik, sare bakar bat eskatzen du nahiz eta titularitatea diferentea izan. Orain artean ikastolak eskola transferituan integratzearen alde egindako apostua atzean uzten du beraz. PNVren eritzia haserako lerroetan isladatu dugu. HBk ere Eskola Publiko Nazionala eta euskalduna du helburutzat. Hiru jarrera ditugu beraz mahai gainean: publikotasunaren barruan bi status mantentzea, eskola publikoak eta euskal eskola publikoak. Bi sareak bereizi da bestea. Euskal Eskola Nazional berri bat egitea hirugarrena.

Hauteskunde bezperatan gaude. Eztabaida berotzeko garaia da.

NESTOR BASTERRETXEA

«GAUR mugimenduaren porrotaren ondoren geure belaunaldia isolaturik bizi da»

Euskal Herriko eskultura errautsetatik maila gorenera jaso duen belaunaldiak lau hanka ditu: Oteiza, Txillida, Mendiburu eta Nestor Basterretxea. Hondarribiatik aparte samar bizi da Nestor. Baserriaren pakean. Gogoratzen du, hurrengo belaunaldientzat ekintza eredugarria gerta zitekeen Gaur mugimenduaren porrota. Ez du konprenitzen, politikoen artearekiko jarrera. Lotsagarria derizkio, Van Gogh-en inguruko mugida. Publikoa hitzak ez du zentzurik bere belarrietan.

Remigio Mendiburu gogoratuz has gaitetzke.

Irakurle porrokatua zen. Nik uste batzutan ez zuela den-dena asimilatzen, eta ondorioz nahastea antzematen zitzaion. Asmatzen zuenean zoragarria zen, baina derrepentean japoniar arteaz maitemintzen zen eta obra txundigarriak egiten zituen. Inportanteena hemendik aurrerantz egin zezakeena gerta zitekeen.

Honekin lotuz, nik politikoak akusatu nituen ez dagoelako eskubiderik artista bat noiz hiiko den itxoitea bere obrak erosteko. Ez dute ikusten... Instituzioetatik artearekiko ezagupena baino gehiago borondatea dago. Esan ohi dut askotan oso zaila dela arteaz sakontasun piska batez hitzegingo dizun politikorik aurkitzea, ez daukagu zortetik maila honetan, euskal politikoa artearekiko erabat ukatua da, eta errealtate hau jasaten dugu. Ezagupenik ez dutenez akatsak berehala somatzen zaizkie.

Protestak politikoekiko, eta protestak prentsarekiko ere: «*El Pais*-eko korrespondentsalak Conchako eskulturez hitzezin zuen lehengo batean kronikan, eta aipatu ere ez zuen egin nerea! Pakearen Usoa hortxe daukat jarria ba! Hoge metro eta zuri-zuria! Eskultura prozesu batean egongo dena, Haize Orraziarekin hasi, Fleming, nere usoa, Oteiza... Honelako gauzek izorrratu egiten naute, gaizki emandako informazioa delako».

Zer eritzi duzu Donostiako Conchan zehar antolatu nahi den eskultura sailari buruz?

Istoria bat kontatuko dizut: Orain dela denbora dezente Albizturrek deitu ninduen Donostian arte obra zenbait kokatzeko, batipat eskulturak. Nik proiektu bat aurkeztu nuen, kanpoko jende baten obrak eta jende gaztearekin ere kontutan hartuz. Asmoa zen bilduma antzeko zerbait egitea. Kezka bat sortarazi zuen nere proiektuak alkatearengan, baina ez daku-sat lan hura aurrera eramateko borondaterik egon denik. Ni behin eta berriro jardun natzaio, nazkatu naiz deitzeaz, eta ez du jarraitzen... Finean, herri honetan egiten den guztia bultzaka bezala egiten da.

Zein oinarritan funtsatzen zenuen aurkeztutako proiektu hura?

Donostia osoa hartzen nuen kontuan, baina proiektu hark jarraipenik izan ez zuenez ez nuen leku egokirik aurkitzerik izan. Leku bakoitzaren berezko ezaugarriek egokitzen zitzaizkien obra motak zehaztea nuen helburu, gero obra hori egingo zuena aurkitzeko. Guzti hau udaletxeko kaxoi batean gordेरik geratu da. Diru neurketa bat ere egin nuen, artistak ondo ordainduak izan zitezela begiratzuz, hamaika-hamabi bildu nituen, eta horretan geratu zen dena.

Badirudi Conchako arte mogida hau izeneko artisten inguruan antolatu dela.

Horri logikoa deritzot. Nik 25 urte nituenean ez

«Oso zaila da arteaz sakontasun piska batez hitzegingo dizun politikorik aurkitzea, ez daukagu zortetik maila honetan, euskal politikoa artearekiko erabat ukatua da, eta errealtate hau jasaten dugu»

nintzen inor, bai adinak bai egindako lanek maila bat eman didate. Baina lehen esan dizudan bezala, nere kezka bazen proiektuan jende gaztea sartzearena, arrisku bat onartzen nuen, eta poztasunez gainera, are gehiago, nik buruan nituen prezioetan ezin genuen Oteiza bezalakoein kontatu.

Nola ikusten duzu eskultore gazteen maila?

Nik gaztearengan konfidantza osoa daukat, beti aurkitzen ditut ustekabe arraz atseginak. Eskultoreei dagokienez, badira batzuk guk egin lanaren jarraitzaile direnak, estetikoki diozute. Ez dakit gure lana eskertu ala gaitzesten duten, denetarik dagoela uste dut, batzuk eskerrak ematen dizkigutenak, eta besteak, gu bizirik gauden bitartean ez direla deusik izango diotenak. Badago beste talde bat, errebel diaz, egin dugunaren aurkakoa egiten ari direna, gure artearekiko sinismenarekin —eskultura sendoa, kateatua, geldoa, kasik erlijiosoa, euskaldun bezala sentitzen duguna, arkaikoa eta modernoa era berean—, puskatu dutenak.

Euskal Herrian arte mailako mugimendurik ba al dago?

Ez dakit, orohar ez dago giro handirik. Derrepen-tean, Zarauzko mogida bezalakoak sortzen dira, herria eskulturez beteaz. Ez dakit pasatu ere ez garen egiten... Honelakoak gara herri honetan. Baina ez dago halako mugimendu bat, ez.

Zuen garaian sortu zen ordea mugimendurik, Gaur taldea, Ez dok Hamairu. Nola gogoratzen dituzu urte haiek?

Badakizu zer gertatu den? Bata bestearengandik isolatuta bizi garela. Oteizak sortu zuen Gaur, giro hartan geunden guztiak bildu zituen eta mugimendu hark porrot egin zuen. Gerora ez gara gai izan orduko hura, tertulia, komentario giro hura, berreskuratze. Zatiketa eta ezinikusi latza sortu zen Txillida eta Oteizaren artean. Zatiketa hark artista dezentetikutu gintuen, alde batera edo besterako jarrera medio, eta gerora istera jo dugu, bakoitza berera, orain isolaturik bizi gara. Hurrengo belaunaldientzat ekintza eredugarria gerta zitekeenak beraz ez zuen fruiturik eman.

Oteiza eta Txillidaren arteko ezinikusia gainera

«Esan beharra dago maisua Oteiza dela, eta hori ukatzea gezurretan aritzea da. Berak zentratu gaitu, koordenadak ezarri ditu, baina dibismo jarrera batzuk sortu dira hor, ni zu baino hobea naiz eta holakoak, umekeriak baino izan ez direnak»

urteen poderioz areagotu egin da erabat, erabat. Biak hemengoak dira, bata Oriokoa eta bestea Donostiakoa, bataren eta bestearen formazioa, ideia politikoak hurrunduz joan dira, eta beno, aztertu beharreko gaia bada dudarik gabe, ze hor egon den «txaketeoa»...

Txillida eta Oteiza kontsideratu izan dira maisu handiak, eta zuek haien atzekoak. Ez al zaitu horrek mintzen?

Ez, ni Oteiza zalea izan naiz, hamaika urte bizitu nintzen berarekin, eta nik dakidanaren parte handi bat berari zor diot. Ez dut inoiz dudarik izan Oteiza ni baino artista handiagoa dela onartzerakoan. Ordea ni dibismoek mintzen naute, zeren eta dibismo orok bestearenganako mespretxua erakusten bait du. Diboa funtsean pertsonalista, sektarioa da, eta bera edo bere klanekoa ez denarekiko mespretxua erakusten du, giroa bortxatuz.

Argi hitzeginda esan beharra dago maisua Oteiza dela, eta hori ukatzea gezurretan aritzea da. Berak zentratu gaitu, koordenadak ezarri ditu, baina dibismo jarrera batzuk sortu dira hor, ni zu baino hobea naiz eta holakoak, eta horiek umekeria baino ez dira izan.

Ekidin ai zitekeen zuen artean gertatu zen zatiketa hura?

Bai, ekidin zitekeen Oteiza eta Txillidaren arteko haustura hura eman izan ez bazen. Besteek ez genuen haien planteamendu mikatz eta pertsonalistarik. Nik uste dut Oteiza, Txillida, Mendiburu eta nere arteko jarreretan adostasun bat egon zela, alde zuzenaren aurkako gabea, euskaldun bezala bermatu nahiaren borondateetik sortu zena. Bakoitzak soluzio diferentea eman zion borondate horri, eta nerea euskal kosmogonia berreskuratzetik etorri zen, Barandiaranen ikerketek lagunduta.

Nere artea gauzatzeko orduan mitologia baliagarri suertatu zait. Gure kulturen ez gurela imaginik heredatu eriden nuenean nere buruari proposatu nion imaginak sortzea. Oteizaren kasua intelektualagoa izan zen, espazioen analisi sakon batetik etorri zena, konkretzio biblikoa kasik berea, arraz inportantea pentsamenduari buruz Oteizak egin duen obra. Mendiburu beste erresorte batzuek, lurra, basoa. Txillida berearekin... lauok euskaldun bezala bermatu nahiean aritu ginen, eta gara. Oso zaila da egin lan hori uhin berriaz ordezkatzea, gure 500 eskultura haiek!

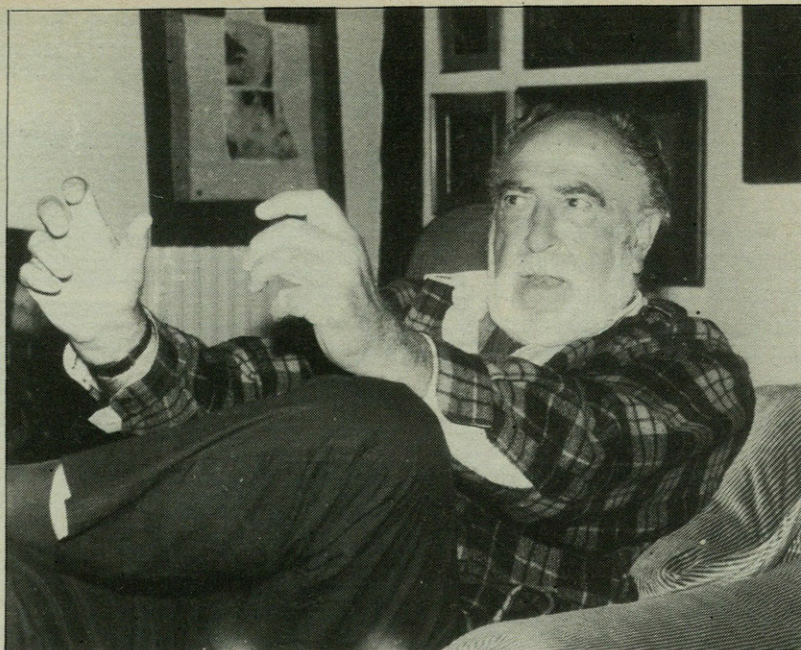
«Frankismotik ateratzen ari ginela bazegoen bermatzeko beharra, euskaldunak ginela aldarrikatzeko beharra. Nik argi dakusat euskalduna izan nahi dudala, euskaldunon sustraietatik edan nahi dudala, euskal izaera honek nere bizitza betetzen duela. Herri honen mitologiari atxeki natzaio guzti honen gauzatzeko, mitologia dramatiko dena funtsean, herri txiki, erasotuen adierazgarri. Honela esplikatu dezke herri honetako hainbat jarrera bestalde, edozein gertaeren aurrean berehala erantzuteko daukan kapazitate hori, nabartzeko batzutan erakusten duen gaitasun falta ere, bortxa heredatutako zerbait bezala agertzen da, mitologia bera da hala, eta gaur egungo bortxa arrazoi mitologioetan funtsetan ez den arren, hala ere, iraganaren semeak gara, eta orduan, gauzek beste zentzu bat hartzen dute...».

Gaur-mugimendua historiaren orrietan geratu da. Gaur egun antzekorik sortu daitekeenik ikusten al duzu?

Ez da gorputz berri bat sortu, koherentzia batez, proiektu bateratuez. Ideen aldeko borroka, bizitzaren aldekoa, pertsonal mailako borroka batetara aldatu da. Hau da gure patua. Begira, Mendiburu lau kilometrotara bizi zelarik urtean hirutan ikusten genuen elkarri. Ikaragarria da gertatu zaiguna, ikaragarria... beharrezkoa izan da hori? Ze denontzat berdin gertatu da, denak uzkurto gara. Nor ateratzen da guzti honekin irabazten? Ez dakit...

Gaiak aldatuz zer diozu Van Gogh-ren inguruan antolatutako muntaiari buruz?

Lotsagarria deritzot, ikusita gainera bere bizitza nolakoa izan zen eta nola bukatu zuen. Eta halako

xifrak ordaintzea? Ez dut ulertzen. Gero banku bate-tako sotoan gordetzeko! Zein krudela den!

Artea nolabait merkatuaren sareetan erori da. Asaldatuta nago prezioekin. Ez da posible artista baten eta besteren arteko diferentzia hori, ez da posible batzuk hain gainetik egotea.

Publikoak ulertzen al du arteaz?

Publikoa hitza bera erabiltzea ez dakit zuzena den. Publikoak gure keinuak onartzen ditu baina ez du obra ulertzen. Ez dezakezu publikoarengan pentsatu obra osatzeko orduan. Zein publikotan pentsatu dezakezu? Zeinek osatzen du publikoa? Nik esaten dizut: lan egiten dugunean beste artistetan pentsatzen dugu, maisutzat ditugun artistetan, eta beraiekin elkar hizketa imaginarioak sortzen ditugu. Neri kasu, Oteizaren kriterioa oso baliagarria zait.

Ze eman dizu eskulturak eta zer eman diozu zuk?

Nere bizitzari zentzu oso bat, hezitu nau, sentiberatu nau, bide argiago batetik eraman nau. Nik arteari ezer gutxi ordea, kosmogoniaz egindako saila ez bada.

Heriotzari buruz egin dizkigu azken gogoetak Nestor Basterretxeak: «Asko sufritu dut heriotza dela medio. Txikitan gerra, gero beste gerra, bi urte eta erdi Ameriketara iritesko... nere bizitza pelikula bat da, kontatuko banizu! Gai dramatikoak margotzen hasi nintzen, figura beltzak, gorriak, grisak, nere barruko sufrimendu guztiak kanporatu nahian edo. Konturatu gabe sufritu nuen, urteak eta urteak sufritzen pasa nituen...».

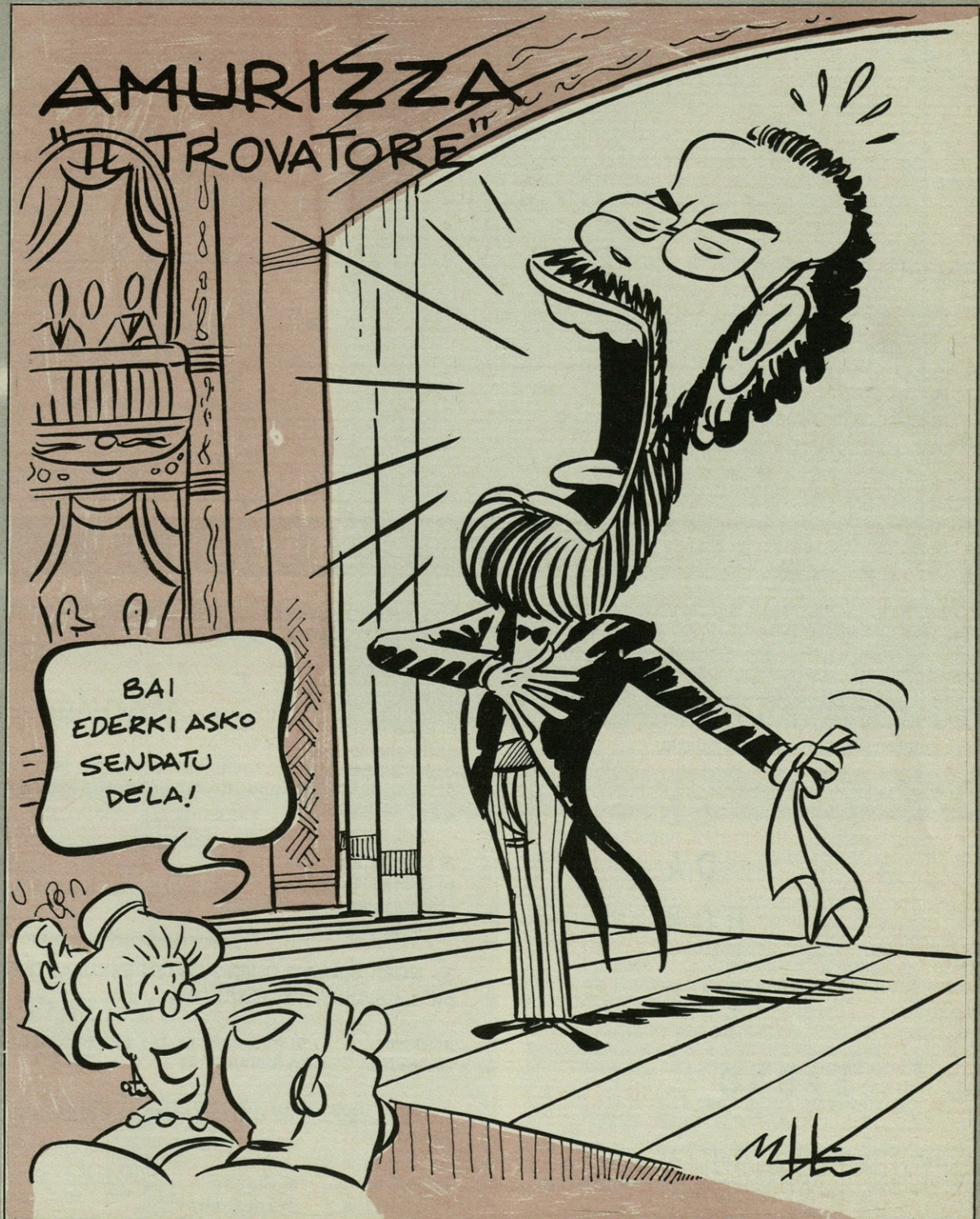
A.GOSTIN
J.J.PETRIKORENA

«**Publikoak gure keinua onartzen du baina ez du obra ulertzen. Ez dezakezu publikoarengan pentsatu obra osatzerakoan. Lan egiten dugunean beste artistetan pentsatzen dugu, maisutzat ditugun artistetan»**

TXT

Komikia
198

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

MAHAL- ONDO	↓	OLAGARRO- AREN HANKA	↓	TXINAKO IRAULTZAILE	↓	IPARRE- TARRAK	↓	BEHI- ZAIN	↓	IZANAK	↓
POSTREAK		AUKERA- TZAILEA		ERREKA HANDIAK		MEND. ZEN		BATASUNAK		AZAL	
→		↓		↓		↓		↓		↓	
UR GEZETAKO ARRAINA	→						UTZI	→			
ALOKAIRUA							IRLANDA				
→					EZAGUTZEN NUEN	→	↓				
					ORPO OSPE- TSUKO GIZON						
UNTZI GARRAIOA	→				↓	KASIK	→		JAINKO EGYPTIAR	→	
BIHI						MOZKORRA			LEHEN ETA AZKENEKO		
↓			AHUNTZAREN ARRA	→		↓			↓	POTASIOA	→
			BOKAL BIKOITZA							NON KASOAN	
OSASUN AUTONOMIKOA	→									↓	BURDINOLA
IRLANDAKO ER.ARMATUA											
↓					MUSIKA NOTA	→		BOKALA	→	HAREZAN	→
					500			ERBIOA		LETRA GREKOA	↓
GIP.HER. DAUDE	→		DAGOENEAN	→	↓		↓		↓		
JOAN ZAITEZ			AZKENEKO							50	→
→		↓			SAKONERA	→				ROENTGEN	
										↓	

LETRA BATUKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian ipin ezazu bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipini. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

$$\begin{array}{r}
 \text{EZ} \\
 + \quad \text{DA} \\
 \text{HOR} \\
 \hline
 \text{IZAN} \\
 \text{E} > \text{D} > \text{O}
 \end{array}$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		A				R			

EZETZ ASMA

1.- HONAKO HAUETATIK ZEIN UDALÉK IZENDATU DUEN BERE BURUA ELEBAKAR?

- a) Zizurkilek
- b) Alkizak
- c) Etxalarrek
- d) Barakaldok

2.- ARABAN JAIO BERRI DEN ALDERDIAREN IZEN-NA?

- a) Unidad por Alava
- b) Unidad Alavesa
- c) Unidad Popular Alavesa
- d) Alava Unida

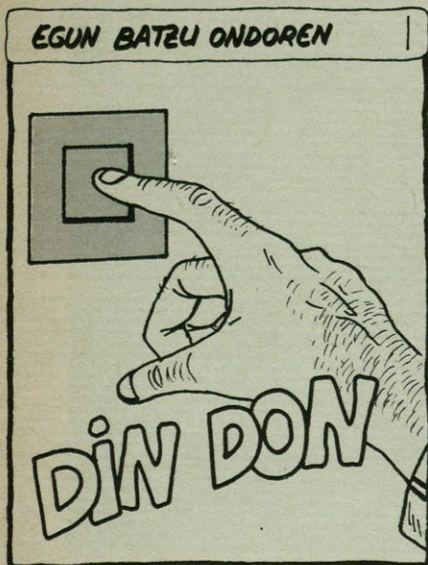
3.- NORK IRABAZI DUEN AURTEN ESKOLARTEKO BERTSOLARIEN TXAPELKETA?

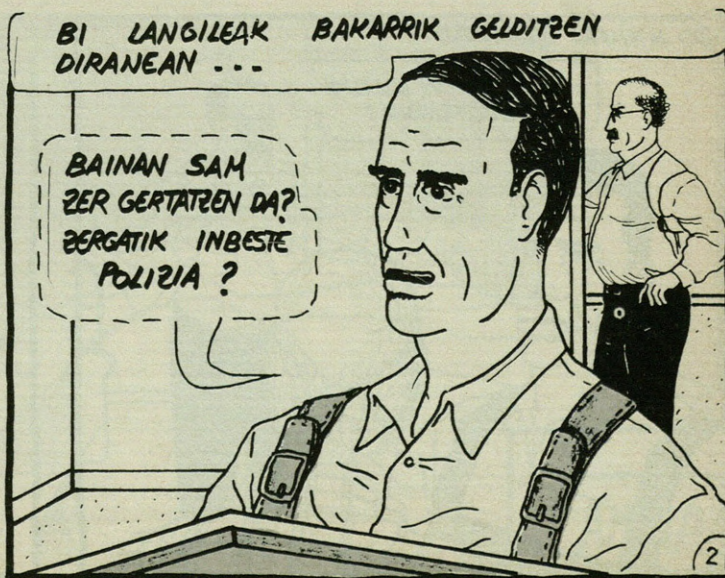
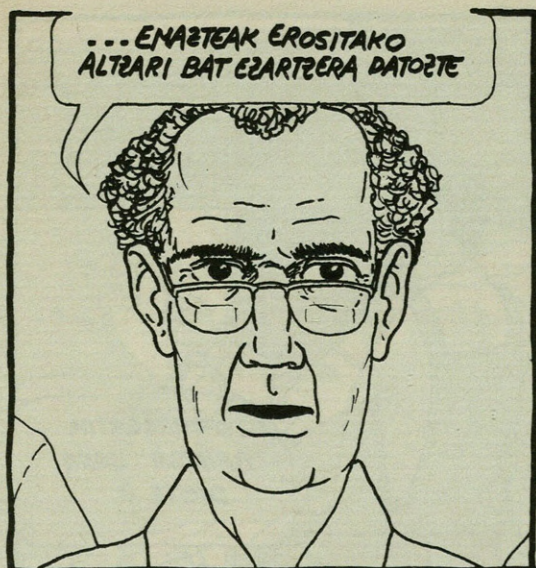
- a) Maiak
- b) Agirrek
- c) Munduatek
- d) Mañukortak

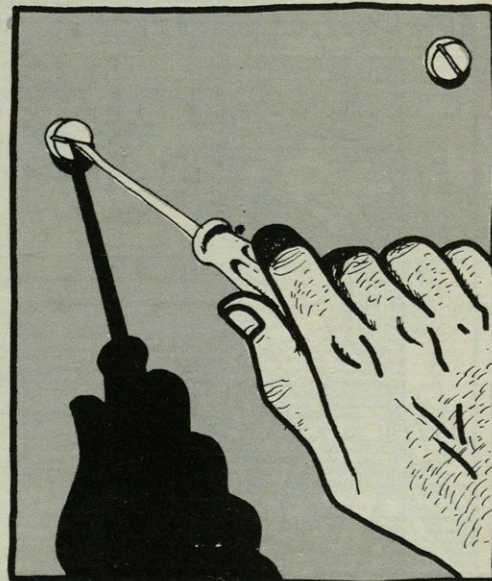
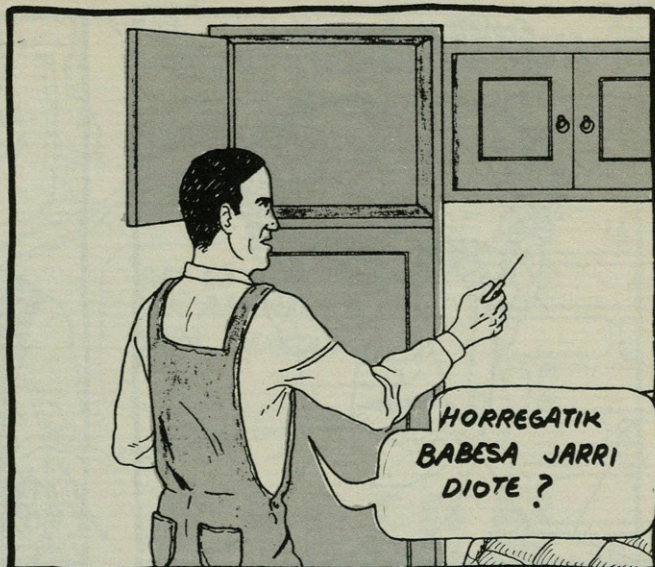
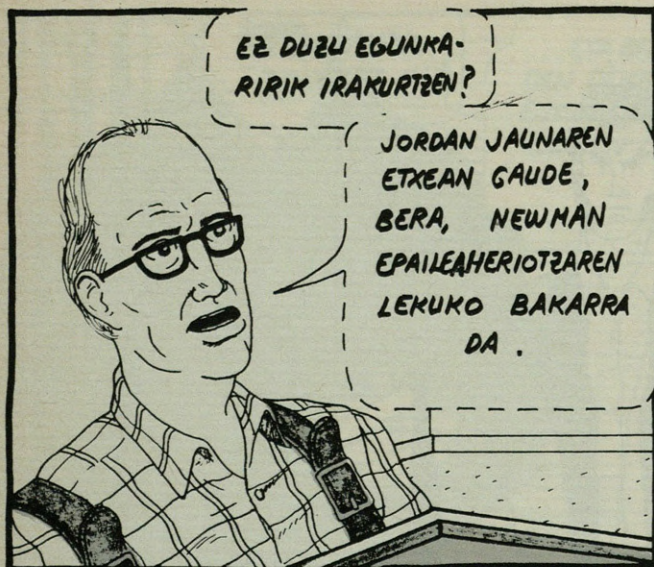
4.- ZEIN IZEN JARRI DIOTEN EUSKAL EGUNKARIA-RI?

- a) Sortzen
- b) Egunkaria
- c) Gurea
- d) Zeruko Itzala

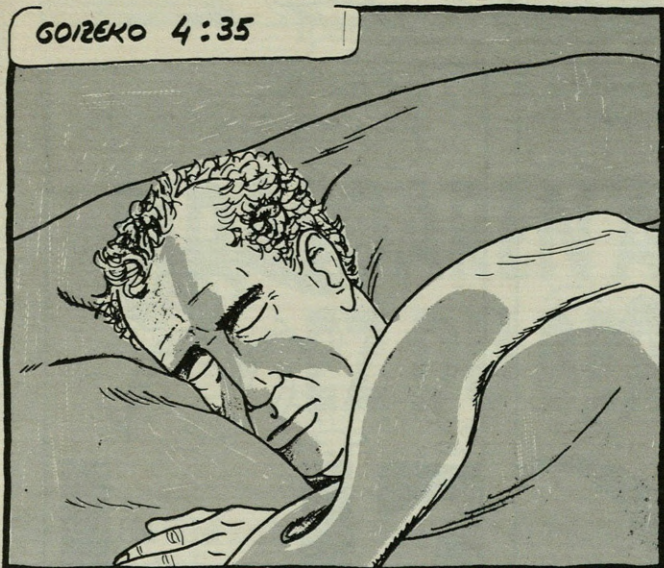
*	B	*	G	*	M	*	I	*	U	*
M	A	H	A	I	A	Z	K	E	N	A
*	Z	A	R	B	O	A	*	L	A	G
A	K	U	R	A	* N	E	K	I	E	N
*	A	T	O	I	A	*	I	A	* R	A
A	L	E	*	A	K	E	R	B	A	* K
*	O	S	A	K	I	D	E	T	Z	A
I	N	L	A	*	L	A	*	E	* N	O
*	D	E	*	O	E	N	E	A	N	*
Z	O	A	Z	*	S	A	R	K	U	R

GOIZEKO 4:35

CRACK
CRACK

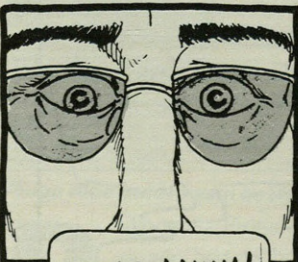
CRACK
CRACK

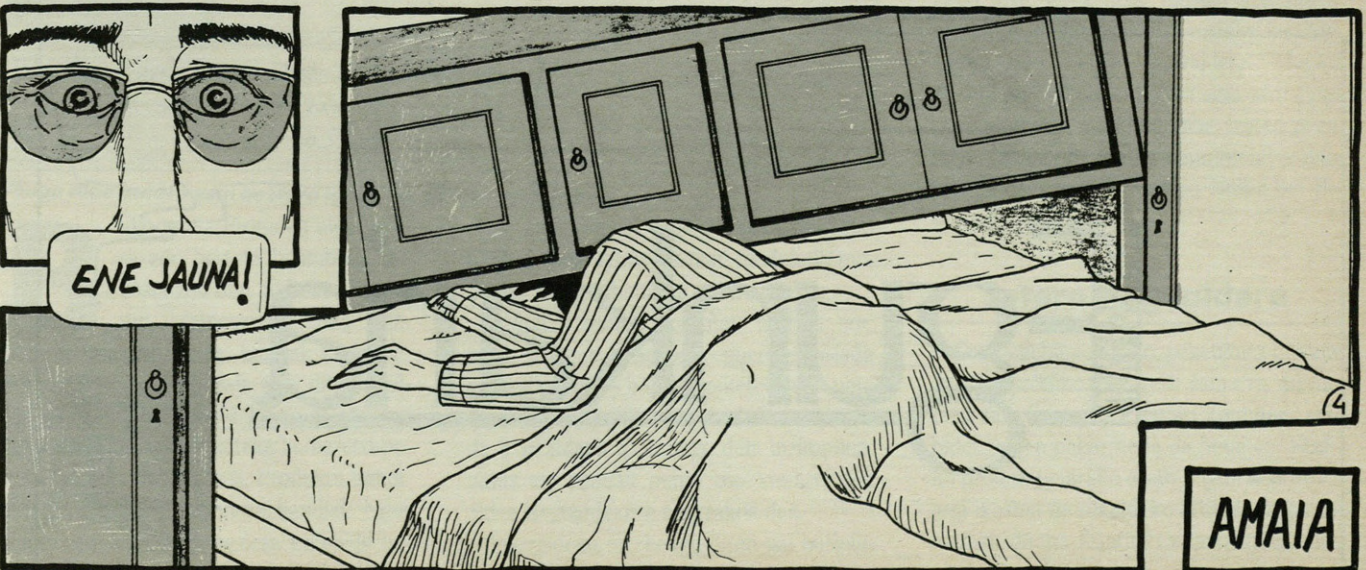
CRRAAC
AAAAAGGG...

¡HE!

ZER DA
ZARATA HORI!

ENE JAUNA!

AMAIA

SUPERHERTZAINA

Alti + Morau. *

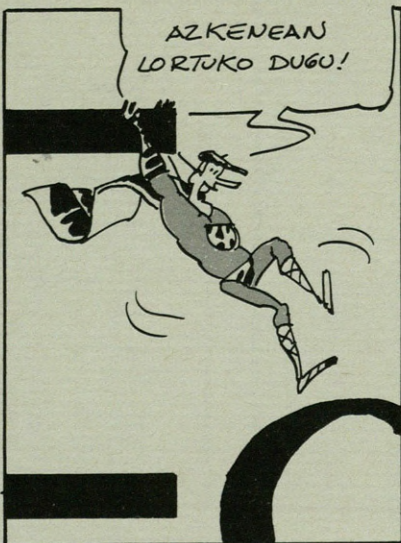

"BA ZEN GARAIA"

HORIXE
GARAIA
ZELA!!

AZKENEAN
LORTUKO DUGU!

ETA GUZTION
LANA DA.

GUZTIOK NAHI
DUGU... ALA EZ?

BERAZ, HAR DEZAGUN
TXANPA...AURRERA!!

AAAAAAHH!!

BAINA USTE DUT LEHENAGO
IRAKURTZEN IKASI BEHAR
KO DUDALA. TIRA!

EUSKALDUNON

Egunkaria

Iparraldea Hegoaldea baino garestiago izanik,
premiatzko gauza batzutan alderantziz gertatzen da

BIDASOAREN ALDE BAKOITZAK EZ DU BERDIN BALIO

Euskal Herria zatitzen duen estatu mugaren alde batera edo bestera, diruak ez du balio bera. Oro har, Estatu Frantsesean Espainolean baino diru gehiago behar da, baina badira bigarrenen nahiko garestiago diren gauzak. Merkeagoaren bila, muga bi norabideetan gurutzaten dugu euskaldunok erosketetarako.

Muga alde batera zein bestera igaroten da erosketetarako.

Bidasoa eta Pirinioen alde batera edo bestera bizimodua zer kostatzen den jakiteko, 35 gairen salneurriak edo baliok gonbaratu ditugu. Liberak hoge pezeteta balioko balitu bezala egin ditugu kalkulak, baina trukea aldakorra da eta une honetan zuzenagoa litzateke hemeretzi pezeteta liberako kalkulatzeko. Produktu bakoitzerako prezio gorabehera handiak egon daitezke toki batetik bestera eskualde be-

rean, baina neurri ertainak finkatzen saiatu gara. Aparailuen kasuan, modelotik modelora ere gorabeherak egon daitezke.

Zalantza horiek kontutan hartuta ere, osatu ditugun koadroek egoeraren islada xumea emateko balio dezaketelakoan gaudela. Guztira, produktuz produktu, nabaria da Iparraldean garestiago dela bizimodua, nahiz eta zenbait puntu oso konkretutan aldea Hegoaldearen kontrako den.

Iparraldean merkeago diren gai horieta-

ko batzu, gainera, premia premiakozkoak dira, etxebizitza bezala. Espekulazioaren ondotik, etxeak patrika arruntarentzat ezinezkoak suertatzen diren salneurrietan hasi dira ipintzen Hegoaldean, Donostia inguruan eta kostaldean batez ere. Alde hone-tatik Iparraldea merkeagoa da baina espekulazioak gainditu du Bidasoa eta Hegoaldeko erosleak Lapurdiko kostaldeko hainbat etxebizitzataz jabetzen ari dira.

Estatu Frantsesean merkeago den beste puntu bat ahoaren osasunarena dugu. Hegoaldeko hainbat bezero dauzkate Iparraldeko dentistek, Estatu Espainolarekin gonbaratuz gero zinez merezi bait du bidaia ordaintzeak. Hagina ateratzetik (5.000 pezeteta Hegoaldean, 78 libera Iparraldean) konponketa sakonagoetara, %60a edo 70a aurreratu daiteke Bidasoatik iparraldera.

Elektronika arloan ere gauzak merkeago dira Iparraldean, baina alde honetan parekatzeko joera azkarra dago. Duela gutxi arte, dena dela, musika aparailuak edo beste elektragailuak erosteko sarritan egiten zen bidaia Iparraldera. Mugan 40.000 pezetako materialek ezin zenez pasatu arantzelik ordaindu gabe, izaten ziren lagun taldeak bi edo hiru automobil erabiltzen zituztenak «hi-fi» ekipo zatika bat Bidasoatik pasatzeko.

Jatera Hegoaldera

Gauza gehienetarako, pezetetara ohituta dagoen poltsikoari garesti samarra suertatzen zaio Iparraldea. Janari kontutan, adibidez, aldea nabarmena da benetan. Etxeko produktuetarako osatu dugun koadroan argi ikusten da sukaldeko artikuluak garestiagoak direna Estatu Frantsesean. Etxeko

	GARRAIOA	
	HEGOALDEAN	IPARRALDEAN
Txirrinda («mountain bike» bat)	65.000 pta. 2.250 lib.	2.000 lib. 40.000 pta.
Motorra (50 z.k.-ko scooter-a)	185.000 pta. 9.250 lib.	11.000 lib. 220.000 pta.
Autoa (Fiat Uno bat)	1.039.000 pta. 51.950 lib.	53.000 lib. 1.060.000 pta.
Gasolina (super litroa)	78 pta. 3,90 lib.	5,19 lib. 104 pta.
Aparkalekua (ordubete)	60 pta. 3 lib.	3 lib. 60 pta.
Gidatzeko karneta	90.000 pta. 4.500 lib.	5.000 lib. 100.000 pta.

	TEKNOLOGIA	
	HEGOALDEAN	IPARRALDEAN
Argazki kamara (Pentax reflex-a)	64.000 pta. 3.200 lib.	2.480 lib. 49.600 pta.
Walkman-a	6.000 pta. 300 lib.	159 lib. 3.180 pta.
Bideo magnetoskopioa (merkea)	55.000 pta. 2.750 lib.	4.990 lib. 99.800 pta.

	GASTU TXIKIAK	
	HEGOALDEAN	IPARRALDEAN
Fotokopia	7 pta. 0,35 lib.	1,50 lib. 30 pta.
Telefona (gutxieneko deia)	15 pta. 0,75 lib.	0,50 lib. 10 pta.
Posta seilua (Estatu barnean)	20 pta. lib. 1	3,20 lib. 64 pta.

Kamiseta (arrunta)
Alkandora (Lacoste niki-a)
Jeans pareta (Levis-ak)
Ilea moztea (emakumezkook)

Egunkaria
Zinea
Diska (berria)
Liburua «Foucault-en penduloa»

artikulu horientzat, liberatan gastatzen denaren erdia behar da pezetatan. Alde zabal hau are nabariagoa zen duela urte gutxi, eta ez da harritzekoa hortaz barazki eta beste janari batzu erosteko Iparraldetik Hegoaldera joan izatea.

Mantentzen den usadioa, agian hedatzen ari dena, erronda egiteko Hegoaldera jotzearena da. Ostatu edo tabernak biziki garestiagoak dira Iparraldean, eta sos gehiago behar da gaua kalean pasatzeko. Irun bezalako herri batetan mugaz bestaldeko jende ugari izaten da asteburuetan, agian martxa bila doana, edo beharbada moskor merkearen atzetik hurbiltzen dena.

Aztertu ditugun beste produktu gehienetan, liberatan ordaintzea pezetatan baino garestixeagoa da. «Ilustratzeko» koadroan azaltzen denez, astialdiak diru gehiago eskatzen du Iparraldean. Zinema sarreraren kasuan aldea oso nabaria da, egunkariak berdin balio du kasik eta musika pixkat merkeago entzun daitekeela Hegoaldean dirudi.

Libururen kasuan, Umberto Eco-ren «Foucault-en pendulo» famatua hartu dugu

DOTORETZKO

HEGOALDEAN	IPARRALDEAN
1.200 pta. 60 lib.	159 lib. 3.180 pta.
8.500 pta. 325 lib.	360 lib. 7.200 pta.
9.650 pta. 483 lib.	365 lib. 7.300 pta.
2.000 pta. 100 lib.	110 lib. 2200 pta.

ILUSTRATZEKO

HEGOALDEAN	IPARRALDEAN
70 pta. 3,50 lib.	3,60 lib. 72 pta.
400 pta. 20 lib.	35 lib. 700 pta.
1.500 pta. 75 lib.	80 lib. 1.600 pta.
3.500 pta. 175 lib.	135 lib. 2.700 pta.

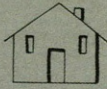
salneurriak gonbaratzeko eta %23 merkeago da edizio frantsesa. Liburugintzaren arloan, Frantzian prezioak finkatzen duen lege bat dago eta ez dago beste produktu ia guztientzat esistitzen den merkatu librea. Arropa edo janarietan ez bezala, Estatu Frantseseko dendariak ezin dute nahi duten prezioan saldu libururik. Gobernuak ezarritako neurria %5a merketu edo garestitu dezakete, ez besterik.

Arropei dagokionez, badirudi garestixeagoa dela Iparraldean. Hala ere, Levis galtza ezagunak oraindik merkeago erosi daitezke bertan.

Garraioaren atalean, txirrinda merkeagoa aurkitu dugu Iparraldean, baina kontutan hartu behar da modelo batetik bestera alde nabarmenak izaten direla. Motor eta automobilak pixkat merkeago daude Hegoaldean, eta gasolinaren kasuan aldea nabariagoa da. Gidatzeko baimena eskuratzeari, bai alde batean eta bestean oso garestia da, eta lehenbiziko azterketan lortzea komeni da.

LUIS FERNANDEZ
IXABEL ETXEBERRIA

ETXEAN

	HEGOALDEAN	IPARRALDEAN
Butanoa	710 pta. 35,50 lib.	76 lib. 1.520 pta.
Marrubiak (kiloa)	180 pta. 9 lib.	27,90 lib. 558 pta.
Oilaskoa (kiloa)	220 pta. 11 lib.	22,70 lib. 454 pta.
Arraultzak (dozena)	150 pta. 7,50 lib.	16 lib. 320 pta.
Esnea (litroa)	90 pta. 4,50 lib.	4,95 lib. 99 pta.
Ardoa (litroa, merkea)	125 pta. 6,25 lib.	9,40 lib. 188 pta.
Ogia (barreta txikia)	55 pta. 2,75 lib.	3 lib. 60 pta.

OSTATUAN

	HEGOALDEAN	IPARRALDEAN
Tabakoa (Winston-a)	225 pta. 11,25 lib.	10,30 lib. 206 pta.
Coca-Cola (Tabernan)	125 pta. 6,25 lib.	7 lib. 140 pta.
Kafesnea	80 pta. 4 lib.	11 lib. 220 pta.
Eguneko menua (merkea)	600 pta. 30 lib.	75 lib. 1.500 pta.
Joku elektronikoa «martzianoak»	25 pta. 1,25 lib.	2 lib. 40 pta.
Garagardoa	100 pta. 5 lib.	10 lib. 200 pta.

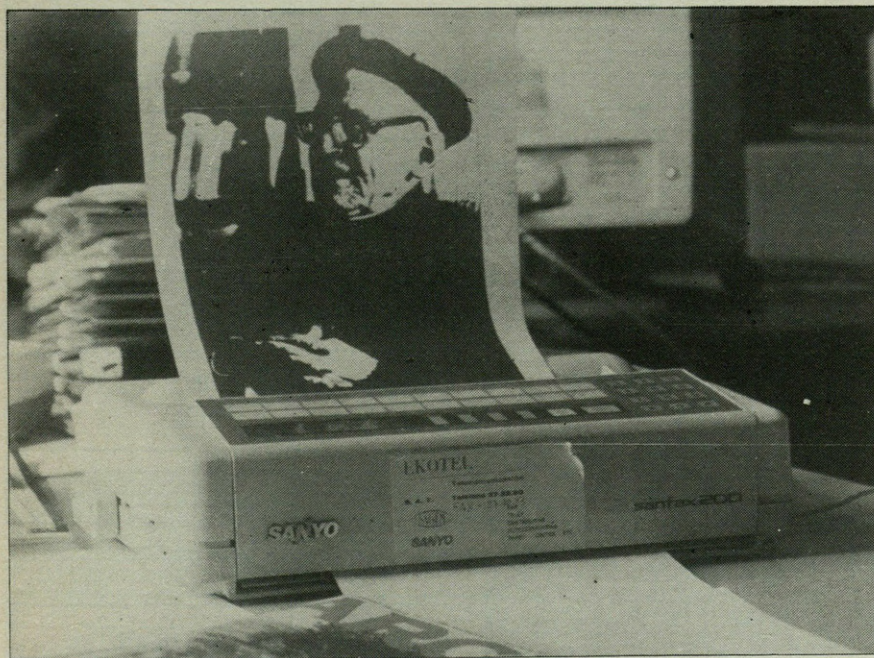
BESTERIK

	HEGOALDEAN	IPARRALDEAN
Hagina ateratzea	5.000 pta. 250 lib.	78 lib. 1.560 pta.
Pisua (60 metro) (Hondarribi-Hendaian)	12.000.000 pta. 600.000 lib.	380.000 lib. 7.600.000 pta.

«Urrutidazkiñen» eraginez ohiturak aldatuko dira datozen urteetan

FAXA: AZKEN INBASIO JAPONIARRA

Konturatu baino lehenago, ezinbesteko aparailua bilakatu da telefaxa hainbat tokitan. Bulegoak inbaditu ondoren, etxebizitza partikularren txanda izango da laister. Batzuk diotenez, urte gutxi barru telefonoz baino gehiago komunikatuko gara faxaren bitartez.

Fax deia telefonokoa bezain merkea da, baina papera garesti samarra da.

Faxa telefonoaren bidez fotokopiak leku batetik bestera bidaltzeko balio duen aparailua da. Orri bat sartzen dugu fax batean. Elorrion, telefonoz dei egiten dugu Los Angeles-era, eta minutu erdi barru gure orria-

ren fotokopia dute Californian. Etimologistak «sabindarrek» nolabait izendatzekotan, «urrutidazkiña» esango liokete telefaxari. Momentuz, faxa da aparailuaren izen unibertsala, bai aparatua eta bere bidez bidalitako kopiarena. Gauza ez dago bate-

re argi bada, faxez faxak faxatzen ditugu. Ahozkatzeko ere aukera zabalak dauzkagu: faksa, fasha, fasa, paksa, paxa, pasa.

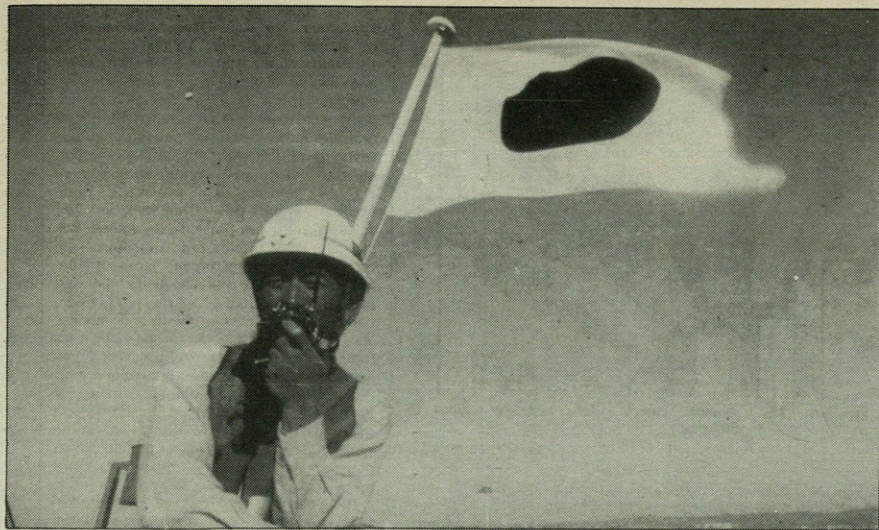
Txisteak alde batera utziz, mundu mailan milaka milioi mugitzen dituen negozioa da faxa. Sanyo, Canon, Fujitsu, Ricoh edo Panasonic, marka japoniarrak denak, dira gure artean telefax aparailu gehien instalatzen dituzten etxeak. Elektronika enpresa japoniarrek faxaren mundu merkatuaren %97a menderatzen dute.

Panasonic eta Ricoh etxeek munduko salmenten %20a eskuratzen du bakoitzak. Canon eta Toshiba daude gero, bakoitzak merkatuaren %13a duelarik. Europa aldean, Philips etxea hasi da faxak fabrikatzen baina aukera gutxi du Ekialdeko enpresekin lehian.

Hazkunde azkarra

Gure artean, zabalkunde oso azkarra ezagutu duen aparailua da. Duela hiru bat urte gutxiren eskutan zegoen faxa, baina 88an hasita eta 89an zehar izugarri ugaltu dira instalazioak. 1989 urtean, 110.000 fax aparailu erosi ziren Estatu Espainolean; gutxiago beharbada Frantsean honetan lehenago zabaldutako tramankulua bait da. Hazkunde aurreikuspenak ezin baikorra goak dira fax enpresentzat, dioetenez %40a igongo dituzte salmentak urtetik urtera 1993a arte Estatu Espainolean.

93rako estatuko telefono konexioen %2,2a fax konexioak izango dira. Japonian, aldez, honezkero konexioen %7,7a dira faxezkoak eta telefonozko dei guztien

Japoniarrek kontrolatzen dute faxaren merkatuaren %97a.

arteon portzentaia are handiagoa lortzen dute, asko eta asko erabiltzen direlako.

Prezioei dagokionez, jeisten ari dira abiada demasaz. Hurrengo urteetan oraindik urteko %25a jeitsi daitezke Europan. 1983an, Telefonica-k Estatu Espainolean ipini zituen lehen faxak milioi bat pezeta balio zuten. Gaur egun, bulegorako fax arrunt bat 200.000 pezeta ingurutan aurkitu dezakegu eta makina profesional aurreratuena ere 500.000 inguruan dabilta. Fax pertsonalak oraindik merkeagoak dira, 110.000 pezeta inguran erosi daitezke bat.

Fax deiari dagokionez, telefonozkoak beste balio du, eta faxa igortzen ematen dugun denbora bakarrik kargatzen da kontura. Zazpi foliotako txostena minutu parean pasa genezake munduko bazter batek bestera, eta diru aurrerapena nabaria da. Paradoxa zera da, gastua faxa jasotzen duenak daukala, paper berezia erabili ohi dutelako aparailu hauek eta ez da batere merkea paper hori, folio luzerako atalak zazpi pezeta balio ditu eta asko erabiliz gero faxa metroak eta metroak papera segituan jaten ditu makinak.

Zabor-faxa

Paperaren garestitasuna arazoak sortzen hasi da. Japonian eta EEBBetan zabor-faxa («trash-fax») deritzon publizitate teknika sortu da. Entrepresak, iragarkiak aldizkerietan edo postaz bidali beharrean, bezero aukeratuen faxak «harrapatzen» dituzte eta metro eta metrotako propaganda bidaltzen diete telefonoz. Faxa hartzen duenak ezin du hori inolaz ekin aparailu konektatuta badauka eta okupatuta

izan dezake horrela faxa denbora luzez, kriston paper piloa gastatuz. Agintariak zabor-faxaren aurkako legeak ezartzekotan daude, kasua kezkarria bihurtu bait da: Hong Kong-en, adibidez, fax papera iragartzen duten zabor-fax entpresak daude.

Teknologia, dena dela, «zabor-faxatzalei» aurre hartzekotan dago eta laister izango dira merkatuan paper arrunta erabili dezaketen telefaxak. Beste aurrerapausu bat kolorez transmititu dezakeen faxa izango da. Momentuz, lehia nagusia transmisio kalitatean dago. Fax arrunt gehienek ezin dituzte gris tonoko igoeri eta argazkiak beraz oso gaizki transmititzen dituzte.

Bulegoak inbaditu ondoren, laister fax pertsonalen txanda helduko da.

Aparailu garestiek aldiz, zuribeltzeko argazkiak perfekzio handiz igortzea lortzen dute.

Bulego eta entepresetarako fax aurreratuek aurretiaz programaturiko orduetan bidali ditzateke mezuak. Badira ehun dokumentu desberdin hainbat tokitara automatikoki bidali dezaketen aparailuak, baina merkatuaren hazkunde joera ez doa il-do horretatik, fax merkeen esparrutik baidzik. Merkatuan japoniarrak jango duten hurrengo atala etxeena izango da. Momentuz, «profesionalak» etxetik lanarekin lotuta egoteko bidea omen da hau, baina hama markada hasi berri honen bukaera eguneroko bizitzan telefono arrunta bezain erabilia izango dela faxa susmatzen dute batzuk.

Mezuak bidaltzeko badu hortaz abantailarik. Telefonoz esandakoan hanka sartu genezake, baina faxez, idatzita doanez aurretik zuzendu genezake mezua. Etxean ez badago laguna, edozela ere jaso egingo du faxa, automatikoa jarritz gero gau eta

Zabor-faxa, «faxaturiko» publizitatea, arazo kezkarria bihurtzen ari da

egun martxan egon bait daitezke. Barra-baskeriak esateko ere aproposa da: badakigu hariaren bestekaldean jasoko dituztela guk esandakoak, eta aldiz ez dugu entzun beharrik izango bestearen erantzuna. Erabilera bitxien artean, adibidez, David Hockney margolari britainiarrak bezeroei bere lan grafikoa etxera zuzenean bidaltzen die faxez, eta fax bera —kopia bera— da kasu honetan arte lana.

Postaren heriotza suposa dezake beharbada faxak, baina aldi berean idatzizko gutun erromantikoen berpizkundea ere izan daiteke. Ikerketek argitzen dutenez, erantzungailu automatikoen aurrean mezurik utzi gabe haria mozten dutenak, mezua grabatzen dutenak baino gehiago dira; ordea, faxaz jendea ez omen da lotsatzen eta komunikatzeko baliogarriagoa da beraz. Erantzungailuen tiraniatik aske, maitasun epistolarraren garaia heldu daiteke berriro.

EUSKALDUNON Egunkaria

Esateko asko daukagu

Udazkenerako kalean

Egunkaria

Euskadi-Gaztea

Kalitatezko egunkari nazional, zabal eta independente bat egitera goaz. Desafio honek zure laguntza ere behar du. Egun hauetan aurrera eramango dugun kanpainan parte hartzea eskaintzen dizugu.

Zu ere egunkaria sortzen!

EGUNKARIA SORTZEN: Karmengo Andre Maria kalea 25, behea / 10-12 bulegoak / 20012 - DONOSTIA
Tel. 27 81 01 - 27 18 01

KOMUNIKAZIO EGOERA ILOGIKOA

“Gure artean, zoritxarrez, komunikazio oso gutxi dago. Nik zer nahiago nuke, nire azken nobelari buruz, idatzi du-dan nobelarik onena, Carlari buruz, alderdi onak azpimarratu edo txarrak jipoitu izan balira. Baina inork ez du ezertxo ere esan eta erabat desapertzibituta pasa da. Hau izango da gure egoera, baina ez dut uste batere logikoa denik

Andu Lertxundi.

(«Arrasate Press», 65. zenb.)

EUSKARA MANOPOLIZATU NORK?

“(PNVri buruz) Zuek bai monopolizatzen duzuela euskara zuen harrokeria instituzionalista horren talaiatik herri mugimendu euskaltzale gehienak mesprextatuz, gure hizkuntza nazionalaren berreskurapena pare bat legetxo ahul bideraezin eta pare bat aurrekontu partidatxori esker bermaturik legokeela sine-tsarazi nahian.

Joxe Austin Arrieta.

(«Egin», 90-6-7)

EUSKARAK BATZEN GAITU: KORTESIA LELOA

“Baina denok herria, herri euskalduna, herri euskaldun abertzalea, herri euskaldun abertzale bateratua garenonaren leloa hitzegiteko modu bat besterik ez da, lagunarteko kortesia alegia.

Amatiño.

(«Eguna», 90-6-7)

25.000.000 PEZETAKO AURREKONTUAZ

JAURLARITZAK AURTEN ERE BIDEOAK EUSKARATZEARI EGIN

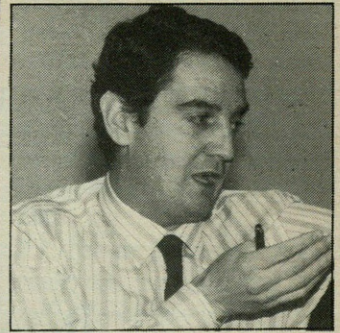
Ikusentzunezko ez didaktikoetan euskararen presentzia areagoaraztea helburutzat hartuta, Eusko Jaurlaritzako Kultura sailak, Euskararen Sustapenerako Zuzendaritzaren bitartez, bideo komertzialen itzultzeari ekin zion aspaldi. Emaitzak ordea, ez dira espero bezain oparo izan «bideogintza munduan diharduten hainbat elementuk euskararekiko axolagabekeria agertu dutelako» edota merkatuaren erakargarritasun kontuak zirela medio. Denetara 1987tik hona 36.000.000 pztza inbertitu dira bideo itzulpengintza honetan, 28 pelikula plazaratu zirela.

Enpeinu berari eutsiz eta 25 miloiko aurrekontuez, aurten ere lan honi lotu zaio hainbat zinta dagoeneko eskura daitezkeela, «J.C. Producciones y Distribuciones» Bilboko etxeak zintok banatzeko eskubidea erdietsiz. Hona hemen, besteak beste, Jaurlaritzak pantailaratze-ko gai eritzi dituen hainbat izenburu: «Polizi Akademia Eroa I, II eta III», «Rocky IV», «Kobra, legearen beso indartsua», «Mad max», «Grem-lins» edota «Purpura Kolorea». ETB, eta bideo enterprisei ez beste, azkenik, Kultur Sailak eskaintza honen zabaltzearekin batera, eskerro-nak luzatu dizkio euskal erosleagoi, «espero dugun bere harrera positi-boaz ahalbideratuko bait du euskarazko bideogintzaren normaltze prozesua.

UZTAILAREN 3TIK 8RA ARTE PLAZAN

GETXOKO JAZZALDIA MARTXAN HASTEKO PREST

Errenkada hauen bitartez ere, aurreko astetan Euskal Herriari da-torkion Jazz oldarrak mintzo baginen ere (Hendaia, Gasteiz eta Do-nostiako jazzaldiak aipatuz), berrirori eutsi behar gaiari Getxoko jazzal-dia prest eta egitarauatuta bait dago. Oraingo aipatzeko hau, Urretxu-koa pil-pilean dagoela ere bai, XIV. Nazioarteko Jazzaldia genuke hain zuzen. Bertan, eta uztailaren 3tik 8ra, ohizko lehiaketez beste, Poloniatik etorri beharreko «String Connection» taldea edota «Stepha-ne Grapelli Trio» omenduak izan dira, «Zubipeco Swing» euskaldunek tartean ihardungo dutela.

GORORDOK BARBERA ZEUKAN GOGOKO

□ Eusko Alderdi Jeltzaleak EHU—UPVrako errektore hau-teskundeetan J.M.Barandia-ran-en kandidatura lagundu ba-zuen ere, alderdi horretako zen-bait kidek bere aurkakoari eman zion laguntza. Bilboko alkate J.M.Gorordo izan da Barbera apoiatu duenatariko bat hain zu-en. Ez da Gorordo EAJren kon-signei lotzen ez zaion lehenengo aldia, ez da azkena ere. Izan ere, Egunkaria Sortzen-eko ordezkariarekin egin zuen bileran, egun-karirako proiektuarekiko bere atxekimendua azaldu bait zien, eta egunkari instituzionalaren ideiak «Boletín Oficial del Esta-do» gogora zekarkiola nonbait.

EGUNKARIAZ SOILIK ORTUONDOREN BAIMENAZ

□ Euskal egunkariaren promo-zio kanpainako prentsa ardura-dunak «Iñigo en Directo» saioko Santiago Marcilla zuzendari or-deari Egunkaria Sortzen—eko ordezkariaren bat elkar hizketa-tzeko proposatu zion, duela zen-bait aste. Gaia ontzat eman zute-nean «goiko instanztzietara» pasa omen zuten, eta goitik behera, J.R. Beloki eta J. Arregi elkar hizketatzeko «proposamena» hel-du zitzairen. Gai hau tratatzeko-tan Egunkaria Sortzen-eko orde-zakariaren bati ere hitza eman be-harko litzaiokeela esan zitzaio-nean, ordea, «horretarako Josu Ortuondoren agindua beharko lukeela» erantzun zuen Marci-llak.

JOXAN OIZ

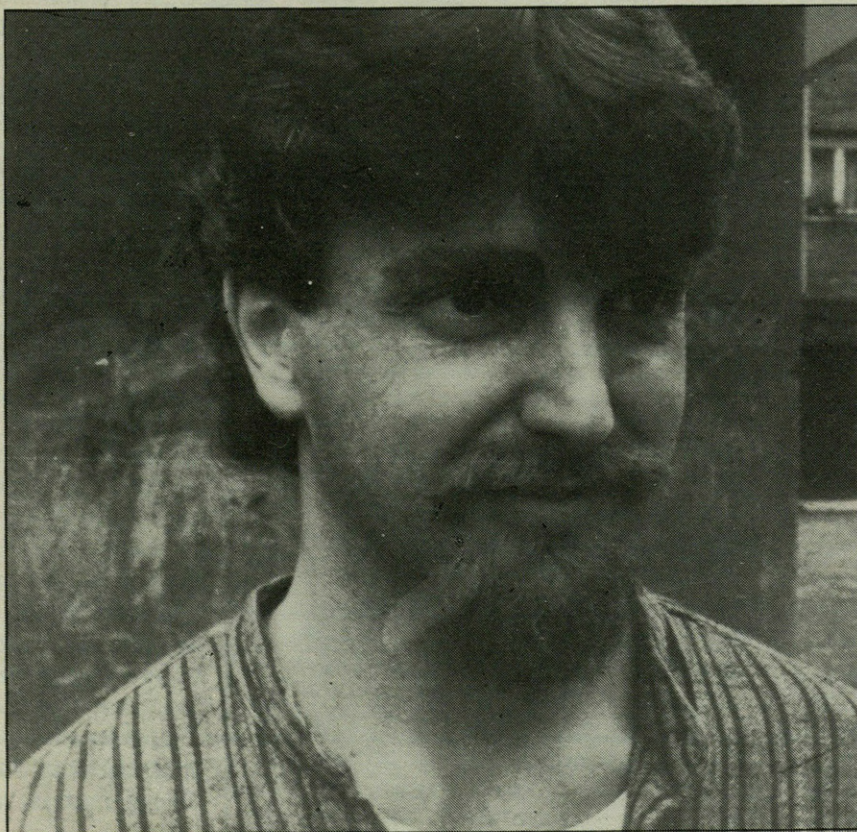
«HARRIPILATAN EZKUTATZEN ZENeko APO TIPIAREN BURUTAZIOAK» KRITIKAREN HARIAN,
GIZARTEAREN PENTSAMOLDEAK ZAFRALDI EDERRIK HARTZEN DU

Patziku Perurena: «Artearen helburua artearen bera desagitea behar luke»

Obra zabala gertatzen ari da pixkaka hasiz doan Patziku Perurenarena, beraren helburua artea bera bukatzea baldin bada ere. Azkeneko lan honetan gizakiaren bideez dihardu makina bat gogoeta aurkeztuz eta pentsamoldea bera kolokan paratuz.

Patziku Perurenak bi obra berri argitaratuko ditu laister. Estrainekoz, «Harripilatan ezkutatzen zeneko apo tipiaren burutazioak» kaleratuko du, eta liburuaren izenburuak argitzen

duen bezalaxe, apoa da bertako protagonista. Eta autoreak atariko harripilan aitortzen duen legez, «apoa txarkeria guzien sinbolo konbentzionala eta unibertsala da, edozein idiotak, apoa hagitik animalia otzan, gozoa eta kaltegabea dela ikusten duen arren».

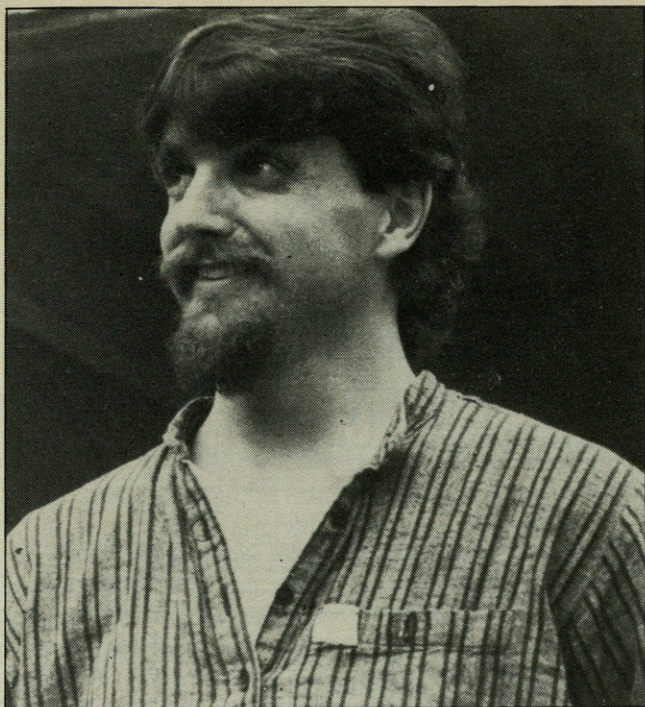
Humanismoa, errukia, feminismoa edo berdintasuna gaitzesten dira besteren artean.

ARGIA.- Zein da liburu hau idaztera zaramatzan giroa?

PATZIKU PERURENA.- Liburu honen sorrera izan huen pixka bat nola esango nikek ba, bolada hartan bizi nian zera bat oso kritikoa ez? Ikusten nian jendea ez zegoela ohitua estilo horretako artikuluetara, ez zegoela bakoitzak nahi zue-na esaterik. Lan honetan bada apo bat gizarteaz kritika egiten duena. Liburu horrekin nenbi-lela Nietzsche aurkitu nian eta ohartu ninduan nik esan nahi nuena esanda dagoela, baina li-burua bukatu nian.

A.- Hik heuk aipatzen duk li-buruan eritzi propiorik ez dagoela.

P.P.- Oroimena zer da? Oroit-zen erakutsi egiten digute gu-ri, kultura batek erakusten du hori. Orduan ideak zer dira, hik botatzen duk, hik molda-

Naturalismo armoniazkoa ageri da Patzikuren lanean nabarmen.

tzen duk eta hik josten duk, baina hireak ez dituk inorenak, hitzak ez dituk inorenak, beti zegok nonbaitetik hartua, norbaiti aditua.

A.- Ideien aldetik jauzi handia dago «Emily»tik hona, ez?

P.P.- Ez zekiat, eni azken hau ez zaidak narrazio iruditzen. Jende askok esaten zidak ea zergatik ez dudana narrazioa idazten, baina nik idazten dut idatzi nahi dudana. Ni ez nauk sekula jarriko, bueno, familia bat pentsatu behar diat, izena honela edo hala, honi emanen zioat bere pertsonalitatea, honi ere bai, nik hori egiteko ez diat balio, orduan nik hau idatzi diat. «Emily»tik hona, ez zekiat, nerretzat liburu berri bakoitza erditze berri bat duk, beste batzuk usten diate bigarrenerako gehiago ikasi dutela. Agian izanen dituk bi gauza guztiz desberdinak. Ideologia aldetik bada jauzi pixka bat hala ere, agian azken hau «Emily»ren mundu ikuskeraren antipodetan zegok, hori nere ikuspegia duk.

Kontradizioak milaka

A.- Gauza nabaria duk la-

nean zehar kontradizioak badirela, moralaren aurka beste balore batzuk hobesten direlarik.

P.P.- Bai, liburu horretan kontradizioak milaka, problema hori duk, bizitzak ez dik kontradiziorik, baina bizitza interpretatzen saiatzen baldin bahaiz, hor sortzen duk kontradizioa. Ni ixilik bizi baldin banaiz eta ene bizia egiten badut, hor ez zegok moralik, ni ene bizitza interpretatzen hasten banaiz bai ordea, eta artea beti duk morala, eta hitza duk beti morala. Azienda batek moralik ez dik ezagutzen, baina guk bai. Nietzschek dio: «Ez zegok munduan fenomenorik morala duenik, horren interpretazioak zekarrek morala, nik hori sinesten diat». Liburuan apo batek gizartearen interpretazio bat egiten dik eta morala egiten dik. Hori garbi azaltzen diat liburuan, kontradizioena uste diat garbi dagoela.

Liburuan munta handia duten bi gai

Artea eta bizitza

Bizitza ezin duk adierazi hitzaren bidez, ez pinturaren bidez, ez ezeren bidez, bizitza egiten duk bizi eta kitto. Askotan esaten duk poesia batean emozio bat adierazten dela baina emozio bat ezin duk adierazi, hik obra bat egiten baldin baduk gaur bizi duan zerbaiti buruz, bizi duan horren frustrazio bat duk. Pintura eta artea beti duk plajio bat, kopia zikin bat, imajin edo bibentzia batena, edozeinena.

Ez da deus adierazi beharrik, artea duk gizona benetako bizitzatik apartatzen duena bizitza komunikatu nahi izatea duk bizitza bera ukatzea, nik garbi zeukeat nik egiten dudana fikzio hutsa dela, ez direla ezertan laguntzen nere bizi-

tzan, alderantziz, bizitza ukatzen, nik ez diat egingo nik egiten ditudan txorrada hauen defentsa, nik bizi nahi diat eta kitto.

Mitoak

Pertsonaren armonia zegok nolabait esateko bakardadean edo arruntasunik sentzilloenean, mitoak beti desegin egiten dik pertsona bat edo bere bizimodua lehengo gaitza mitoa zela bazekiagu, eta orain beste jainko eta mitoak sortzen ari gaituk, beti badiagu zer salbatu, eta nerretzako horrek bizitza usteltzen dik erabat. Nerretzako bizitza bakoitzak bere baitan eta arruntasunean bizitzeko egin duk. Armonia bilatzeko dekadentzia eta mitoa desegin behar dira.

A.- Liburuan gauza asko asumitzen da, badira ideia anitz baina ideologia ukatzen da, intuizioen alde ageriz. Asumitzen duzu gizarteari eta irakurleari kasu honetan ate pila bat hersten diozula liburuan hain kritika zabala egirik?

P.P.- Nik ene esperientzia kontatuko diat. Ni ere ibili nauk gizartean beste asko bezala, gauza askotan sarturik, eta ez zekiat nola iritsi naizen neure baitara, hori helburua da, pertsonen eska edo dakiekeena, beren baitara itzultzea. Nik hori erreibindikatzen diat, gizarteko mito askoren atea hertsiz, armonian irabaziz. Beraz ateak hertsiz edo ireki ere bai.

A.- Ideologia ukatzen baldin bada ere makina bat ideia ageri da, ez ote zaizu iruditzen ikuspegi oso partzialekoak direla asko?

P.P.- Hitza beti da partziala. Nik asumitzen diat liburu honen partzialtasuna eta nik egiten eta esaten dudana guztia partzialtasuna.

A.- Oso nabarmen gelditzen da egilearen eta protagonistaren arteko harremana. Hiritzat bizitzaren eta literaturaren artekoa nola konponetzen da, baldin hala behar badu behintzat?

P.P.- Nik garbi zeukeat nere gorputzak zer nahi duen, nere gorputzak nahi dik literatura eta mundu fiktizio eta faltsu hau ukatu eta bere bizia egin, armonia naturalera iristeko. Esan diat artearen helburua behar lukeela artea bera ukatu eta bizitzara itzultzea.

A.- Horretarako arteaz baliatu behar ordea?

P.P.- Bueno, hala duk, baliatzen nauk baina, kontradizio bat duk.

KOMIKIAREN GEROA LIBURU FORMATOAN DAGO, HISTORIO LUZEETAN

Mikel Mardones: «Bizi guzian komikia egitea gauza tristeza da»

Bilboko Zurbaran auzokoa da Mikel. Hogeitabat urte eta Aizu aldizkariaren hastapenetatik, orain arte ibili izan da komikiekin kolaboratzen. Komikia ondo dagoela baino ilustraziogintzarako grina agertzen du azken aldi honetan.

Gaztetxo zela komikiarekin hasi zenean, oso di-bertigarri iruditzen zitzaion, bere lanak argitratuak ikustea. Geroago planteiatuko zaio ekonomi arazoa, «bizi ere egin behar dela». Poliki poliki Lehiaketa desberdinetan bere lanak aurkeztuz, sari bat baino gehiago jaso izan du. Orain lau urte inguru, «86an edo, nire marrazki lan guztiak karpetan

sartu eta hau besapean hartuta, Ipurbeltzera joan nintzen. Berrogehitazortzi orrialdeko komiki tomo bat egitea proposatu zidaten». Baietz esan eta egin. «Egia esateko, zabor hutsa zen», garai hartan ez omen zegoen prestaturik honelako lan luzerik egiteko.

Komikia marrazkilari klasi-koen irtenbideetariko bat ei da. «Nork egiten du gaur egun ma-

razki klasikoa? komikilariek». Gaur egungo pintura ez da klasiko, hau da, errealista. Normalean abstraktura jotzen dela dio. «Eta komikilariaren irtenbideak? Komikiak edo eta ilustrazioak egitea».

Marrazki teknikaren menderatzea

Komiki lana gogorra da, dioskunez. «Izugarrizko buru haustea da, komikiak murgiltzen zaituen gurpil horretan sartzea». Komikilaritzak eskatzen duen, prozesu zehatza argi daki Mikelek zein den. «Lehenik eta behin historio osoa idatzi behar da, gidoi osoa erabat finkatu eta bukatu arte ez da marrazki bat bera ere egin behar». Halere berak ez omen du inondik inola horrela funtzionatzen, «nik normalean ideia bat buruan dudala, marrazkiak egiten ditut eta gero, gidoia bertan akoplatzen dut. Irudiarekiko joera gehiago dut, narratibarekiko baino».

Erabiltzen dituen gaiak oso personalak dira «Fernan komikilariak gaineratzen du erromantizismo korrosibotzat definituko lukeela, «bohemia edo. Dekadenteak». Umorezko komikiak ez ditu gehiegi maite, ez eta komiki futurikoak deituta. Zuri-beltzaren teknika du oinarizat. «Kolorea erabil-

tzen ikastea beharrezkotzat jotzen dut, baina garrantzitsua da marrazki teknika menderatzea. Marrazkiaren errealtazioa onak ematen dio kalitatea komikiari». Maila honetan kriterio akademikoak dituela aitortzen du, perfekzionismora jo behar dela gaineratuz.

Ilustraziogintza nahiago

Komikiaren formatuak sarritan mugatua senti arazi du bere burua. Nahigo du ilustraziogintza. «Ilustraziogintzak grafikoki posibilitate gehiago ematen du, oso gustoko dut». Komikia ondo dago, «baina bizi guzian komikia egitea tristeza da». Tristeza omen da ere merkatuaren eskakizunetara makurtzea. Baina «benetan balorea behar da esateko nahi dudana egingo dut nahiz miserian bizi».

Komikiaren geroa, liburu formatoan ikusten du, tomotan. «Aldizkarietan atera ohi diren kapitulu sueltu horiek ez dute zereginik. Jendeak historia haseratik bukaerara irakurri nahi du, ez zatika». Eta hemen primizia botatzen digu. «Orain, Kultur Txou-ko lehiaketara bidali dudana komikia, laster histori luze bat izango denaren frogara da. Akabatutako jendearen inguruan izango da».

LOREA AGIRRE

BALDIN BADA IZENBURU BAKAR GISA, IRUNGOK 2. LP-A KALERATU BERRI OIHUKA-REKIN

Baldin Bada: «Direktoaren osagarriaren beharrak sortarazi du disko berri hau»

Ibilaldia 86ko «Zirt-zart» hark, 40 printzipaleen 8. postura eraman omen zituen, baita estraineiko

LPa grabatzeko aukera eman ere. Azken honetan ez dago horrelakorik ordea, Mattin bateriazaleak Donostiako taberna batean kontatu digunaren arabera, Irungo Moskutik momentuz ospa eginda izandako bisitan.

L arogeitabostean sortutako talde irundarrak aldaketa franko izan ditu bere lehen LPtik, «Lur azpian bukatuko duzue» hartatik, hona. Izan ere, azken bi urteotan bateriajolea nahiz teklaturazalea taldean jotzeari utzi zioten. Lehenengoaren hutsunea Mattin gure solaskideak bete zuen, bigarrenarena ordea bere horretan utzi zuten «abesti zaharrak zein egindako berriak teklaturik gabe moldatuz,

beste soinukera desberdina lortu dugula. Ez hobeto ez gaizkiago beste emaitza bat da besterik ez».

Lantze handiagoa

Beraz, orain taldearen «nolina»n aipatu Mattin baterian, Xanti baxuan, Dani kitarran eta ahotsa eta kitarrak Katu ginituzke. Finean, indar gehiago eta birmoldaketa horrek ekarrazitako kantuen lantze

handiagoa, «*musika estiloekin ere jokatzeko dugu, lehenago genuen reage, ska eta rock & roll pila bat (madero takataka perro eta horrelako gauza sinpleak), orain musika gehiago sartzen dugu molde horietatik piskat ateraz, eta letrak ere gehiago landuz*». Seriotasuna, heldutasuna eta musikarekin jolasten dute orain, nonbait, «batez ere direkto horri aplikatzeko, gero zuzen-zuzeneko majoago bat lortuz: abesti berri eta zaharrak batera birmoldatuta eta indar gehiago lortuta».

Oraingo disko honetan ez dute inongo instrumentu berezirik sartu, zuzeneko bi kitarra, bateria eta baxua primatu direla. «Aurreko diskoaren soinuak, trikitixa eta horrelakorik ez dago landuta, nahiz eta beste instrumentuok, txalaparta, atabala eta, jotzen badakigun». Erre-

sumena hauxe: «Iberduero-ri bakarrik ematen diogu lana». Diskoa beraz fidel eta naturala goa egokitu zaie, zuzenekoari zor zaion fidelitasuna gordeaz.

Droga eta kateak

Bi hilabete lehenago grabaturiko maketa lagungarri zutela, otsailaren 16an sartu ziren irundarrak grabatzera, handik lau hilabetera emaitza: «Baldin Bada» izen bereko LP hau. «Ez genuen kantarik nabarmendu nahi eta gainera izenburu honekin Baldin Bada berri baten itxura ematen da, hala bait da». Kantaz kanta errebaso bat eginez abiada handixeagoa suma dezakegu, «Beldurra» bezalako abesti motelik ere topa daiteke ere. Gaiei dagokienez, denetarik baina beti kritika zorrotzari leku emanez, batzutan gauzak esplizitoki esanaz eta besteetan ez, «*hauetan hain zuzen bilatzen dugu jendea kantatzen duen bakoitzean esplikazio ezberdin bat sortu dakion*». Droga eta heroinaren inguruko arazoei lotutako letrak dira nagusi, baita arrantzaileen sufrimendua edota presoekiko elkertasuna adierazten dutenak. Kateak hain zuzen ditugu protagonista diskoaren azal beltzean, taldekideen aurpegi eta «atzekaldeak» soilik argitsu azaltzen diren azalean. «Dagoneko apustutan ari dira, Moskun batez ere, ea nori dagokion zein».

MAILA BIKAINEKO PARTAIDETZA URRIA PASAIAN JOKATUTAKO GIPUZKOAR ERAKO EUSKAL
HERRIKO AURRESKULARI TXAPELKETAN

Ramon Sanchez irundarrak Sarriegiren txapela eskuratu sei urteren ostean

Maiatzaren lehenengo igandean jokatu zen Pasaian «Gipuzkoar erako Euskal Herriko Aurreskulari Txapelketa»ren hamargarren edizioa. Hamalau partaide, eta hauen artean 1984. urtetik hona irabazle suertatu den Mikel Sarriegi. Aurtengoan ordea, Ramon Sanchez irundarrak bereganatu du txapela, aipaturiko Mikel Sarriegi eta Telmo Esnalen aurretik. Bi lehenengoekin solastatu gara gu.

Herriak nik baino usteka-be handiago hartu du, ez bait dira honetarako ni bezain ondo prestatu». Mikel Sarriegirenak dira honako hitz hauek, aurreko urtean, orriotan, txapela galtzeko zorian zegoela azaldu zuen beasaindarrarenak. Denborak, Ramon Sanchez irundarrari txapela eman, eta sei urtetan garaile

izan denaren hitzak baieztatu ditu.

Ramon Sanchez, garai batean Irungo Kemen taldean aritu eta Donostiako Argia dantza taldean dihardu egun. Aurretik beste zenbait txapelketa eskuratu baldin baditu ere, Zarautzekoa kasu, seigarren agerraldian lortu du Euskadiko txapelketa bereganatzea. Aurrekoetan, hirugarrena izan da lortu duen sailkapenik bikainena, eta aurtengoan, irabazteko esperantzarik gabe dantzatzeari ematen duen lasaitasunak eman dio bere ustetan garaipena.

Hamalau dantzari

Beste hamabi izan ziren bi hauekin batera Pasaian jokatu-tako txapelketan parte hartu zuten dantzariak. Dantzari kopurua urri hau izan da hain zuzen ere punturik kezkagarriena, «Ez dut uste bakarrik hamalau aurreskulari daudenik-dio aurtengo irabazleak-, dantzariak prestatu eta parte hartu beharko lukete. Euskadiko Txapelketan aurkezte soilak erakargarri beharko luke izan».

Aurkezten den dantzari kopurua urria izatea kezkagarria

Ramon Sanchez eta Mikel Sarriegi, txapelketa inguruko gorabeherak eztabaidatzen.

baldin bada, are eta kezka-gariagoa gertatzen da dantzari gazteak ez aurkeztea. «Dantzari on bat sortzeko denbora asko behar da, hondatzeko ordea urte bete baino ez. Gure desgaziarik handiena hori da, planifikaziorik ez dagoenez, hamazazpi urterekin dantza uzten dute gazteek», era honetara arrazoitzen du Ramon Sanchez irundarrak dantzari gazte eza.

Bai Mikel eta bai Ramon kezaturik ageri dira aurrekulari kopuru urri honekin, eta bat datoz arazo honen arrazoi azaltzerakoan: «Dantzak gizartean daukan prestigioaren isla da da hau». Arazoa beraz, dantzarena da, ez txapelketarena.

Birrantolaketa- ren beharra

Euskal Herrian dantza talde ugari egonik ere, behin eta berri z alantzan jartzen da hauek erakusten duten maila, eta gero eta ikuskizun gutxiago antolatzeaz gain, antolatzen direneta joaten den jende kopurua ere gutxitzen ari da. Horri aurre egitea, dantzaren munduan dabilen guztien lana dela aitortzen du Ramon Sanchezek, «dantzaren kalitatea igo eta zaintzea dantzarien ardura da. Guk dugu egungo egoeraren errua, eta guk konpondu behar dugu».

Aurrekulari txapelketari eta gainontzeko dantza agerraldiei merezi duten ospea eman nahi baldin bazaie, dantza munduan «birrantolaketak» beharrezkoa ikusten dute bi dantzari hauek. «Taldea bakoitzak bere funtzioa du, eta hortik ateratzea erokeria bat da. Bakoitzak bere gaitasuna zenbatekoa den neurtu behar du, neurtu ez izan horrek galdu du dantza, eraman du gaur egun dagoen egoerara». Mikel Sarriegi bat dator irundarrak esandako hitz hauekin, eta egoera argitu na-

hian hain ezaguan duen Beasaingo kasua aipatzen du, «maila polita erakutsi dugun urteak iran dira baina egun, ohol zahar baten gainean herrian bertan antzezarekin nahikoa dugu».

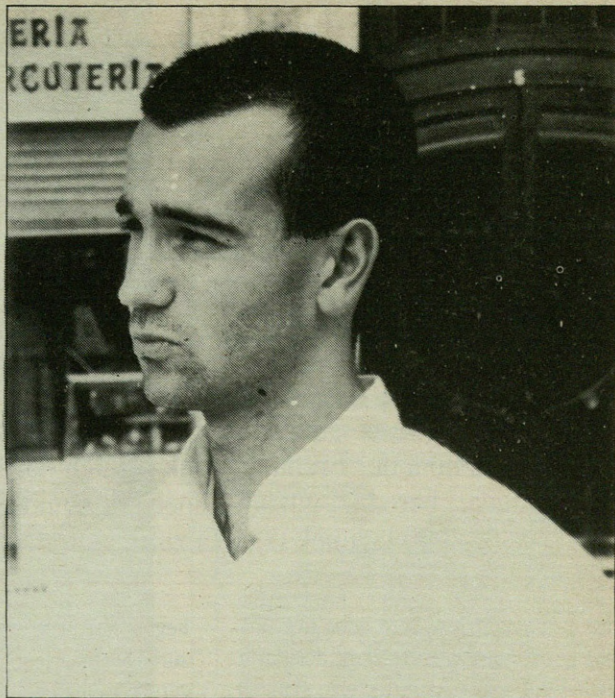
Kalitate bikaina

Berriro ere harira bueltatuz, dantzari kopurua urria izan arren, maila bikaina erakutsi du aurtengoan txapelketak, lehen hamar lehiakideen arteko aldeak oso txikiak izanik. «Gu jarraitzeak -dio aurreko urteetako irabazleak- maila igotzea ekarri du». Kontutan eduki beharra dago, aurtengo txapelketan lehen hamarretan sailkatu direnen artean, zortzi aurreko urteetako azken saioan izan direla. Honek, zail egiten du dantzari berriak aurkeztea. Sarriegiren iritziz, beraiena izan daiteke horren errua, «azken urteetan sarritan esan didate txapelketa utzi eta gazteei lekua emateko». Irundarra ordea ez da iritzi honetakoa, «ez dugu txapelketa utzi behar, gazteek bota behar gaituzte. Hamabost urterekin lehen aldiz aurkeztu eta azken saiotik at geratu nintzen, gerora lehen hamarren artean sartu eta denboraren poderioz txapelketa irabatea lortu dut. Gazteak ez daitezela lehen urtean desanima».

Txapelketaren sistema berak ere, partaide guztiek dantza bakar bat burutu (desafioa alegia) eta hortik lehen kanporaketa gainditzeko dutenak hautatu, jende gaztea desanima dezakeela aipatzen du Mikel Sarriegik. «Dantza bakar batekin zaila da hautaketa egitea. Ezagunak garenekin epai mahaia ziurrago jokatzen du, eta ondorioz, ia jende bera pasatzen da urtero azken saioara».

Bapatekotasuna landu behar

Hala ere, zaila ikusten dute

Ramon Sanchez, txapeldun berria.

txapelketa sistema berri bat ezartzea, «hori, txapelketaren garrantziarekin bat dator. Bertsolari txapelketaren garrantzi berekoa izango balitz gurea, aurretik kanporaketa bat egitea posible litzateke, baina honela ez».

Arestian aipatu bezala txapelketa goi mailakoa izanik ere, dantzarien bapatekotasuna beharrezkoa ikusten du irabazle irundarrak. Antolatzaileek aurtengoan egindako berrikuntzak, dantzariak lau zortziko ezberdinen artean aukera ahal izateak alegia, ez du honek lakorik onartzen. «Inprobisatu beharra dago, aurrekulari orok Gipuzkoako dantzak ondo menderatu behar ditu. Inprobisatzen ez dakien bertsolaria ez da txapelketa joaten...».

Honekin batera, epaimahaiarentzako erizpideak finkatu eta epaia emateko orduan arintasuna eskatzen dute bi dantzariak. «Lehenik eta behin ikerketa bat egin eta gero erizpideak finkatu behar dira. Honela, erizpideak finkatuta egongo balira, epaimahaikide bako-

tzak puntuaketa eman, beste pertsona batek bildu eta txapelketa bukatu bezain pronto epaia ematea posible litzateke».

Helburu guzti hauek lortzeko, dantzarien arteko elkartasuna eta epaimahai-dantzarien arteko harremana beharrezkoa ikusten ditu Mikel Sarriegik. «Behar bada dantzariak antolatzaileek baino erru handiagoa dugu, baina ez dago inolako harremanik». Gai honen inguruan hitzegiteko, txapelketa aurretik Euskal Dantzarien Biltzarrak bilera baterako eginiko deialdiari, dantzari bakar batek erantzun zion, geroke kexuak alperrikakoak.

Kontuak kontu, hamaikagarraren txapelketak aurtengo txapelduna eta, zergatik ez, Mikel Sarriegi izango ditu besteak beste faborito nagusi bezala. «Txapela irabazi gabe sei urteetan aurkeztu baldin banaiz, nola ez naiz ba datorrenean aurkeztuko?». Bukaerako hauek, Ramon Sanchezen hitzak dira, nola ez.

MIKEL ARRIETA

HOGEITAMABOST URTEKO KANTAGINTZA IHARDUERAREN LEKUKOAREKIN HONÐARREKO MINTZALDIAN

Clenmor-en azken agurra

Ekainaren 3an, Bretainiako Karaez (Carhaix) herrian, 4. bretaniarraren besta nazionalan, Glenmor kantariak bere azken emanaldia bota du. Bretainia zutik ematen hortzez eta haginez aritu denari bere bizi guzian, omenaldi hunkigarri bat eskaini zaio. 2000 lagunek txaloka zutik agurute dute luzaz.

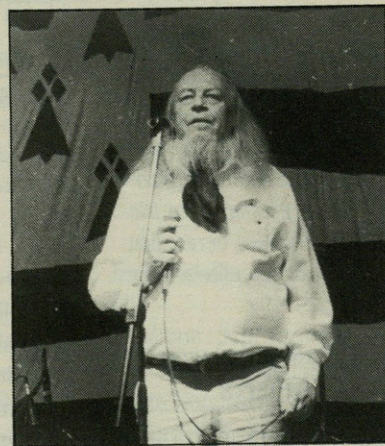
Ez du nolanahikoa bere ildo utzi. Publiko gazte abertzaleari azken deiadarra zabaltzeko dio azken kantuan, errepikatzen zuela ukabila airean: FL-ARB-ren himnoa. Bardo zahartua, otaloraz bat eskuan, irriz zegoen: gaztetasuna Bretainia zaharrari eskainiz, nolaz ez itxaropenraen haizea sendi...

Glenmor-ekin hitz egin ahal izan dugu:

begiak urrutian, profeten bilo eta bizar zuri luzeen artean, bere ahots nekatuak geroari mintzo zirudien.

ARGIA.— Egun, ekainaren 3a, azken aldiko kantatzen duzu hemen Karaez herrian...

Glenmor.— Kantagintza uzten baitut, erran nahi dut ez dudala nik ofizioa uz-

ten, ofizioak nau uzten, zeren eta ez baitut gehiago hartarako osasunik. Ofizio hori eremaiten delarik, osasun batetaz segur behar da izan, segur behar da izan hor aurkituko zarela, zuri itxaroten ari delarik norbait. Zoritxarrez, ene osasunak ez dit gehiago holako aukerarik uzten, eta lan horren abandonatzera bortxatua naiz.

A.— Bretaniako bardoa bezala askotan aurkeztu zaituzte, borrokan eta berpizten ari den Bretania baten ikurra, hori izan da plazaratu nahi izan dizun mezua?

G.— Badakizu, ofizio hori egin dut Bretaniarentzat borrokatzeko. Duelako 35 urte hasi nintzen. Kantagintza erabili dut borrokarako tresna bat bezala, beste batzuek kazetagintza erabiltzen duten bezala, edo beste zerbait eginez, beste batzu Bretaniako mintzairaren zerbitzari diren bezala. Bakoitzak bere harria ekartzen dio etxegintza orokorrari. Nik nerea kantaren medioz ekarri dut. Bide bat izan da publiko baten bultzatzeok gure ideien entzutera.

Uste dit Bretanian kantagintza detonadore bat izan dela, ondorio aski garrantzitsuekin. Zeren eta Bretaniako mugimendua leporaino sartzen ari zen, populua ideia bretoinetara ezin eramanez ari ziren

“ Hor nuen oraino 30 urtez segitu nauen publiko miresgarri hori. Damu dut uztea. egin da taulen Triste naiz pixka bat, baina ene denbora iragan da. Agur betirako eta bukatua da. ”

intelektual batzuek moldatu kapera batzuetara. Herriak halabaina mass-media handi horien influentia jasaiten uzen eta horren aurka gure ahalak, mugimendu bretaniarraren ahalak, oso mugatuak ziren. Behar zen beraz media horietarik pasatu jendearen hunkitzeko.

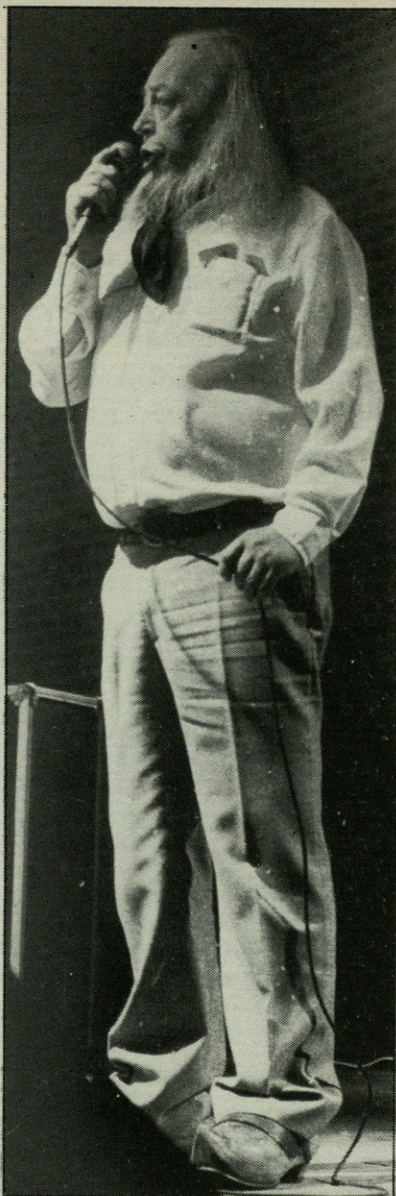
Gure lehen borroka hori izan da: kantagintzaren profesionalki eramaitea, media handietarik pasatzeko gisan, eta ondorioz gure ideien ezagutarazteko. Bretaniako kantarien garaipen handia izan da hori. Herri guzientzat adierazgarriak izan dira, Bretaniak denetan bide hori urrarazi du. «Bardismoaren» modelo hori frantses estatuko eskualdeetara hedatu da eta denentzat ondorio onekoa agertu da. Uste dut, bai, kanta borroka bide bat dela. Ez da ahanzi behar ere, ni sortu naizen herrian, ahozko ohiturak garrantzi oso handia izan duela, eta duela; hitzak gure etxean idatziak baino gehiago balio du, hitzak ideiak sararazten ditu, aldiz idatziak gutxi. Hitz egin behar da beraz, eta uste dut hitzaren gizona bilakatzuz, poesiarren gizona, Bretaniarentzat, aldizkari edo liburuetan idatziak direnek baino gehiago egin dugu.

A.— Oldartea, jazarketa, zure hitzetan nabari dira ere. Nolako baloretzat daukazu gaur?

G.— Ez da gure borroka «bretaniar partikularismo» deitzen duten hortara ekarri behar. Ez dugu nonbaiteko ideia bat hola baieztu: Gure borroka, azken finean, jendearen alderako borroka da. Defenditu dugun balroea da, nonbaiteko jendea, sortu den gizakia, mundu guztiari ekartzan dizkion abertasun pertsonalekin. Bretanian sortua izatea de bretointasun baten jabea izatea, kultur aberastasun erraldoi baten jabe iztea, munduari eskaintzen ahaliko ditugunak gero. Galtzen ba ditugu, gure haurrei ez badiegu ematen, mundu guztiari Bretaniako kultur balorearen eskeintzeko ez baldin bagara gai, erran nahi du Bretaniak ez duela izatirik gehiago.

Behar zen beraz borroka bat ereman leku batean finkatua den jendearen alde. Sustairik gabeko jendea, jende hila delako. Saiatu gara erakusten bretonei, beren lurrean erroak bazituztela.

Baina borroka hori denen alderako borroka da: euskaldunen alde, flandiarren alde.... Zeren eta denetan ez da minoriarik baizik. Egia erran eremu unibertsale-

«Aski triste naiz kantari ofizio honen uzteagatik, gauza asko banituen oraindik egiteko».

na, minoritarioena da. Ez da besterik.

A.— Zer erran nahi zenuke, molde berezi batez, egun honetan?

G.— Aski triste naiz kantari ofizio honen uzteagatik, osasunak abandonatzen nauelakoan. Gauza asko banituen oraindik egiteko. Hor nuen oraino 30 urtez segitu nauen publiko miresgarri hori. Damu dut uztea, egin da taulen gaineko alde majiko hori, bihotz onez utzi. Triste naiz pixka bat, baina ene denbora iragan da. Agur betirako eta bukatua da.

LUCIEN ETXEZAHARRETA

Zipristinak

JEAN GENET-EN «ELLE» ANTZERKILANA PARMA-KO ANTZERKI-JAIALDIAN

□ Badira hogeitau urte baino gehiago «Collectivo» antzerki taldea, Italiako interesgarrienetakoa, Parmako antzerki-jaialdia antolatzen duela. Aurten, Jean Genet-ek 1955.ean idatzi eta orain artean taularatu gabeko «Elle» antzerki-lana izan da ekin-tzarik ikusgarriena. Vaticanoko Aita Santuaren inguruan garatzen da historia eta, Italian horrek arazoak sor litzazkeelako edo, sarrera debekatu egin zitzaizen 18 urtetik beherakoei.

ARTE-FILMEEN BIGARREN BIENALA PARISEN

□ Museoetako erakusketen osagarri gisa sortu ziren hasiera batean arte plastikoen inguruko filme gehienak baina egun, arte-merkatuak oro har izan duen pizkundearen ondorioz, bide eta abiadura berria hartzen ari dira. Horren lekuko, Pariseko Beaubourg Zentroak antolatu berri duen «Artearen gaineko filmeen nazioarteko 2. Bienala». Ehun eta larogei filme eta bideo izango dira bertan ikusgai.

«IPAR TXIKIA HEGO HANDIAREN BILA»

□ Argentina, Tierra de Fuego, Ushuaia, munduko herririk australena, turismo giden arabera. Eta munduko azken mutur horretara ailegaturik, bertako paradoxa guztiak agertu nahi izan ditu Vicent Colin antzerkigile frantziarrak «Petit Nord cherche Grand Sud» lanarekin: «Isolamendua- ren ideia interesatzen zait. Ushuaia irteerarik gabekoa da. Ezin daiteke haruntzago joan». Estreinua Ushuaian bertan izan da eta ondoren Frantzian aurkeztuko da.

Zinema

Zur eta lur

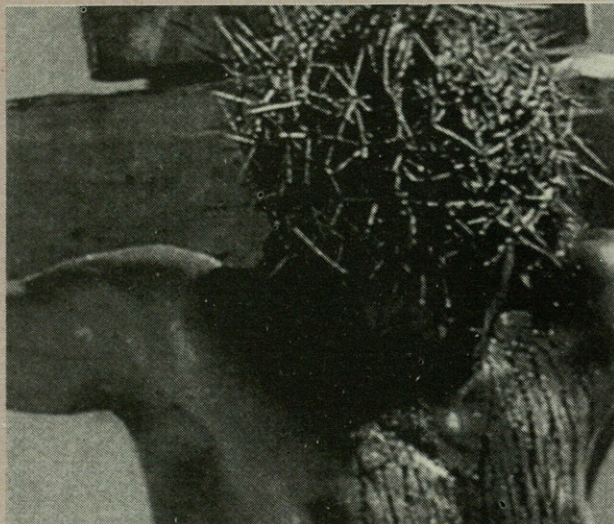
● **La Vida es un largo río tranquilo.** Frantzia egundoko arrakasta erdietsi zuen filme honek. Batetik Estatu Frantsesko Ipar Iparraldean egin zutelako. Gehienetan bertokoei ez zaie kasu haundirik egiten depresio ekonomikoan daudelako, hortaz ez daukate 'glamour' dizdiratsurik eskaintzeko. Bestetik egin zuena 'Cafe Theatre' delako mundutik jalgia delako, hangoa gainera. Hirugarrenik medio gutxi eta irudimen haundiz egin zuelako opera prima hau. Lille inguruko jendea oso harro dago filme honetaz, azkenean dira protagonista. Ez dago txarto, berraz batzu egiteko.

● **Kurosawaren ametsak.** Olerki gisa idatzi ditu istorioak. Alegi misteriotsu gisa idatzi ere. Beti ere kezka moderno bat go-goan daukala, hots, deuseztapen nuklearra. Larogei urte daukan zuzendari japoniar honentzat paradisu ederrena geure arbasoek zeukatena, naturaren poderioz, bitartez eta errespetuz bizitzea. Ederra eta izugarria, ikaragarria.

'MONTREALGO JESUS' EDONONGO ETA BERTOKOA

Zuzendaria: Denys Arcand. **Aktoreak:** Lothaire Bluteau, Catherine Wilkening, Johanne-Marie Tremblay. **Musika:** Yves Laferrière. **Argazkia:** Guy Dufaux. **Produkzioa:** Roger Frappier eta Pierre Gendron. Kanada 1989. **Jatorrizko izena:** Jesus de Montreal.

Satira hutsa 89-ko Canneseko epaimahaiak saritu zuen *Montrealgo Jesus* filmea. Hainbat aldetatik har daiteke filme hau hain dira ugariak botatzen dizkion keinuak gizarteari. Filme-girotzean jotzen duenak hurbiltasuna dela esango genuke. Ederto azpimarra jarrita badago ere non eta Montrealen jazotzen dela, bertoko kontraesanekin, gaia unibertsala dela luzatuko genuke. Gertutasun hori gorpuzten da aktoreak pelikulan garatzeko duten eran. Eta pelikulako abiapuntua show bat montatzea bada, eta show hori egiteko behar den jendea nola biltzen den ikusten da, hortaz ikusle gisa prozedura osoa ikusteko aukera ematen digula. Gertutasun hori gauzatzen da aktoreen naturaltasunean. Lagun kuadrila bat. Garatzen ikusten ditugunak.

Bestalde bikainki eroanda dago aktore-ikusle dialektika. Hasieran aktoreak dira ikusle (gurekin batera filmea ikustean), ondoren heurek bilakatzen dira aktore filme-barruko ikusleak bustitzen dituztela. Eta eszena batzuetan, izan ere showa aurrera eroatea debekatzen zaienean, ikusleak protagonista izatera bultzatzen dituzte aktoreek. Harrigarria zera da, zein airoski daroatzaten aldaketa guztiak. Dialektika honekin segituz gero, showean defenditzen dituzten gizarte-baloreak aktore gisa, eguneroko bizitzan ere defenditzen segitzen dituzte Montrealgo biztanle gisa.

ERME M. BELAUSTEGIGOITIA

Zine Klubak

● Azkoitiko Gaztetxeko Zine Kluba txit sendo dabil eta zinez txalogarria da. Alemaniako zirkloaren barruan, 'Expresionismo eta errealitate soziala' gaiean ekainaren 17rako, igandez, Pabst zuzendari ereduagilearen **Die Dreigroschenoper** edota hiru sosetako opera. Azpitu lurrik egon ez arren orduko narrazio era ezagutzeko (argitzeko erak batez ere) aukera sana.

● FAS-ekoak ere seguru ari dira. Ekainaren 18an, **Los Dientes del Diablo**, 1960koa, Nicholas Ray zuzendari zenduaren eskutik, Anthony Quinn zoragarriarekin. Ikasturteko azken ikustaldia haxe.

● Bilboko Artederretako Museoaren eskutik Ekainaren 19 eta 20ean **Atzo, Gaur eta Bihar** Vitorio de Sicca zuzendari italiarrarena.

● Donostian, 'Printzipal' aretoan, **Thomas l'Imposteur** Coc-teauren zikloan, 20,30tan, Ekainaren 20ean.

● Arrasaten, **El Verano de Aviya** Eli Cohenena. Ekainaren 21ean.

Dantza

Ikuskizunak

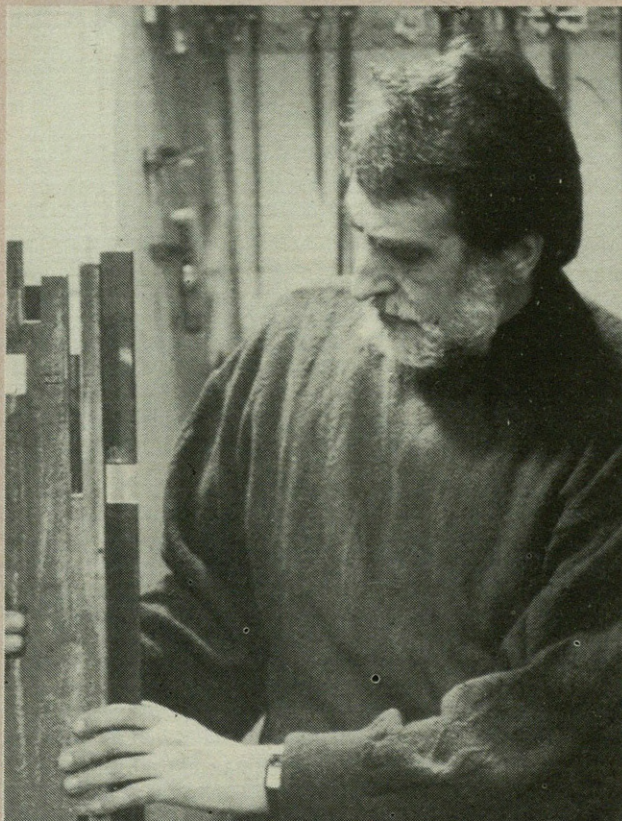
● Ekainaren 17an, igandez, **ZumarragaBn** Dantzari Txiki Eguna izango da; goizeko 11etan partaide guztiak Geltokiko Enparantzan elkartu eta herrian zehar dantza taldeen amaldiak hasiko dira. Amaitzeko, arratsaldeko 5etan Udal pilotalekuan Dantza Jaialdia burutuko da.

● Hilaren 15ean **Oñatz** Dantza Taldeak **Oñatiko** Herri Ikastolan ikuskizuna eskainiko du eguerdiko 2,30etatik 5ak bitartean. Igandez aldiz, Ekainak 17, Foru Enparantzan arituko dira arratsaldeko 6,15etatik aurrera.

Artea

Betaurrean izatekoak

● Tomaya-Japongo Hirurtekoan parte hartu aurretik, Ekainaren 8an inauguratuko da Donostiako **Okendo** Kultur Etxean **Ricardo Ugarte** margolariaren azken lanen sintesi ebolutiboa agertzen duen erakusketa.

● Getxoko Andra Marin, Jauregialde 1 helbidean **Bidegiltz** ikasketa-erakusketa zabaldu dute Aingeru Pagai eta Amaia Estorrenen lanak erakutsi eta saltzeko.

● Zarauzko **Sanz Enea** erakusgelan **Euskadiko IV. Zeramika Bienala** ikusgai izango da Ekainaren 22tik Uztailaren 7a bitartean.

● Tapia, Arocena, Bizkarrondo eta Graceneak osatzen duten «UR» kolektiboaren lanak ikusgai izango dira Donostiako **San Telamo** museoan, Uztailaren lehena bitartean.

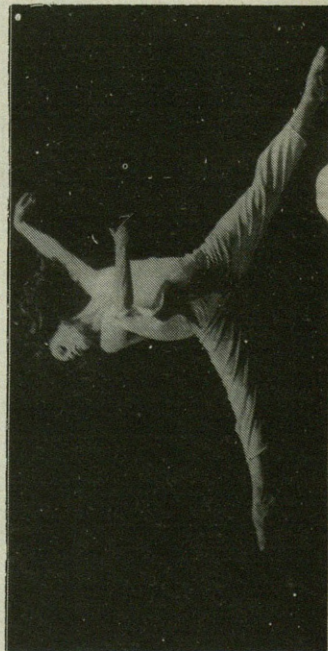
● Ekainaren 15etik 25era bitartean Andoaingo **Urigain** Kultur Etxean Eduardo Arreseygoren pintura erakusketa zabalik izango da.

Ikuskizunak

● Ekainaren 16ean **Aranzarte** Dantza Taldeak emanaldia eskainiko du **Igorren**, bertako jaiak ospatzen direla eta, gaueko 9etatik aurrera.

● **Alkertasuna** Euskal Dantza Taldeak emankizuna iragarri du **Ordiziako** plaza nagusian hilaren 16rako, gaueko 10,30etan hasteko.

● **Arrasaten** Haur Dantzarien Eguna burutuko dute hilaren 17an. Ekitaldi nagusiak Herriko Plazan izango dira, eguerdi partean eta arratsaldeko 5etan.

● Hilaren 22an **Sestaoko** pilotalekuan **Errioxar Joten XXIV** Jaialdia egingo dute, gaueko 10,30ak aldera hasteko.

Bertsoak

Plaza saioak

● Datorren larunbatean, hilak **23**, **Usurbilgo** Kale Zahar auzoan jaiak ospatzen direnez, bertso saioa iragarri dute gaueko 10.30etarako honako lau bertsolari hauekin: Millan Telleria, Jokin Sorozabal, Mikel Mendizabal eta Arozarena. Gai jartzaille lanean Inaxio Usarralde ariko da.

● Ekainaren **24**an, berriz, **Belauntzak** ospatuko ditu bertako festak. Hau honela izanik, arratsaldeko 8etatik aurrera bertso jaialdia prestatu dute Herriko Plazan boskote xelegre honekin: Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, Anjel Mari Peñagarikano, Lazkao Txiki eta Jokin Sorozabal.

● Ekainaren **28**an bestalde, jaiak **Zarauzko** San Pelaio auzora joango dira, eta bertan bost bertsolari hauek kantatuko dute: Sebastian Lizaso, Andoni Egaña, Mañukorta, Millan Telleria eta Jokin Sorozabal. Gaijartzaille lanak Joxerra Garziak burutuko ditu.

HIRU MENDIZALEEI OMENEZKO BERTSOAK

AEKren aldeko bertso saioa izan zen joan den ostiralean Astigarragan. Bertan giro alaia eta freskoa nagusitu zen, eta saio erdi aldera, Iñaki Murua eta Andoni Egaña bertsolariei, Himalayan berriki heriotza aurkitu duten bi mendizale euskaldun eta aragoiarrari buruzko bertsoak osatzea egokitu zitzairen. Bi lagunek gogoa edukitzeko sei bertso hauek kantatu zituzten:

EGAÑA

Zoriona ta desgraziakin
hauxe da hau kontrastea
askotan ustel tokatzen zaigu
guk egindako ustea.
Ez ote dugu penagarria
ez ote dugu tristeia,
zorionaren bila joanda
heriotza trabestea (bis).

Buelta emanda zorigaitzak
atzetik zaita puñala,
hara kolpetik non gelditu zen
hiru hoién eginahala.
Nik pentsatzen det nere lagunak
arrazoi puska duela,
beren ametsa ta hilobia
berbera izan zirela (bis).

Zenbaitentzako txoroak dira
ta zenbaitentzako ero,
holakorikan ez det uste nik
jakina da honezkero.
Baina malkorik isuritzerik
inork ez beza espero,
beren atseden eta pakea
nonbait topatu ezkerro (bis).

MURUA

Himalaiako mendi gainean
zer zoritxar litekian,
ari zitzaigun horma igotzen
sasoian bete betian.
Eta hil ziran gauza bat behintzat
ba dut une egokian,
hil ziradela gutxienekeo
maiteen zuten tokian (bis).

Haiek joan dira ta tristuran
arren ez gaitezen amil,
guk badakigu jator zirala
naturazale ta umil.
Segurasko esango dute
egon gaitzezela trankil,
naturazale ziraden eta
naturarekin dira hil (bis).

Natura zuten askatasuna
berarentzako morrontza,
kale zuloko bizimodua
benetan urri ta hotza.
Mendi gailur bat lortze hutsa zen
bizi guztirako poza,
bizia dugu holakoentzat
jolasa ta heriotza (bis).

BOTA PUNTUBA

Plaza saioak

● Ekainaren **29**rako, festak pixka bat aparte utziz, saio aparta dago **Asteasun** gaueko 10etan herriko pelotalekuan. Bertso lanetan, Anjel Mari Peñagarikano, Sebastian Lizaso, Xabier Euskitze, Iñaki Murua, Mañukorta eta Mikel Mendizabal ariko dira.

● Ekainaren **30**ean, «V Memorial Lucio Gabiria Alustiza» omenaldian bertso saioa galant izango da **Zumarragan**. Bertan bertsolari hauek hartuko dute parte: Mikel Mendizabal, Andoni Egaña, Jon Lopategi, Anjel Mari Peñagarikano, Xabier Euskitze eta Jon Enbeita. Saioa gaueko 10.30etan izango da Zelai Aristi zinema aretoan.

Musika**Kontzertuak**

● Ekainaren 15ean **Potato** taldeak kontzertua eskainiko du Egiako Gaztetxean, gaueko 9,30etan hasita.

● Igorreko jaietako ekitaldien artean, hilaren 15ean, ostiralez, **Akelarre** taldearen kantaldia izango da.

● Igorreko jaien inguruan baita, Ekainaren 16an **Marranzana** eta **Tahures Zurdos** taldeak arituko dira; goizaldeko 1,30etan **Berakatz Bandek** hartuko du testigoa.

● Herrerako frontoian, Donostian, **Baldin Bada** eta **Labanak** arituko dira hilaren 23an, gaueko 10,30etatik aurrera.

● Ekainaren 16an, larunbatez, **Delirium Tremens** taldearen kontzertua iragarri dute Oiartzungo Enre aretoan, gauerdiko aldera. Hilaren 23an aldiz Mutrikuko Beheko Plazan izango dira, gaueko 11ak aldera.

Antzerkia**Antzezkizunak**

● Ekainaren 22tik 25era bitartean Donostian, Intxaurrendoko María Auxiliadorako antzokian **III. antzerkia eta auzoa** zikloa egingo dute. Hilaren 22an **Cobaya** taldearen Trikitrak obra, 23an **Tanttakaren** Flaminio, 24ean **Tarima** taldearen Gaspar book eta azkenik 25ean **Bosko zaleak** taldearen Casado de día soltero de noche lanak iragarri dituzte aipatu antzokian.

● Donostiako Buenavista parkean **Gorakada** taldearen **Zirkoa** iragarri dute Ekainaren 22rako, ostirala.

● Hilaren 17an **Kukubiltxo** taldeak **Umeak gara, eta zer?** antzeztuko dute Arabako Eltziegoko igerilekuan, arratseko 7etatik aurrera. Ekainaren 22an aldiz Donostiako Herrera auzoan arituko da, **Tarzanian Olinpic Elefante Taldea** obra antzeztuz.

● **Gorakada** taldeak **Zirkoa** anezzlana taularatuko du hilaren 22an, arratsaldeko 6etatik aurrera.

● Ekainaren 16an **Bizi Alai** lana antzeztuko du **Bihar** txotxongilo taldeak Larrabetzuko ikastolan.

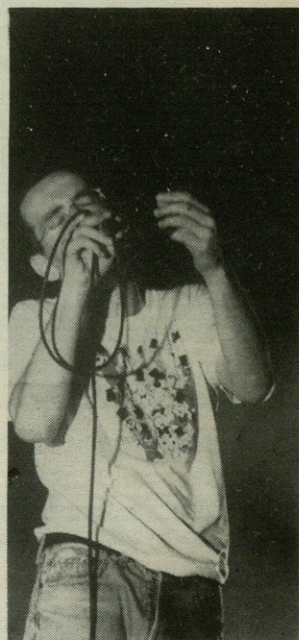
● **Geroa** taldeak bere azken lana antzeztuko du, **Durango. Amets bat** alegia, Ekainaren 16an Otxandioko Udal Pilotalekuan, gaueko 9etatik aurrera. Hilaren 23an aldiz Bakioko Zubiarraiden izango dira, obra berdina antzezten.

● Ekainaren 16ean **Maskarada** taldeak **Akerlarru** antzeztuko du La Arboledan, AEKnapadako ekitaldien barne. Hilaren 22an berriz Andoaingo plazan, gaueko 10ak jo aurretik, eta azkenik 23an Bermeoko Herriko Plazan, gaueko 10,30ak pasata.

● **Sanbhu** antzerki taldeak **Dos, uno y ninguno** lana taularatuko du Ekainaren 16an Andoaingo Goiko Plazan, gaueko 11etan.

Musika**Kontzertuak**

● **Oskorri** taldeak kontzertua eskainiko du Donostiako Sagües auzoan larunbatez, hilak 23, San Juan suak erre ondoren.

● **Mikel Laboak** eta **M-ak** taldeak kantaldia eskainiko dute hilaren 22an Arrasateko Montero parkean.

● **Euskadiko Orkestra Sinfonikoak** Denboraldiko XII. kontzertua eskainiko du Ekainaren 19an Gasteizko Jesus Guri-di musikaeskolan, arratseko 8etan hasita.

● Londoneko Philharmonia Orkestrak kontzertua eskainiko du Donostiako Victoria Eugenia antzokian Ekainaren 19an, asteartez.

● Usurbilen **Mikel Laboa** iragarri dute Ekainaren 16rako, gaueko 10,30ak aldera pilotalekuan.

Astia

Mendi
ibilaldiak

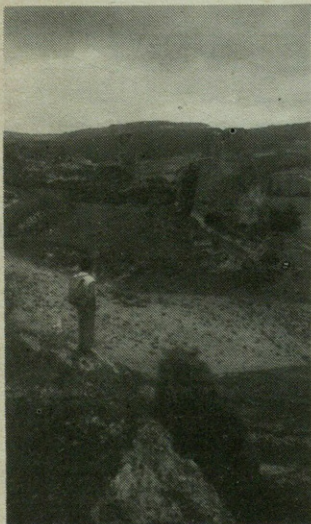
● **Sakana:** Sakanako mendi-goizaleek Euskal Herriko orientabide martxan izango dira ekainaren 17an.

● **Pagoeta** (Zarautz): Ekainaren 16 eta 17an Pirineotara abiatuko dira. Irteera fraileetako aurrean izango da goizeko bostetan eta Lac de Boius-Artigesetik abiatuz Midi d'Ossau mendira iristea pentsatzen dute. Igandean berriz Formigal aldera joko dute.

● **Anaitasuna** (Azkoitia): Ekainaren 17ean, igandean beraz, Intza-Tuturre-Mall-Amezketatik ibilbidea egiten ahaleginduko dira.

● **Tabira** (Durango): Larunbat eta igande honetan, ekainaren 16 eta 17an, Eskaladaren Eguna ospatuko dute Picos de Europa mendikatean.

● **Itsas-mendi** (Pasaia Donibane): Ekainaren 17an ez dira inora abiatuko hainbat sari banatuko bait dute orain arteko ibilaldietan parte hartu duten mendizaleen artean.

URRIOKO SAKANAKO
HAITZULOETAN ZEHA

Sarako haitzuloetatik kilometro batera, Urrio errekatxoa bi ebakidunen artean sartzen da oldarka, ikusten oso zaila den zintzur bitxia zizelatzuz. Ehun metroko altuera duen harri-ertz zuzen baten behealdean, errekatxoa lur azpian izkutarazten duen karaitzezko bloke eskergez estalitako sakan baten pasabide estuena ikus daiteke.

Errekaren ezkerrean, hogeitamarren bat metroko orratz bat ageri da, oso ebakia, alderik alde konprezio ugari zulo txiki duelarik. Aukera asko dago bertan eskalatzeko bai hegoaldeko ertzetik bai mendebaldeko alderetik ere. Hala ere, esan beharra dago, harria bustita egoten dela gehienetan urtean zehar, lekua ospel xamarra bait da.

Urribeherako haitzulok oso leku interesgarriak ikertzeko aukera eskaintzen dio espeleologo berriari. Egia esateko, ez dago haitzulorako sarbide errazik, karaitzezko ebakiduraren inguruko alderdia aldapatsu eta irristakorra delako. Dena den, Urrio errekatxoaren ezkerreko ertza (Man) menperatzen duen gandor arboleztatuaren bideari jarraitu eta handik higidura handiko harri-ertzaren gainean dagoen lepo antzeko batera heltzea arinagoa da. Lepo hau arakate-abiapuntutzat harturik haitzuloko sarrera desberdinak banan banan aurkitu ahal izango ditugu.

Hegoaldeko sarreraino iristeko (kaskoa eta argia beharrezkoak), harri tartean aurrera joanez hegoaldera jo eta altuera pixkat galdu ondoren amildegi bazterretik, ezkerretik jaisten den ertz zehar nabaria hartu behar da, hortik haitzulo sarreran egin bide duten zabalgunek batera helduz.

Galeria nagusia oso pendiz irristakorrekotunel batez osaturik dago eta arrastaka igaro beharreko barnebidetatu eta bitxi bat du, berrogeitamarren bat metro geroago iparraldeko sarrerara ateratzen dena. Garbi ikusten ez den bidezidor bat igotzen da beste aldetik lehen atera garen lepora. Beste alderetik joanda, bidezidor hau iparraldeko sarbiderik egokiena da, baina ondo jakin behar da, ordea, basoan zein bidegurutze hartu, 250 metro inguruko altueran.

KEPA MAULE

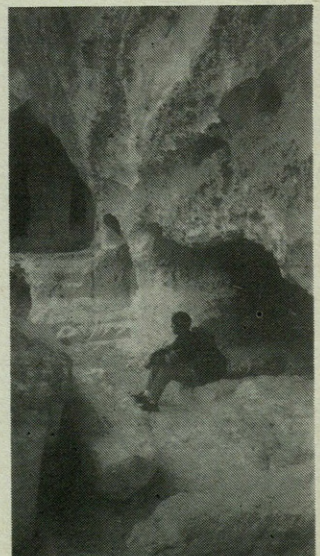
Mendi
ibilaldiak

● **Euskalduna** (Andoain): Corpus festa aprobetxatu ezinean, andoaindarrek bi egunez moztu dute lehendik egokituta zuten egutegia. Gauzak horrela, Canfranc, Anayet eta Portalet mendate ingurura pentsatua zuten travesia ekainaren 16 eta 17a baino ez da mugatuko.

● **Uzturre** (Tolosa): Uzturre mendi elkarteko antolatzaileek honako ibilaldi hau prestatu dute iganderako, hil honetako 17rako alegia: Zumbeltzeko Benta-Dulan-tza-Urederra-Bakedano.

● **Besaide** (Arrasate): Elkarteko mendigoizaleek Euskal Federazioak antolatutako ekintzetan hartuko dute parte igande honetan, ekainak 17, eta beraz, Orientazio Ibilbidean ariko dira beste zenbait elkarteren antzera.

● **Ordizia:** Ordiziako lagunak Larraitz-San Miguel mendi ibilaldia burutuko dute ekainaren 17an.

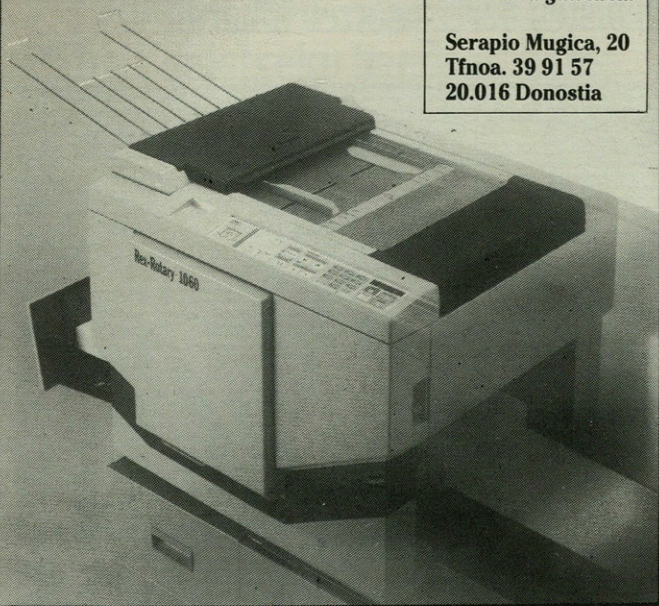
KOPY-LEKU

Rex-Rotary-ko banatzaile ofiziala

Fotokopiatan xahutzen duzun dirutza gasta-
tu nahi ez baduzu, merkatuko kopiarik mer-
keenak egiten dituen fotokopiadora dugu.

Kontsulta gaitzazu!

Serapio Mugica, 20
Tfnoa. 39 91 57
20.016 Donostia

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

Telebista - Irratia

Ikusitakoak ikusita

Publizitatearen internazionala

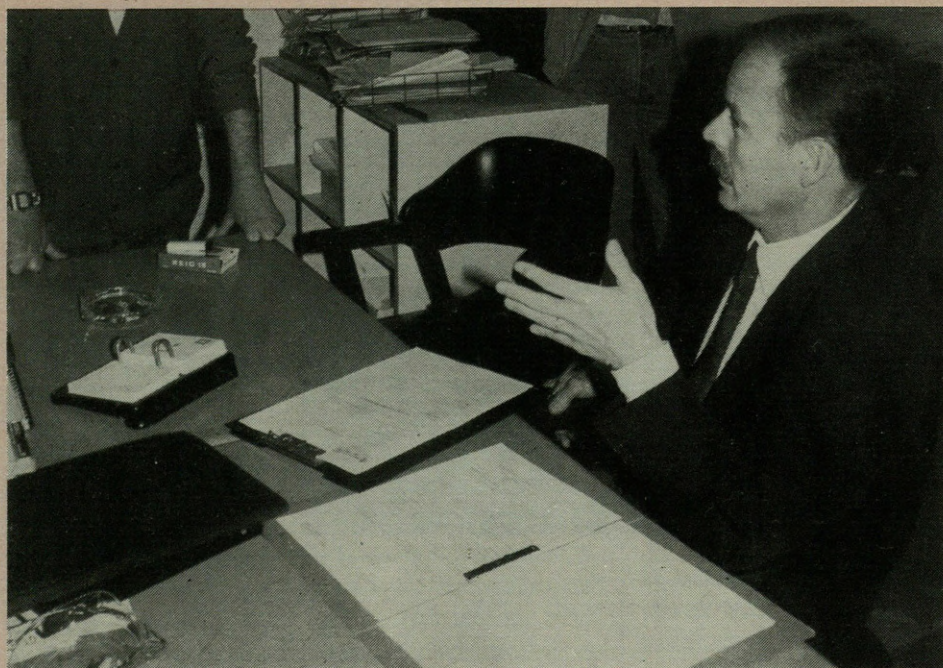
'Europa Merkatu Bakararen aurrean: komunikazioaren eszenario berriak' izeneko ihar-dunaldiek komunikologo one-netako hainbat bildu dute arestian Madrilén. P. Schlesinger, G. Richeri, D. Schiller, R. Roncagliolo eta A. Matterlart, besteak beste. Eztabaida guztien nahitanahiezko abiapuntua (irispuntua, agian) izan da publizitatea, eta honetaz interesgarriena Matterlart-ek esan du.

Txiletik kanporatua izan ondoren Parisen bizi den irakasle honek publizitatearen garrantziaren hiru erakusle aipatu ditu: lehenik eta behin, medio ezberdinen finantziabidean aurrea hartu du publizitateak, gainera erreferentzia gisa ezarri da, berez irauten duen komunikazio modua bihurtuz (Iraultza Frantziarraren bigarren mendeurrenean ospakizunak, adibidez, publizista bati agindu zitzaizkion), eta azkenik, produkzioa kontsumoarekin, hots ikusentzulegoarekin, errekontziliatzeko joera erakutsi du publizitateak.

Honela, industria publizitarioaren paper berria sortu da, paper politikoa. Politikoa den guztia gaitzeztan duten publizisten publizitatea, komunikazioaren ideologia bilakatu da, 'zerbitzu publikoa' ren doktrinari kontra egiteko. 'Estatu gutxiago, merkatu gehiago' oihukatzen dutenen aurka, 'Estatu gutxiago, gizarte gehiago' dioten ahotsak ere badira; etika profesionalaren orde, etika soila aldarrikatzen dute.

R.M. MARTIN SABARIS

Espainiako Telekomunikazio Sailak Udal Telebisten berri jasotzen dihardu

Probintziako Arduraduna PTB-ko tresneriaren datu teknikoak jasotzen.

Oraindik ere Berrionuevok Udal Telebistei buruz 'Real Dekreturik' argitaratu ez badu ere, Bizkaia aldean eskua sartzen ari dira Probintziako Telekomunikaziokoak. Harrigarria izanik ere. Katalunia aldean udal telebistek badaukate hainbat federazio, elkarte eta ia-ia babes instituzionala. Plentziako Telebistara hurbildu zen Probintziako Telekomunikabideetarako arduradunak erantzun zuenez, «hemen Katalunian baino serioagoak gara». Jaun hau, hirugarren aldiz, laguntzaile batekin bertoko tresneriaren xehetasunak jasotzera etorria zen. Baina jasotzearekin batera hiru ordu laurdenez luzatu zuen bisita. Batetik «ea segitzeko asmorik

daukazuen» galdetu zien PTB-ko arduradunei. Ondoren «txiringitoa kenduko al duzue». Ezezko borobila. Alfonso Sanchez Martinez jaunak orduan «hortaz segitzeko asmoa badaukazuela argi dago». Barrionuevo Ministroak dekretua atera arte ezer ez zela egingo ziurtatu zuen Probintziako Telekomunikazioetarako Arduradunak.

Oraingoz ere PTB egiten ari dena legehauste administratibotzat jotzen da, 31/87ko Telekomunikabideetako Ordenazioaren arabera, legehauste larritzat gainera, igazko aktak hiru egunetan telebista ixtea agintzen zuela. Guzti hau Zentraleko Baimen ofizialik ez daukatelako. Baimen hau ez

edukitzeagatik eta legehauste larria izateagatik (33. Artikuluaren arabera) 10 milioitako isuna eta tresneria kentzearen mehatxupearan daude PTB-koak.

Probintziako Telekomunikazioetarako Arduradun eta laguna hiru ordu laurdenez luzatu ziren. Berton bertokoak zeudela. Bat grabatzen ari zen, eta horri mehatxu egin zion. Beste kazetari batzu ere bazeuden; argazkilari batek argazkia hartu zuen, Alfonso Sanchezek «zu ez zara oso urrun iritsiko!» luzatu ziola.

Arduradunak aurreratu zuen bezala «hemen serioagoak gara!».

E.M.B.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Juanan 'Boti' Aranburu: «PTBn Udaletxeko bandoak baino sinesgarriago izan nahi dugu»

Plentziako Telebistak Udal filosofia daroa, Udaletxetik herrira eta herritik Udaletxera harremanak estutuz. Ez da ordea osoki 'udal' telebista, honetatik urtean 150.000 pezeta jaso arren, beharrak esaltzeko milioi bat behar bait du. Lokala Udalarena da, eta baita honen sostengua ere.

PTB-ko sortzailea, diru-ekarlea eta zuzpertzaila dugun 'Boti' Aranburu Plentziako zinegotzia ere badugu.

ARGIA.— Udalarekin harreman estuak dituzue?

B.A.— Bai, baina ez dugu politika mailan Udaletik dependitu nahi, udal telebistei gertatu ohi zaien modura, horrexegatik diot 'udal filosofian' ari garela.

A.— Udal zerbitzua hortaz?

B.A.— Horixe bera. Udal zerbitzua bai, baina burujabeduna, independentea.

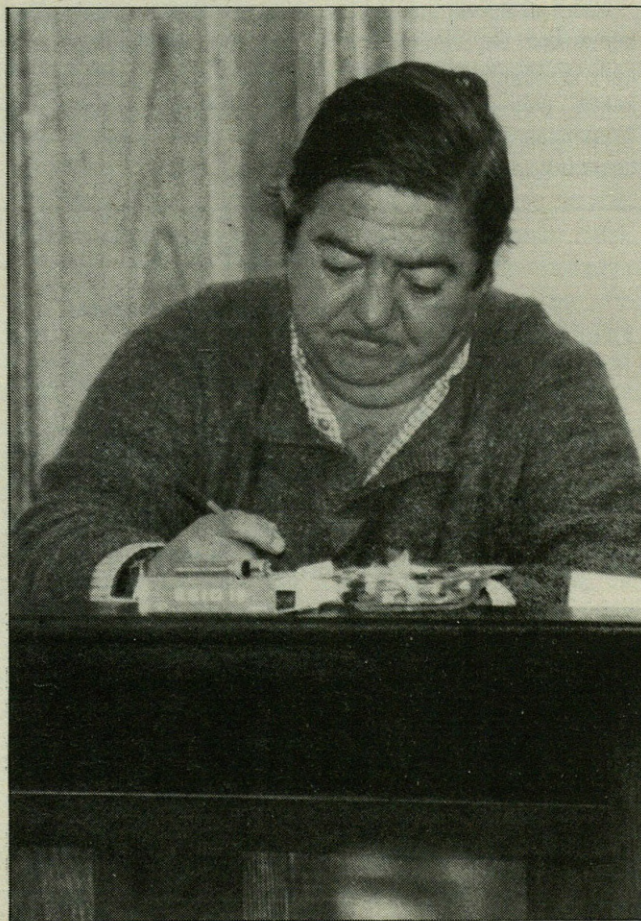
A.— Nola gauzatzen da udal zerbitzu hori?

B.A.— Geuk ez dugu eritzirik ematen. Ahotsa eta aukera ematen diogu istilu-iturriari eritzia plazaratzeko. Orduan alkatea, zinegotzia edo datoren datorrelako herritarra mintzatzen da.

A.— Besteek hartzen dute esatekoaren zein esandakoaren ardura?

B.A.— Hala da. Edonor onartzen dugu, edonork daukalarik ere iritzia emateko eta berba egiteko aukera; beti ere biraoika hasten ez zaigunean eta gu errespetatzen gaituen heinean.

A.— Nola erantzuten dute Udaletxeko arduradunek?

B.A.— Gu ez gara isildu. Nire lema da Udaletxeko bando bategi baino sinesgarritasun haundiagoa edukitzea saiatu behar dugula. Beti ere kontrastatuz, objetibitatearen izenean ahalegintzen gara jakina.

A.— Emaiguzu albiste istilutsu baten adibidea.

B.A.— Igaz eskualdeko eskolarekin istilua sortu zen, Lemoiz eta Plentziako alkateen artean. Ezinezkoa gertatu zenez une berean eta hemen alkateok elkartzeari, Lemoizko alkatea grabatu genuen lehenik. Itxaron genuen harik eta bigarrena grabatu arte. Bigarrenak ez zekiela Lemoizkoak esandakoaren berri. Ostean Plentziakoari aukera eskaini eta ondoren bi eritziak montatuta aida-

ratu genituen. Guk egindako eran, alkateok batera hemen aurrez-aurrezka aritu nahi ez, biak eman ahal izan genituen.

A.— Horrek lagundu zien eztabaidan, baitirudi hasarretuta zebiltzala...

B.A.— Nahiz eta elkarri gaur gogorak bota, hasarrealdiak hilabetez baino ez zuen iraun. Ostean dena lehen legez.

A.— Plentziarrek parte hartzen al dute PTBn?

B.A.— Partehartze mota bi dago. Zeozerretan zaletuak, rugbykoak adibidez. Norabait doazenean kamara hartu eta grabatu, guk hara joan behar barik. Bestea, kritikak egotzen dizkigutenak dira. «Aizue, azkenengo saioa asperraren asperra» esaten digutenetari-koak. Aholku-emaile direnak.

A.— Aholku horiei jaramon egiten diezue?

B.A.— Izandako akatsen zuzenketak kritika horiei esker burutu ditugu. Era horretarako kritikak jasotzen ditugu. Ikusle horiek nahikoa egiten dute PTB ikusiz gero.

A.— Gerorako norabiderik?

B.A.— Hiru mila biztanledun herri batentzako hau lujoa da, telebista txiker hau mantentzea; ez dago albiste nahikorik, publikitate egitea murriztuegia. Aurrera egiteko eskualdeka ibili beharko luke. Getxo eta Sopelaldetik proiektuak datozkigu. Horiekin telebista batean urtu eta Uribe-Kostalderako proiektu bakarra erditu. Hortik lihoake irtenbidea, esparru zabalagoan eta elkarren baliabideak batuz.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

Liburuak

IZENBURUA: EUROPAKO EKONOMI ELKARTEAREN AURREAN.

EGILEA: MIKEL NABARRO.

ARGITARATZAILEA: UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA.

Espainiar Estatuak eta Europako Ekonomi Elkar-tearen arteko prolematika ekonomikoa aztertzen du Mikel Nabarrok UEUk argitaratutako liburu honetan. Batik bat, Espainiar Estatuak EEERekin bizi duen atxikimendu prozesuak ekarri eta ekarriko dituen ondorioak dira aztergai hartzen direnak. Halere, EEERen egitura, egitasmo eta orain arteko balantzeen azalpenak ere egiten dira, ondokoei testuinguru egokia ezartzearen. Gai honi buruz ez euskaraz eta ez espainieraz halako libururik ez dagoela kontutan hartuta, meritu handia du Nabarroren saioak.

Hasierako hiru kapituluak EEERi buruzko sarrera luzea dira, integrazio ekonomikoaren teoriarekin ba-

tera Elkartearen historia, antolamendu eta erakundeen errepasoa eginez. Horren ondotik, arlo desberdina atalka aztertzen dira (zerbitzuak, zergak, garrarioa, moneta, aurrekontuak, arrantza, nekazaritza, etab.). Guztietan gutxigora-behera eskema bera erabiltzen da guztietan: alor bakoitzean EEER duen funtzionamenduaren azterketa, orain arte hartutako erabaki eta abian jarritako ihardueren azalpena, berorien balantzea, eta azkenik, Espainiar Estatuaren atxikimenduak erakarriko dituen ondorioak. Ahal delarik, Komunitate Autonomoarekiko eragina ere aztertzen da.

Gaien azalpena guztiz eskematikoa da, zenbaitetan gehiegi, seguru aski tematikaren zabalak behartuta. Trinkotasunak tarteka argitasun falta ekartzen du.

ALDIZKARIAREN IZENA:

JAZTEN.

EZAUGARRIAK:

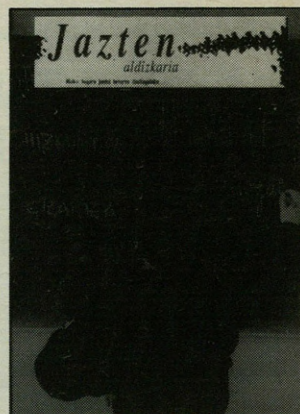
AED-REN ALDIZKARIA.

1990-KO APIRILA. 2.

ZENBAKIA. 300 PEZETA.

«Biziko bagara jantzi beharra daukagulako» lema-pean argitaratzen du AEDe-ko arrasatear koadrila kementsuak «Jazten» aldizkaria. Soziolinguistikaz, eta orohar euskararen normal-kuntzarekin loturiko gaie-taz arduratzen da bigarren zenbakia kaleratu berri duen aldizkaria.

Badirudi aldizkariaren xedea, gogoetak eskaintzea eta aldi berean gogoetarako joera sortaraztea dela. Zenbaki honetarako irakaskuntza aukeratu dute gogoetagune, eta lau artikuluz egituratu dute haien proposamena.

Mollá eta Palanca balentziarren lan luzeago baten laburpen itzulua eskaintzen zaigu aurrena. Berau da orrialde gehienak bereganatzen dituen, eta modu sistematizatu batez harrotzen ditu irakaskuntza eta hizkuntzaren normalizazioaren artean egon daitezkeen harreman eta eragin mota guztiak.

Carmelo Basoredok, «Irakasle izatea irakaskuntza ertainetan» idazlanean, hiruzpalau proposamen berriak egiten ditu, arazoak sektore barrutik ezagutzen dituenaren argitasunez.

Irakasle Elkartearen artikuluan, hizkuntz ereduen baliagarritasuna kolokan jarri ondoren, euskara hutsezko ereduaren beharra azpimarratzen da, berorren garapenean gurasoek duten hil ala biziko pisua nabarmeneraziz.

Aldizkariaren aitaponteko itxura duen Sánchez Carrion «Txepetx»en artikulua ezin zuen huts egin. Lan labur bezain intuizio argikoa, adin bakoitzean haurrak edo gaztetxoak eskolatik zer jasotzen duen adierazten duena.

Puntako argitalpenak

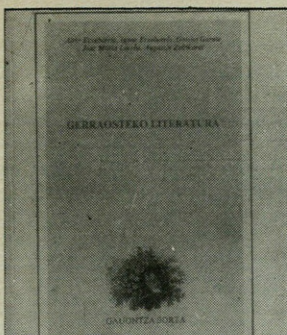
(Iruñeko «Xalbador» liburutegian emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Generala bere laberiontoan», G. García Márquez. Itzultzailea, Xabier Mendiguren. Elkar.
- 2.— «Bihar. Haur idiotak. Aurrerakuntzaren aurrelaria», Joseph Conrad. Itzultzailea, Xabier Galarreta. Txertoa.
- 3.— «Ifarraldeko orduak», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 4.— «Poza eta gero», Jose Luis Otamendi. Susa.
- 5.— «Tene Lehiaketa 1990», Debako Kultur Elkartea. Elkar.

OROTARIKOAK

- 1.— «Sixties», J.M. Velez de Mendizabal. Elkar.
- 2.— «Euskal Historiografia». Jakin.
- 3.— «Eraikuntza hiztegia», UZEI. Elkar.
- 4.— «Administrazioko hizkera eta terminologiaz jardunaldiak», HAEE-IVAP. Eusko Jaurlaritza.
- 5.— «Euskal artearen historia. Erromanikoa», askoren artean. Kri-seilu.

IZENBURUA:
GERRAOSTEKO
LITERATURA.

EGILEA: ELKAR LANEAN.
ARGITARATZAILEA:
LABAYRU. GAUONTZA
SORTA.

Ikastaroetan bildutako hitzaldi sortak argitaratzen darrai Labayru Ikastegiak.

Oraingoan «Gerraosteko Literatura»-ri heldu zaio txanda. Bost gai, hitzaldi bana. 1956ko belaunaldia (Txema Larrea); Jon Andoni Irazustaren elaberrigintza (Gotzon Garate); Bizkaiko euskal antzerkia (Augustin Zubikarai); Gerraosteko poesigintza (Aitor Etxebarria); eta Salvatore Mitxelenaren idazlanak (Igone Etxebarria).

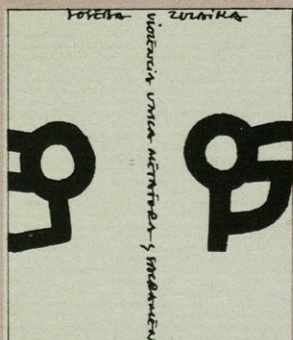
ria).

Lan puntual bezala interes berezikoak dira Gotzon Garate eta Augustin Zubikarai idatzitakoak, berri-tasun aldetik behintzat. Ikastaroek behar izaten dituzte berri-tasun gutxiko azalpen jenerikoagoak ere, eta horretara bide datoz besteak.

JOSU LANDA

Mamiak harrotzen

Testigantza poetikoaren balioa, tesi doktoral modura

IZENBURUA: VIOLENCIA
VASCA: METAFORA Y
SACRAMENTO.

EGILEA: JOSEBA
ZULAIKA.

ARGITARATZAILEA:
NEREA.

Antropologia eta etnografia itxura eraberritu batez azaltzen ari zaizkigu gaur egun. Disziplina horiek izan ditzaketen muga-anbigueta-teak direla eta, zientzia eta literaturaren arteko bezala praktikatzeko dira gero eta maizago... inkestak eta poesia, filosofia eta politikaren arteko bezala. Gure unibertsitateetako antropologoek errealitate hurbileko gaiak heltzeko azken aldian agertu duten zaletasuna kontutan hartuta, badirudi disziplina horren definigaitasunak abantaila ezin hobeak eskaintzen dizkiola ikerlariari.

«Basque Violence: Metaphor and Sacrament» tesi dotorala, 1982an aurkeztu zuen Joseba Zulaikak Princeton-go Unibertsitatean. Haren itzulpen moldatua da oraingo «Violencia vasca: metáfora y sacramento» hau. Debako Itziar auzora mugatzen du ikerketa, eta Zulaikaren jaioterrian 70. hamarkadan izandako biolentzia politikoa aukeratu du gai bezala. Bere hitzetan, «biolentzia horren mito eta metaforak argitu» nahi izan ditu.

Iharduera bat argitzeko erabiltzen sinboloa noiz den *metafora* eta noiz *sakramentua*, egileak berak aitor-tzen du erizpide erabakitzalea erabat subjektiboa dela. Bi hitzen arteko aldea enfatikoa da, eta beraz subjektiboa. Subjektibotasun eten-gabe horren ondorioz, konklusioak ez dira enuntziatzen, sujeritzen baizik.

Biolentziaren inguruko aipamen, datu-bilketa eta gogoetak, parafernalia erlijiosoaz hornitu ditu Zulaikak, ia modu obsesibo batez. «Conversión espiritual», «sacrilegio», «ángel protector» eta antzeko hitzek *sakramentuaren* kategoria enfatzatuta eramaten ditu aztertutako *metafora* asepti-

koak. Enfasis hori peyoratiboa denentz eztabaidatu liteke, baina irakurle batzuren arteko inkesta azkarrak funtsik gabe utz lezake eztabaida antzua. Antzekoa gertatzen da beste zenbait deskripzio enfatzatutarekin. ETAKideak «héroes» diren bezala, salatariak «víctimas propiciatorias» gisa aurkezten ditu. Azkenean, biak *absolbitzen* ditu, arrazoi sentimental hutsetan oinarrituz.

Behin eta berriro esaten da Itziargo herritarrak direla ikerketako protagonistak, eta bertan azaltzen diren istorioen pertsonaiak haiek badira ere, nabarmenagoa da egilearen beraren presentzia protagonista bezala. Liburuaren hasierako partean ageri diren datu eta testigantza askori egokiera eskasekoak eritzi diet ikerketaren helburu adierazietarako (Tene Mujikarekin izandako elkar hizketa kasu). Guzti horien atzetik, intelektualaren erakutsi nahia antzeman dut nik behintzat. Zernahi kasutan, Zulaikak berak bizitutako esperientziei tarteka izugarri mediatizatzen ditu beste pertsonaietako testigantzak. Joseba Zulaikaren testigantza bezala, liburuaren interes haundikoa da.

Behin baino gehiagotan aipatzen da alde batekoek zein bestekoek liburu kritikatuko dutela beldurra, aski kontra edo aski alde egongo ez dela aitzakiaz. Azken-erako, beldurra baino desio planta hartzen dute esaldi horiek. Eta horretatik behintzat libro da, liburu hau ez bait da aski belijerante, belijerantzia politikoak eskatzen duen neurrian behintzat. Testigantza pertsonal baten islada da, eta horretatik dario daukan interes bizia.

Hasieran esandakoari berriro lotuz, zaila da liburu honi buruz eritzi argirik azaltzea. Puntu askotan, zer pentsatu ez jakite hori are nabarmenagoa da. Ehiza, jokua edo bertsolaritza alde batetik, eta bestetik biolentzia politikoaren arteko sinbologi loturen kapituluak, esate batera. Poesia egin nahi izan balu, xarma haundikoa litzateke. Zientzia egin nahi izatekotan, barre-garri samarra eta aski arbitrarioa. Errigore falta nabi-riagatik, hobe pentsatzea poesia gehiago dela bestea baino, azken finean liburu oso gustagarria bait da. Hasi eta bukatu irakurtzen den horietakoa.

JOSU LANDA

Emaitza berrien sasoian

URTERO udaren ataria argitalpen eta ekoizpen berrien sasoia bilakatzen baldin bada, aurtengoa marka guztiak haustekotan ageri da. Aste honetako kronikaren bitartez, heldu zaiguna eta heltzeaz daukagunaren laburpena egiteko parada profita-tuko dugu, euskal kulturgintzako emaitza berrien nolakoaren ikuspegi orokorra jasotzeko.

Musikaren alorra izan ohi da udaberrian jori agertzen dena, udalko festa egun eta jaialdiei begira diskoen argitalpenerako ga-

rai proposena den neurrian. «Akelarre», «Egan» eta «Emon Behi Bi» taldeen elepeak ditugu berbena girokoen artean arrakastatsu, honez gero hiruak kalean. Plazaratu gabe oraindik, baina irrikaz espero den laugarrena Tapia eta Leturiarena da, trikitiaz molde oso ezberdinetako sorpresak ekarriko dituenak.

Rockaren esparrua izan ohi da ordea salmentarik handienekoa, eta horrekin batera ez da makala egunotan datorkiguna. «M-ak» taldearen plastiko berria gogor eta Gor plazaratu da «Os Resentidos» galegoekin batera eginiko kontzertuez aurkeztua.

Baina segidan datoz baita ere: estreinatu aurretik ospetsu bihurtu den «Negu Gorriak» taldearena —bideo-klip eta guzti—, rap doinuez; «Delirium Tremens» en beste bat —«Hiru aeroplano»—; eta aipamen bereziak jasoko dituen hurrengoa, Mikel Laboaren omenez rock talde ezberdinen artean grabatu duten «Txerokee» diskoa. Hauekin batera, ezin aldebat utzi, besteren artean, «Baldin Bada», «Ke de Ke» eta «Labanak» taldeenak ere.

Iparraldean ere kanturako bolada dute, Ipar-Rock 90 edizioa burutzen ari dela, eta Niko Etxarten eta «Guk» taldearen diskoen

argitalpenekin. Udaran sartu bezain laster, jazzaldiek hartuko dute lekukoa gogotik segidan.

ZINEMAK, musikak bezala, udaberria du urtaro beroa. Zestoako eta Lekeitioko zine eta bideoalditan ikusentzuteko izan direnak ditugu adibide garrantzitsuenak. Zestean maiatzean agertutako 20 bideo eta 4 filmek eta Lekeition ekainaren 17a bitartean erakutsiko diren 31 bideo eta 7 filmek arreta berezia merezi dute, nahiz eta jaialdi horietarik kanpo lan horiek preziatzeko parada gutxitxo izango dugun tamalez. Jose Julian Bakedanoren hitzak gogoan ukan beharko lirateke: «oso interesgarriak irudi-

per-8an jende oso ona izan dela eta dagoe-la, baina zoritxarrez behin dexenteko maila lortu eta gero arazoak ditugula: edo profesionalizatu edo eta bertan behera utzi».

Errodaia inportanteak amaitzen ari dira, datorren udazkenerako pantailetan izango ditugunak. «*Terranova*» filmek Patxi Biskert du protagonistetako bat; «*Karlistadak*» pelikularen ostean, Tuduri zinegilea «*Santa Kruz apaiza*» filmearekin aritu da; eta Angel Amigoren beste produktziorik ere tartean badago, errodatzen amaitu berria: «*Invierno en Lisboa*».

Antzerkigintza halaber, toki eske dator garai honetan. «*Ttanttaka*»k «*Kontuz, maitte zaitut*» obra estreinatu zuen, eta bestetik

txaloak jaso ditu «*Kukubiltxo*»ren «*Orreaga*» antzeslanak. Hirugarren bat ere bada galdu ezinezkoa, oraintsu estreinatua gainera: «*Maskarada*» taldearen «*Marx Brothes abokatuak*» izenekoa —sketch umoretsuak eta zuzeneko musika, tabernarako modukoa—. «Maite Agirre» kolektiboak Italiako Turin hirian egundoko arrakasta izan du «*Phantazart*» lanak, Zuberoko pastoral egiturak baliatu dituenak. Eta hain zuzen pastoral berria espero dugu Zuberoan uztaileko, Jean Louis Davantek izkiriaturiko «*Urruztoiko Abadia*» testuaz.

KOMIKIA gero eta interes biziagoa pizten ari da. Gernikako «*Kultur Txou*» elkarteak laugarren urtez antolatu ditu bere ihardunaldiak —ekainaren 17a bitartean ikusgai—. Lan monografikoen bilketak, solasaldiak eta zine emanaldiak aparte, aurtengoan 73 lan berriren bilduma jaso dute gernikarrek euskal komikigintzaren testigantza bat gehiago eskainiz. Komiki argitalpenen arloa, TMO aldizkari gaztelerazkoaz kanpo, erre samarra ageri den arren, ilustratzaile eta gidoilariek ez dute amore ematen.

Eta azkenik, literaturari ere errebaso labur bat emango diogu kronika honi amaiera eman aurretik, oporretarako liburu berriz zenbait agertuko bait da hilabete hau bukatu baino lehen. Juan Mari Lekuonaren poesia liburua daukagu Elkar argitaldaria-
ren eskutik —«*Mimodramak eta Ikonok*»—; Erein argitaletxeak bi iragarri ditu: Pako Aristiren hirugarren nobela —«*Krisalida*»— eta Patziku Perurenaren testu kritikoak —«*Harripilatan ezkututzen zeneko apo tipiaren burutazioak*»—.

Koldo Izagirreraren «*Balizko Erroten Erresuma*» poesia liburuaren arrakasta dugu aipagarri berrir. Susa argitaldaria-
ren lehen edizioa agortzeaz dauka, sei hilabeteren buruan agortuko den lehen poesia liburua izaki. Baina «*Balizko*»k aipamen berezia merezi izateko beste arrazoirik ere badago: Estatu espainoleko Premio Nacional de Literaturan finalista geratu zen duela aste batzu, sari horretako finalisten artean euskal liburu bakarra. Koldo Izagirre bi alditan izan da honez gero finalista, «*Euzkadi merezi zuten*» nobelagaz eta «*Balizko*»rekin orain. Hirugarrenean saria eskuratuko ahal du!

GORKA ARRESE

Hobe bi egunkari bat zapuztea baino

EUSKALDUNON Egunkaria kalean jartzeko herriz herri gero eta indar handiagoz aurrera doan ekimenaren barruan bati baino gehiago i entzun diot egunkari «bakarra» behar dugula euskaldunok.

Bat ezinbesteko jotzen dudalarik, neronek nahiago nituzke bi egunkari bakar bat baino Joseba Arregik esana duen moduan diru arazorik ez badago —eta biak maila berean laguntzen baldin badira— irakurle gehiagorengana iritsiko lirateke bi egunkari bakar bat baino.

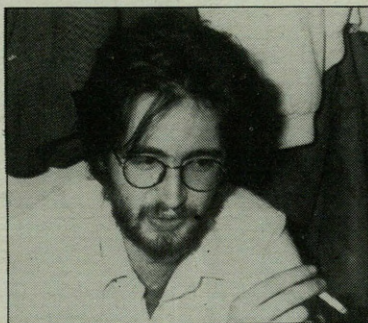
Begibistakoa da. Euskaltzale eta abertzale guztion helburu baldin bada euskararen normalkuntza, zer gauza hobeagoa, hizkuntz normalkuntzaren ikuspegitik, ahalik eta irakurlerik gehienak erakartzea baino! Jaurlaritzak enkargatutako CIESen azterketa argia da puntu honetan: irakurle gehiago harrapatuko lirateke bi egunkariren bidez bakar baten bidez baino.

Normala da bihotzak agintzea «egunkari bakarra» behar dugula euskaldunok, hainbeste urte haren gabezia bizi izan garenean.

Gaia pittin bat arakatzeak, ordea, berehala erakusten digu askoz ere aukera hobeagoa daukagula «euskaraz bizi» helburua betetzeko birekin batekin baino.

CIESen azterketan 12/13.000 erosle potentzial litzuzke gehien irakurriko litzatekeen egunkari bakar batek. Bi egunkari izanez gero berriz, 10/12.000 erosle litzuzke zentro-erkerrekoak eta 7/9.000 zentro-eskuinekoak. Hau da, hipotesirik onenean 8.000 erosle gehiago izango lirateke bi egunkari izanez gero. Hipotesirik kaskarrean berriz 7.000 erosle gehiago izango lirateke, CIESen arauera, bi egunkari kontutan hartzen dituen eskenategian.

ZENBAKIAK alde batera, eman dezagun une batez ez dagoela egunkaririk erdaraz. Nork esango luke «egunkari bakarra» behar dela erdaraz? Nork esango luke «egunkari publikoa» behar duela erdaraz? Berehala hasiko lirateke kazetari guztiak purrustan. Eta arra-

INAKI URIBIA
(ARGIAKO kazetaria)

zoi lukete. «Pentsaren askatasuna» demokraziaren balio beharrezko jotzen duen edonork defendituko du hiritarrak eskubidea duela nahi duen egunkaria erosteko. «Pentsaren askatasuna»ren izenean ez da demokraziak nagusi diren herrietan gobernuaren egunkaririk onartzen. Gizarte aske bat egituratzeko orduan ez da batere osasuntsua komunikabideak gobernuaren kontrolpean izatea.

Nork irudika dezake «El País», «ABC», «El Mundo» eta «El Independiente» desagertarazi eta Madrilgo gobernuaren kontrolpean egongo litzatekeen egunkari bakar bat? Francoren garaia ekarri beharko genituzke gogora horretarako.

Hemen berriz «egunkari bakarra» eta «publikoa» behar dugula diote batzuk. Hain zuzen ere «Egunkaria Sortzen» gizarte inizatiba zabal batez egunkarirako bidea egiten hasi bitartean egunkaria egiteko baldintzarik ez zegoela zioten berberak.

MUNDUKO errespeto guztia merezi dute euskara gaurko bizi baldintzetan aurrera aterada dadin ahalegintzen diren guztiek. Alde horretatik nire zorionik beroenak «Egunkaria Sortzen»en eraginez bada ere martxan jarri diren ekimen guztiei!

Baina errespetoa guztientzat izan dadila! Ez dezagun esan aurrena «bi proiektu» daude eta ondoren «egunkari bakarra behar dugu» egunkari gubernamentalak justifikatzeko eta bestea zapuzteko.

Bi proiektu baldin badaude —ofizialki

«Egunkaria Sortzen» baino ez dago, baina Amatiñok esan duenez bi daude, «Egunkaria Sortzen» eta Jaurlaritzarena— biak lagundu beharko dira maila berean eta ez bat lagundu eta bestea ito.

Errespetoa merezi du irakurleagoak eta honek, CIESen azterketaren arauera, %63,5ak uste du berdin berdin subentzionatu behar direla argitara eman daitezkeen egunkari guztiak. Ikerketa berean ondorioztatzen da %7,6 batek bakarrik nahiko lukeela gobernuak erabat finantziazutako egunkaria. Aldiz, %46,6 batek subentzionatutako egunkaria nahiko luke baina Jaurlaritzaren inolako kontrolrik gabekoa.

JAURLARITZAK ezin du irakurleagoaren gogoz kontrako egunkari «bakarra» argitaratu. Egin dezake, baina horixe genuke egunkaria porrotean amiltzeko biderik zuzenena.

Lehengo asteko ARGIA n Amatiñok zioen moduan Jaurlaritzak Abenduan edo Urtarrilean beste egunkari bat argitara ematen badu bi egunkari izango ditugu euskaraz.

Ez da gutxi! Egunkari baten bila abiatu ginen «Egunkaria Sortzen» proiektuarekin eta etorkizunean bi egunkari izateko aukera ageri zaigu. Pozteko modukoa da baldin eta, irakurleagoak nahi duen moduan, berdin berdin laguntzen badira biak.

Hori da nere ustez euskaltzaleak galdatau behar diona Jaurlaritzari: bi proiektu baldin badaude biak «berdin berdin» laguntzea. Ez du merezi bi proiektu edota bi egunkariren arteko lehiak aritzeak; gure arteko sesioak erdararen garaipena baitakar epe ertain eta luzera begira. Hobe bi egunkari bat zapuztea baino!

Jaurlaritzak erabakitzen badu «Egunkaria Sortzen» proiektuaz gain beste egunkari bat ere beharrezko dela, izan dadila ongi etorria.

Bestela bada, hor dago «Egunkaria Sortzen»ek Belokiren kazetari taldeari eta Administrazioari luzatutako elkarriketa eskeintza.

Óraingoz ordea, egunkaririk ez dagoen bitartean, jarrai dezagun «Egunkaria Sortzen» orain arte bezala, horixe bait dugu bermarik egokiena egunkaria kaleratu dadin.

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

Por seguros, en vanguardia.

Porque intentamos día a día adecuar
nos a las necesidades de todos, personas,
familias, industrias, que buscan un seguro
a su medida con una gama de pólizas
actuales, sencillas y accesibles a todas las
economías.

Pólizas de vanguardia.

LAGUN ARCA
SEGUROS ASEGURADOR